

Mehiläisen vuosi 2016

MEHILÄINEN

Mehiläinen osana 100-vuotisen Suomen taivalta

Sisällys

Mehiläinen osana 100-vuotisen Suomen taivalta	3
Toimitusjohtajan katsaus	4
Mehiläisen kattavat palvelut Arvot ja asiakaslupaus työmme perustana	6
Lääkärikeskuksista kaikki palvelut saman katon alta	9
Takaisin pelikuntoon	10
Laadukasta hammashoitoa ilman yllätyksiä	12
Digitaalisuus helpottaa asiointia	13
Työterveyspalvelut työkyvyn ja hyvinvoinnin tukena	14
Villa Andantessa eletään asiakkaan rytmiä kunnioittaen	16
Suomalaisen lastensuojelun edelläkävijä	18
Mehiläinen – ykkösvalinta julkisissa terveyspalveluissa	19
Merkityksellistä työtä terveydenhuollon ammattilaisille	22
Mehiläisen omistajat	24
Verojalanjälki	24
Avainluvut tuloksesta	25
Mehiläisen johto palveluksessasi	26
Tilinpäätös ja toimintakertomus	29

1909–1940

- Reguel Löfqvist, Akseli Koskimies, Walter Sipilä ja K. F. Hirvisalo perustavat 6.11.1909 Sairaala O.Y. Mehiläisen, joka saa nimensä Kalevalan parantavan taruolennon mukaan.
- Mehiläisen ensimmäinen sairaala avaa ovensa.
- Mehiläisen toiminnot siirtyvät uuteen Töölön sairaalaan. Mehiläinen Töölö toimii SPR:n sotasairaalanä ja saa myös vaurioita pommituksissa.

1970–2010

- Työterveyshuollon palvelut käynnistyvät. Mehiläinen laajenee hankkimalla Hakaniemen, Kielotien ja Forumin lääkäriasemat.
- Suomi sukeltaa lamaan, Mehiläisen liikevaihto supistuu voimakkaasti.
- Mehiläinen yhdistyy turkulaisen Tohtoritalon kanssa, valtakunnallinen laajeneminen alkaa. Mehiläinen käynnistää laajentumisen myös sosiaalipalveluiden tuottajaksi, voimakas kasvu ja kehitys jatkuvat.

2015–

- Mehiläinen nousee markkinajohtajaksi sosiaalipalveluissa ja vapaan asiakasvalinnan terveysasemapalveluissa sekä laajentaa yksityisiä terveyspalveluitaan myös suun terveyteen.
- Mehiläinen uudistaa terveydenhuollon palveluiden tuotantoa kehittämällä uusia digitaalisia terveyspalveluita ja vaikuttavuuteen perustuvia sopimusmalleja.

Toimitusjohtajan katsaus

TAVOITTEENAMME HYVINVOIVA IHMINEN JA YHTEISKUNTA

Tänä vuonna Suomi juhlii satavuotista taivaltaan. Mehiläisen ammattilaiset ovat yrityksen historian ajan kehittäneet Mehiläisen toimintaa, mutta myös suomalaista yhteiskuntaa muuttuvien aikojen hengessä.

Mehiläinen kantaa vastuunsa investoimalla Suomen tulevaisuuteen. Olemme merkittävä kotimainen työllistäjä: yli 11 500 ammattilaista työskentelee Mehiläisessä palvelen asiakkaita valtakunnallisesti. Kehitämme toimintaamme ja palveluprosessejamme jatkuvasti asiakkaiden tarpeisiin vastaamiseksi: tuomme ensimmäisten joukossa uusia tuotteita ja palveluita asiakkaidemme saataville, hyödynnämme uusimpia teknologisia ratkaisuja ja luomme parhaan mahdollisen ympäristön ammattilaistemme kehitystyötä varten.

Väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikentyminen asettavat Suomelle ja Mehiläiselle uusia haasteita, joihin vastaamme laadukkailla palveluilla muun muassa digitaalisia ratkaisuja hyödyntäen. Julkisen talouden kiristyessä tuomme markkinoille uusia tapoja palvella asiakkaitamme kustannustehokkaasti, alan parasta hoivaa ja hoitoa tarjoten. Terveydenhuollon valinnanvapauden kasvaessa haluamme olla suomalaisten ykkösvalinta – nyt ja tulevaisuudessa.

Mehiläisessä palveluiden keskiössä on aina ihminen, oli sitten kyse lääkärikeskuksissa asioivista perheistä, palvelukotiemme asiakkaista tai kunta-asiakkaille tarjottavista palveluista. Panostamme siihen, että kohtaamme asiakkaamme yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti, laatua ja asiakaskokemusta jatkuvasti kehittäen. Palvelu toteutetaan aina asiakkaalle ihmisen toimesta – sovelluksen suunnittelusta lääkärin vastaanotolle – perustajiemme innovatiivista henkeä ylläpitäen.

VOIMAKKAAN KASVUN JA KEHITYKSEN VUOSI

Päättynyt vuosi oli Mehiläiselle voimakkaan kasvun ja kehityksen vuosi. Mehiläinen-konserni nousi

vuonna 2016 Suomen suurimmaksi yksityiseksi sosiaali- ja terveyspalveluyritykseksi. Mehiläinen-konsernin liikevaihto kasvoi 84,8 miljoonaa euroa (16,8 %) edellisestä vuodesta 590,1 miljoonan euroon. Kasvu tuli osin yritysostoista ja osin orgaanisesti uusasiakashankinnan ja uusien yksiköiden perustamisen kautta. Kaiken kaikkiaan palvelumme koskettivat yli miljoonaa yksityishenkilöä, yli 9 000 yritysasiakasta ja suurinta osaa Suomen kunnista. Markkinaosuutemme ja asiakasmäärämme kasvoivat kaikilla liiketoiminta-alueillamme.

Kasvu oli kannattavaa ja tilikauden tulos yli kaksinkertaistui 13,2 miljoonaa euroon. Tulokseen vaikuttivat niin panostukset hoidon vaikuttavuuteen ja erinomaiseen asiakaskokemukseen, kuin myös palvelutuotannon tuottavuuden nosto hyödyntämällä Lean-menetelmiä hoitoprosessien suunnittelussa ja työn organisoinnissa. Myös yritysostojen tuomat synergiat ja kasvun mahdollistamat skaalaedut vaikuttivat positiivisesti konsernin kustannustehokkuuteen.

Mehiläisen kasvuinvestoinnit vuoden 2016 aikana ylsivät noin 140 miljoonaa euroon, kun mukaan lasketaan sijoitukset tutkimus- ja kehitystoimintaan, bruttoinvestoinnit, yritysostoihin käytetty nettokasavirta sekä uusien toimipisteiden rakentamiseen ja saneerauksiin liittyvät pitkäaikaiset vuokrasopimusvastuut. Panostimme erityisesti terveyspalveluiden digitalisoinnin kehittämiseen sekä hoidon laadun ja vaikuttavuuden mittaamiseen. Teimme kaksi merkittävää sosiaalipalveluiden yrityskauppaa, joiden lisäksi laajensimme palveluverkostoamme yli 30 uudella toimipisteellä valtakunnallisesti. Odotamme mekin liikevaihdon ja tuloksen kasvun jatkuvan voimakkaana myös kuluvana vuonna.

Olemme erittäin ylpeitä siitä, että Mehiläisen mitattu asiakastytyväisyys nousi vuonna 2016 kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle kaikkien tarjoamiemme palveluiden osalta! Haluankin kiittää tästä hienosta vuodesta kaikkia asiakkaitamme sekä sitoutunutta henkilöstöämme, joiden vahvaan ammattitaitoon Mehiläisen laadukkaat palvelut perustuvat nyt ja tulevaisuudessa.

Janne-Olli Järvenpää

Janne-Olli Järvenpää

Mehiläisen kattavat sosiaali- ja terveyspalvelut

Laaja-alainen Mehiläinen on merkittävä sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnannäyttjä Suomessa.

YKSITYISET TERVEYS- PALVELUT

Lääkäripalvelut

Diagnostiikka

Leikkaukset

Suun terveydenhoito

Työelämäpalvelut

JULKISET TERVEYS- PALVELUT

Vapaan asiakasvalinnan terveysasemat

Ulkoistukset ja ostopalvelut

Julkinen suun terveydenhoito

Päivystyspalvelut ja henkilöstöpalvelut

Kotipalvelut

JULKISET SOSIAALI- PALVELUT

Ikääntyneiden asumispalvelut

Vammaisten asumispalvelut

Mielenterveyskuntoutus

Lastensuojelun laitospalvelut

Lastensuojelun avopalvelut

KOKONAISMYYNTI 2016

70 %
Terveyspalvelut

30 %
Sosiaalipalvelut

MEHILÄISEN ASIAKSMÄÄRÄT KASVOIVAT VOIMAKKAASTI VUONNA 2016

YKSITYIASIAKKAAT

700 000

Uusia asiakkaita yli 150 000.

TYÖNANTAJAT

9000

Uusia yritysasiakkaita yli 1000.

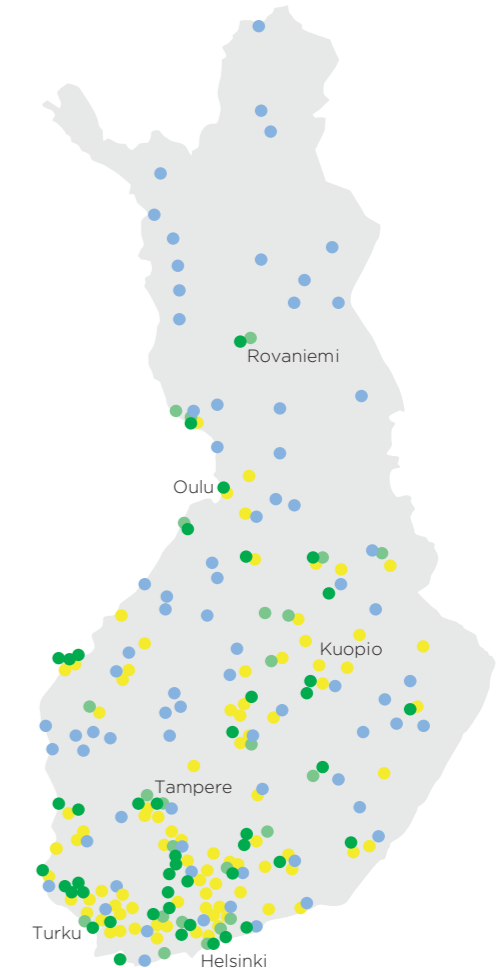

JULKINEN SEKTORI

260

kuntaa tai kuntayhtymää asiakkaana. Uusia asiakkaita 60.

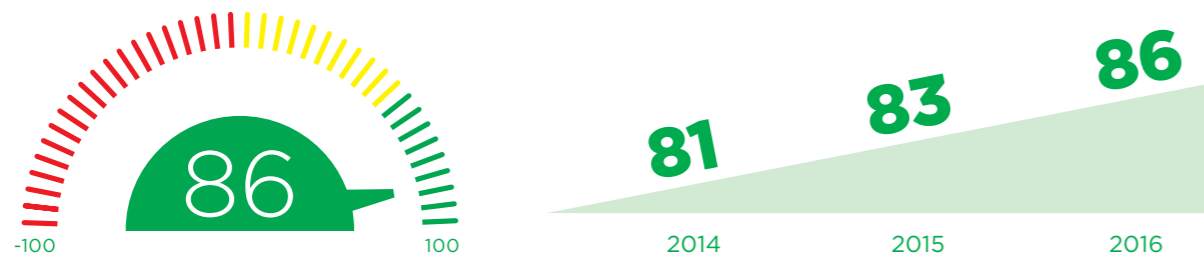
PALVELEMME KOKO SUOMEA YLI 290 TOIMIPISTEESSÄMME

Arvot ja asiakaslupaus työmme perustana

MEHILÄISEN ARVOT	ASIAKASLUPAUKSEMME
TIETO JA TAITO	TEEMME ASIOINNIN HELPOKSI
VÄLITTÄMINEN JA VASTUUNOTTO	PALVELEMME KOKONAISVALTAISESTI
KUMPPANUUS JA YRITTÄJYYS	KOHTAAMME YKSILÖNÄ
KASVU JA KEHITYS	

ASIAKKAAMME OLIVAT TYÖHÖMME TYYTYVÄISIÄ - SUOSITTELUINDEKSI NOUSI 86: EEN

Mehiläinen mittaa terveystalouden asiakaskokemusta reaaliaikaisesti tunnetulla ja laajasti käytetyllä suositteluindeksi- eli NPS-mittauksella (Net Promoter Score). NPS-lukema kertoo asiakasuskollisuudesta ja se voi olla mikä tahansa luku -100 ja 100 välillä. NPS-indeksiä pidetään erinomaisena, kun se on yli 50. Vuonna 2016 NPS-indeksi nousi koko Mehiläisen tasolla 86:een. Saimme yli 93 000 vastausta ja jopa 37 000 sanallista asiakaspalautetta.

”Potilaan kokemusta voidaan käyttää yhtenä hoidon laadun mittarina. Se on tärkeä osatekijä hoidon vaikuttavuudessa, sillä hyvä ja laadukas kokemus lääkärin vastaanotolta saa potilaan sitoutumaan hoitopäätöksiin ja toimenpiteiden vaikuttavuus paranee. Tälle löytyy myös tutkimuksista tukea.

(New England Journal of Medicine ”The Patient Experience and Health Outcomes”)

Lääketieteellinen johtaja **Jarmo Karpakka**

Lääkärikeskuksista kaikki palvelut saman katon alta

Valtakunnallinen, yli 40 lääkärikeskuksen verkostomme tarjoaa laadukkaat ja kattavat lääkäri- ja diagnostiikkapalvelut kaikille Suomessa asuville.

Lääkärikeskuksissa toimintamme ytimessä on hyvä hoito, henkilökohtainen palvelu ja helppo asiointi. Mehiläisen lääkäreiden vastaanotolle pääsee aina sujuvasti ja nopeasti – vaikkapa silloin, kun vatsaan sattuu, nilkka on nyrjähtänyt tai perheen pienimän korva on kipeänä. Hoidamme pienet ja suuret asiakkaamme kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti, koko perhe huomioiden.

Mehiläisen lääkärikeskuksissa työskentelee yli 30 erikoisalalan asiantuntijoita. Osassa lääkärikeskuksistamme tarjoamme myös suun terveyden palveluita. Tämän lisäksi Mehiläisen sairaalat tarjoavat 11 paikkakunnalla leikkauksia mm. ortopedian, korva-, nenä- ja kurkkusairauksien, silmänsairauksien sekä plastiikka- ja yleiskirurgian alueilla. Lapsettomuushoitoja tarjoamme Mehiläinen Felicitas -klinikoillamme.

LAPSIPERHEET LUOTTAVAT MEHILÄISEEN

Vuoden 2016 aikana palvelimme lääkärikeskuksissamme yli 700 000 asiakasta. Asiakkaidemme ikäjakauma vaihtelee vauvasta vaariin ja esimerkiksi Suomen lapsiperheistä lähes joka toinen asioi Mehiläisessä.

Asiakkaidemme arkea sujuvoittamaan ja asiointia helpottamaan toimimme vuonna 2016 markkinoille OmaMehiläinen-mobiilisovelluksen sekä sen osana toimivan Digiklinikan, jossa lääkäri tai hoitaja on tavattavissa viestien välityksellä kellon ympäri, paikasta riippumatta. Vuoden loppuun mennessä OmaMehiläinen-mobiilisovellus ladattiin yli 35 000 kertaa. Laajensimme vuoden aikana myös fyysistä palveluverkostoa avaamalla toistakymmentä uutta lääkärikeskusta.

Takaisin pelikuntoon

Vuonna 2001 Jani Rantala joutui 26-vuotiaana jättämään kilpatennisuransa taakseen polven rustovaurioiden vuoksi. Useiden leikkausten ja konsultaatioiden tuloksena oli karu tuomio: seuraava askel olisi polven tekonivel. Janin urheilumaailma jäi taakse melkein 15 vuodeksi, kunnes käynti Mehiläisellä toi uutta valoa tilanteeseen.

”Tuntuihan se silloin siltä, että matto vedettiin alta”, toteaa Jani. Jääkiekkoa, jalkapalloa ja tennistä aktiivisesti pelanneen nuoren elämä pyöri urheilun ympärillä, kunnes polven kipu äityi liian kovaksi. ”Polvi turposi aina, kun sitä rasitti.” Vuoden 2001 jälkeen Jani luopui kilpatennisurastaan. Parhaimmillaan hän oli ollut Suomen 40 parhaan tennispelaajan joukossa. ”Seuraavat kymmenen vuotta urheilin ajoittain, mutta kärsin jatkuvasti pahenevista polvikivuista. Olin jo osittain hyväksynyt, että en enää koskaan pääse urheilemaan samalla tasolla kuin nuorena.”

TYÖTERVEYSLÄÄKÄRILTÄ ASIAANTUNTIJAN VASTAANOTOLLE

Vuonna 2015 Jani kävi työterveyslääkärin vastaanotolla Mehiläisessä, ja sai heti lähetteen traumatologian ja ortopedian erikoislääkärille, professori **Jari Salolle**. Vastaanotollaan Salo lupasi jotain, mitä Janin oli aluksi vaikea uskoa – hän lupasi Janille urheilua kestävä polven. Mahdollinen leikkaus arvelutti, mutta muutaman kuukauden pohdinnan jälkeen Jani päätti menevänsä leikkaukseen. ”Mietin, ettei minulla ole mitään menetettävää.” Toukokuussa 2015 Jani operoitiin Töölön Mehiläisessä.

TAUSTALLA URAAUURTAVA KUVANTAMISMENETELMÄ

Janin polvileikkauksen menestystekijänä toimi Jari Salon kehittämä, urauurtava kuvantamisjärjestelmä nivelrustojen aiempaa tarkempaan kuvaami-

seen. Tällä kartiokeilakuvauksella nähdään esimerkiksi polven sisäiset rakenteet, kuten nivelkierukat ja rustopaksumet, 0,2 mm tarkkuudella – jopa 300 kertaa tarkemmin kuin tyypillisellä MRI-kuvauksella. ”Mehiläisessä on kuvattu potilaita nyt 24 eri maasta”, toteaa Salo, jonka kansainvälinen työ keskittyy nimenomaan rusto- ja luuvaurioiden hoitoon.

PÄÄTTÄVÄINEN JA TAVOITTEELLINEN KUNTOUTTAMINEN TOI TULOSTA

Leikkauksen jälkeen Jani kuntoutti polveaan tavoitteellisesti ja päättäväisyydellä. ”Minulla oli erinomainen fysioterapeutti, **Heidi Väkeväinen**, joka auttoi minua pääsemään jaloilleni.” Vähitellen Janin polvi vahvistui. ”En nuorena pitänyt juoksemisesta. Mieleni muuttui, kun pääsin ensimmäistä kertaa yli 10 vuoteen lenkille, olihan se hieno juttu.” Leikkauksen jälkeen polvi vahvistui viikko viikolta päättäväisen kuntoutuksen ja Janin sinnikkyuden ansiosta. Pitkän urheilutauon jälkeen myös lihakset ja niiden hallinta piti rakentaa takaisin ja se vaatii kärsivällisyyttä.

Noin puoli vuotta leikkauksen jälkeen Jani päätti, että hän haluaa olla taas kisakunnossa kesällä 2016. Yhdessä Salon ja Väkeväisen kanssa he suunnittelivat kuntoutumisohjelman tämän tavoitteen ympärille. Vuoden 2016 alusta Jani urheili 5–6 kertaa viikossa, valmistautuen keväällä alkavaan tenniskauteen. ”Se tuntui siltä, kuin olisin saanut jo unohtuneen elämäni takaisin.”

Nykyään Jani pelaa Tuusulan tennisseurassa, ja tähtää kesällä takaisin tenniskentille. ”Myös vaimo ja poikani ovat innostuneet tenniksestä.”

”Asiakkaamme ovat hyvin tyytyväisiä sairaaloidemme laadukkaaseen palveluun. Sairaaloidemme NPS oli 92 vuonna 2016.

”Lähes 1,6 miljoonaa henkilöä on käyttänyt Mehiläisen yksityisiä lääkäripalveluita viimeisen 5 vuoden aikana. Mehiläinen on hyvissä asemissa, mikäli asiakkaiden valinnanvapaus laajenee myös julkisiin terveyspalveluihin.

Toimitusjohtaja **Janne-Olli Järvenpää**

Jani Rantala

Laadukasta hammashoitoa ilman yllätyksiä

Mehiläinen tarjoaa laajat ja kokonaisvaltaiset suun terveyden palvelut lähtien ennaltaehkäisestä suuhygienistin hoidosta aina vaativaan erikoishammaslääkäritasoiseen hammashoittoon.

Palvelemme suun terveyden asiakkaitamme valtakunnallisesti 30 OmaHammaslääkäri-vastaanotolla. Tämän lisäksi Mehiläiseen kuuluu 10 hammaslaboratoriota.

Kohtaamme vastaanotoillamme asiakkaamme hammaslääkärin ja potilaan välistä suhdetta ja vuorovaikutusta arvostaen. Palvelemme asiakkaita yksilöllisesti, kunkin tilanteen huomioiden.

DIGITALISAATIO TULI MYÖS HAMMASHOITTOON

Hyödynnämme Mehiläisessä huipputeknologiaa myös hammashoidossa. 3D-laitteiden ja tietokoneiden avulla hoitokokonaisuudet ja -toimenpiteet pystytään suunnittelemaan tarkasti niin, että hoidon vaikuttavuus paranee. Pystymme esimerkiksi tietokoneavusteisesti suoraan suunnittelemaan keinojuuren oikean paikan, asennon ja syvyyden.

Asiakkaillemme huipputeknologia tarkoittaa parempaa hoidon laatua. Hoitopäätökset perustuvat tarkempiin faktoihin ja hoito tuottaa parempaa tulosta, kun diagnosoinnissa on apuna teknologiaa. Eikä teknologiaa ole varattu pelkästään haastavampiin toimenpiteisiin – hyödynnämme laitteitamme myös laadukkaassa perushammashoidossa.

VAHVA KASVU JATKUU

Vuosi 2016 oli Mehiläisen suun terveyden palveluille laajenemisen vuosi. Saimme uusia asiakkaita, avasimme 10 uutta vastaanottoa pääosin Mehiläisen lääkärikeskusten yhteyteen ja otimme uutta teknologiaa laajemmin käyttöön. Väestön ikääntyminen kasvattaa tulevaisuudessa asiakkaiden tarpeita suun terveyden palveluihin, kun yhä useampi elää yhä vanhemmaksi. Olemme valmiita vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin tarjoamalla laadukasta hammashoitoa kaikille.

Digitaalisuus helpottaa asiointia

Digitalisaatio muuttaa asiointitapoja toimialasta riippumatta. Asiakkaat haluavat asioida missä ja milloin vain, reaaliaikaisesti. Mehiläiselle digitaalisuus on eritoten asiakkaiden tarpeisiin vastaamista ja toimialan parhaan palvelukokemuksen kehittämistä.

Nykypäivänä digitalisaation keskipisteenä on asiakas ja käyttäjälähtöisyys. Digitalisaation myötä löydetään myös uusia keinoja hoidon vaikuttavuuden kehittämiseksi ja kustannustehokkuuden parantamiseksi.

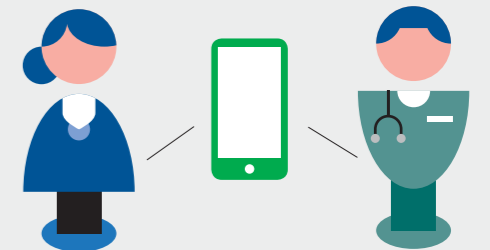
Terveys ja hyvinvointi ovat asiakkaillemme tärkeitä teemoja. Osalla omaan terveyteen liittyviä huolia, joihin halutaan apu nopeasti. Myös esimerkiksi omia ja perheen tutkimustuloksia halutaan seurata reaaliajassa paikasta ja ajasta riippumatta. Mehiläisen asiakkaille tämä onnistuu OmaMehiläinen-palvelussa, joka on saatavilla sekä verkossa että mobiilisovelluksena. Asiakkaamme voivat saada OmaMehiläinen-mobiilisovelluksen Digiklinikalla yhteyden lääkäriin tai hoitajaan kellon ympäri. Heillä on myös mahdollisuus uusien sovellusten kautta yhdellä napin painalluksella reseptinsä ja hoitaa koko perheen terveysasiat yhdestä paikasta. Myös maksaminen on helppoa sovellukseen syötetyllä maksukortilla.

Työterveyspalveluissa monipuoliset digitaaliset palvelumme auttavat yrityksiä johtamaan henkilöstönsä työkykyä sekä henkilöstöä asioimaan helposti kanssamme. Tarjoamme yritysten käyttöön mm. YritysMehiläinen-verkkopalvelun, joka tuo asiakkaillemme tärkeimmät työterveyteen liittyvät raportit tiivistetysti ja reaaliaikaisesti. Työkyvyn hallintaan ja tukemiseen on käytössä Kompassi-työkalut – myös esimerkiksi terveystarkastukset onnistuvat sähköisesti. Digipalveluilla voimme tarjota asiakkaidemme kaipaamaa läpinäkyvyyttä ja analytiikkaa palveluidemme vaikuttavuudesta.

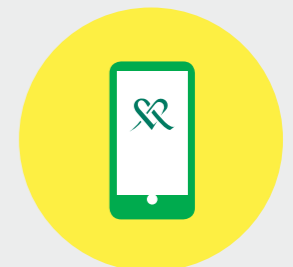

Asiakkaallamme on terveyteen liittyvä huoli tai oireita.

Digiklinikka

Hän saa lääkärin tai hoitajan apua viestien välityksellä kellon ympäri.

Esimerkiksi reseptien uusinta ja koko perheen laboratoriotulosten seuranta onnistuu mobiilisovelluksessa.

Työterveyspalvelut työkyvyn ja hyvinvoinnin tukena

IT-palveluita tuottava Innofactor siirtyi Mehiläisen kiinteähintaisen työterveyshuollon asiakkaaksi vuoden 2016 alussa. Kokemukset uudenlaisesta palvelumallista ovat olleet erinomaisia: työterveyshuolto on luonteeltaan ennakoivaa ja kustannusten arviointi helppoa.

Pilviratkaisuja ja digitalisaation toteutuksia tarjoava Innofactor Oy lähti pari vuotta sitten uudistamaan ennakoluulottomasti työterveyshuoltoaan. Yrityksen 600 työntekijän haluttiin jaksavan työssään paremmin ja sairastavan vähemmän.

”Haluamme nähdä työterveyshuollon vähän toisella tavalla: ennakoivana, ihmisiä työkykyisinä ja virkeinä pitävänä asiana. Lähdimme etsimään uutta, innovatiivista kumppania, joka pystyisi tarjoamaan uudenlaisen näkökulman asiaan”, Innofactorin toimitusjohtaja **Sami Ensio** kertoo.

MEHILÄISELTÄ UUDENLAINEN PALVELUMALLI TYÖTERVEYSHUOLTOON

Innofactorin haasteeseen vastasi Mehiläinen, joka suunnitteli yhdessä Innofactorin kanssa täysin uudentyyppisen palvelumallin työterveyshuoltoon: kiinteähintaisen terveys- ja hyvinvointipalvelumallin. Nimensä mukaisesti sopimus on asiakkaalle kiinteähintainen riippumatta siitä, kuinka paljon työterveyspalveluita käytetään. Kummallakin sopimuspuolella on selkeä yhteinen tavoite: pitää hen-

kilöstö mahdollisimman työkykyisenä. Mehiläisellä on huippuosaaminen työkykyriskien seurannassa ja ennakoinnissa. Sähköiset palvelut, kuten Esimies-Kompassi, TyökykyKompassi ja YritysMehiläinen, mahdollistavat erilaisten riskien tunnistamisen ja puuttumisen työntekijän heikkenevään työkykyyn.

”Nykyisen sopimuksemme palvelutaso on jopa aiempaa kumppanimme parempi, eli henkilöstö saa hyvää palvelua helposti hallittavissa olevalla hinnoittelulla”, Innofactorin henkilöstöjohtaja **Sanna Lindner** sanoo.

Sami Ension mukaan IT-alan vaativalle asiantuntijatyölle on tyypillistä, että ihmiset suhtautuvat työhönsä hyvin intohimoisesti. Sairauspoissaolojen suuri määrä ei ole ongelma, vaan pikemminkin se, että ihmiset tekevät jopa liikaa töitä.

Mehiläinen seuraa ja mittaa Innofactorin henkilöstön kognitiivista kuormitusta kyselyiden avulla. Lisäksi Innofactorissa on otettu käyttöön Mehiläinen HeiaHeia -liikuntasovellus, jonka kautta Mehiläisen työterveyspsykologi on yhteydessä Innofactorin henkilöstöön. Tavoitteena on aktivoida henkilöstöä liikkumaan enemmän ja muistuttaa terveellisistä elämäntavoista. Toimistotyössä korostuvaan ergonomiaan on myös kiinnitetty runsaasti huomiota.

”Yrityspäätäjät arvioivat Taloustutkimuksen yrityskuvatutkimuksessa Mehiläisen työelämäpalvelut toimialan parhaiksi mm. palveluiden laadussa, henkilökunnan ammattitaidossa ja luotettavuudessa.

Työterveyspalveluiden yrityskuvatutkimus päättäjille, Taloustutkimus, syksy 2016.

Sami Ensio

Mehiläisen työelämäpalvelut kasvaa yhdessä asiakkaidensa kanssa

Mehiläisen työelämäpalvelut tarjoaa asiakasyrityksilleen palveluita johtamisen, työyhteisön ja yksilöiden tueksi. Toimintamme keskipisteenä ovat aina asiakasyrityksemme ja niiden henkilöstön tarpeet ja siksi haluamme kehittää jatkuvasti uusia innovatiivisia palveluita yhdessä asiakasyritystemme kanssa.

UUSIA ASIAKKAITA JA TYÖTERVEYSPISTEITÄ

Vuosi 2016 oli työelämäpalveluille kasvun vuosi. Asiakkaanamme aloitti yli 1000 uutta yritystä ja yritysten työterveyssovitusten mukana Mehiläiseen tuli yli 20 000 uutta henkilöasiakasta. Työ-

terveyspalveluidemme piirissä on nyt yli 9 000 yritystä ja ensimmäistä kertaa historiassamme yli 310 000 työntekijää.

Asiakasmääriemme voimakasta kasvua vauhditti menestyksemme kuntien työterveyshuoltojen ulkoistuksissa. Jatkoimme maantieteellistä laajentumista perustamalla uusia työterveyspisteitä, ja samalla kehitimme eteenpäin uusia palvelu- ja hinnoittelumalleja sekä toimialan johtavia digitaalisia palveluita asiakkaidemme johdon ja henkilöstön käyttöön.

Asiakkaamme saavuttivat vuoden aikana kanssamme hyviä tuloksia. Digitaalisia palveluitamme hyödyntävien asiakasyritysten sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyden aiheuttamat kustannukset laskivat merkittävästi edellisestä vuodesta*.

*TyökykyKompassia ja EsimiesKompassia hyödyntävät asiakasyritykset.

Villa Andantessa eletään asiakkaan rytmiä kunnioittaen

Mehiläisen palvelukodeissa huomioidaan asiakkaiden yksilölliset tarpeet.

Kun **Anita Strömberg**, 90 vuotta, nousee ylös aamulla, osa talon asiakkaista nukkuu vielä. Ensimmäiset heräävät aamuvarhaisella.

”Asiakkaat saavat elää, herätä ja nukkua oman rytminsä mukaisesti. Esimerkiksi aamupalaa on tarjolla pitkään”, kertoo yksikön johtaja **Pauliina Rantanen**.

Anita teki työuransa arkkitehtinä ja pyysi espoolaiseen palvelukotiin Villa Andanteen muuttaessaan maalaamaan yhden huoneensa seinän punaiseksi. Nyt tuon seinän päällä lepää iso Lundian hylly täynnä Anitan keräämiä taide-esineitä matkoilta ympäri maailmaa. Ikkunasta on näkymä Villa Andanten takapihalle, paikkaan, johon Anitakin vielä pystyessään kävelemään istutti lukuisia eri kukkia.

”Tässä kävi iso onni, kun pääsin tällaisen maiseman ääreen. Sain itse valita huoneeni”, Anita muistelee lämmöllä. Villa Andanteen hän muutti jo vuonna 2010.

RETKET JA YHTEINEN TEKEMINEN PIRISTÄVÄT ARKEA

Vaikka ikäihmisen kunto ei enää mahdollista matkustamista, arkeen mahtuu vierailuja ja elämyksiä. Viime vuonna Anita oli sarjakortti Tapiola Sinfoniettaan – klassinen musiikki, erityisesti sinfoniat miellyttävät.

Villa Andantesta tehdään runsaasti retkiä: kesällä vierailtiin Lottamuseossa Rantatiellä, taiteen ystävien kanssa käytiin katsomassa Yayoi Kusaman värikästä taidenäyttelyä Helsingin taidemuseo HAMissa.

”Meillä kokoontuu säännöllisesti asukastoimikunta, jolta saamme runsaasti ideoita toimintaan. Olemme täällä asiakkaita varten. Olemme muun muassa tuoneet taidenäyttelyitä esille ja lisänneet

useiden asiakkaiden lempiruokaa – silakoita – ruokalistoille”, Rantanen kuvailee.

Tämä kaikki on mahdollista, sillä Villa Andantessa kohtaaminen on aina yksilöllistä. Hoivassa huomioidaan asiakkaiden tarpeet ja toiveet niin sisustuksen kuin arkitoiminnankin osalta. Anitan käytävällä muiden huoneissa on hyvin erilaista – sänky ja sälekaihtimet ovat talon puolesta, mutta muuten asiakkaat saavat tuoda tullessaan juuri sitä, mitä haluavat.

OHJATTUA, SILTI OMAN NÄKÖISTÄ

Arjessa Anitaalle erityisen tärkeitä ovat käsillä tekemisen hetket. Talon toimintaan hän osallistuukin säännöllisesti. Villa Andantessa asiakkaiden fyysinen ja mielen kunto on vaihteleva, mutta kaikkia kohdellaan tasavertaisesti. Palvelukodin toimintaperiaatteiden mukaisesti asiakkaat otetaan yhteisön osaksi. Päivittäin on useita yhteisiä hetkiä: jumppaa, lehdenlukua, musiikkia tai vaikkapa muistelupiiri.

Antoisaan keskiviikkoon kuuluu hetki omahoitajan kanssa. Omahoitaja **Fanny Dahlberg** hoitaa Anitan arkiaskareita ja muun muassa hygieniahoitoja, mutta vastaa myös virkistyksestä, ulkoilusta ja muusta viihtymisestä. Keskenään Fanny ja Anita puhuvat ruotsia, Anitan virallista äidinkieltä.

Omahoitajan rooli on Villa Andantessa tärkeä. Omahoitajana Fanny vastaa Anitan hoidon suunnittelusta ja hoito- sekä toimintaohjeiden kirjaamisesta yhdessä sairaanhoitajan ja fysioterapeutin kanssa. Näin asiakkaan toiveet ja tarpeet tulevat varmasti huomioitua silloinkin, kun hoitotyötä tekevät muutkin työntekijät. Omahoitajana Fanny tuntee Anitan erityistarpeet ja vastaa siitä, että ne välittyvät muille hoitotyötä tekeville.

”Asiakkaat saa täällä kohdata rauhassa kodikkaassa ympäristössä. Parasta työssä on mukana oleminen asiakkaiden arjessa”, Fanny kertoo.

” Tarjoamme asumispalveluja ikääntyneille, vammaisille ja mielenterveyskuntoutujille. Kodeissamme on asiakaspaikkoja yhteensä yli 4100.

Asumispalveluissa panostetaan yksilölliseen elämänlaatuun

Mehiläinen tarjoaa asumispalveluja ikääntyneille, vammaisille ja mielenterveyskuntoutujille. Tavoitteenamme on mahdollistaa yksilöllinen ja hyvä elämä jokaiselle asiakkaallemme.

Panostamme palvelukodeissamme laadukkaaseen hoivaan, hoitoon ja ohjaukseen, maukkaaseen ruokaan, turvallisuuteen, yhteisöllisyyteen sekä siihen, että jokaisella asiakkaalla on oma viihtyisä koti. Tärkein laadukkaan palvelumme mittari on asiakkaan oma kokemus saamastaan palvelusta.

Mehiläinen ja Mainio Vire yhdistyivät elokuussa hoivapalveluiden laatujohtajaksi. Yhdistymisen

myötä palvelukotiemme määrä nousi yli 110:een. Asiakaspaiikkoja kodeissamme on yli 4100 ja henkilökuntaa noin 2300.

Suomalaisen lastensuojelun edelläkävijä

Lastensuojelupalvelut ovat olennainen osa Mehiläisen kokonaisvaltaisia sosiaalipalveluita suomalaisille kunnille ja jatkossa mahdollisesti tuleville maakunnille.

Lastensuojelu- ja perhepalveluja tuottava Familiar on osa Mehiläinen-konsernia. Familiar tarjoaa lastensuojelun laitoshoidon, avopalveluita ja tuettua perhehoitoa sekä ennaltaehkäiseviä sosiaalihuoltolain mukaisia perhepalveluita. Rakennamme parempaa tulevaisuutta edistämällä lasten ja perheiden hyvinvointia yhdessä heidän kanssaan.

Familiar tekee yhteistyötä lähes joka toisen kunnan kanssa Suomessa. Verkostomme vahvistui merkittävästi vuoden 2016 aikana MilaPron ja Myllykodon yritysostoilla, jotka toivat Familiariin 20 uutta yksikköä. Laajemman verkoston avulla pystymme jatkossa vastaamaan kokonaisvaltaisemmin maakuntien tarpeisiin lasten ja perheiden erityistason

palveluissa. Avasimme myös Maahanmuuttoviraston toimeksiannolla alaikäisten turvapaikanhakijoiden ryhmäkodin ja saimme näin merkittävää lisäkokeemusta maahanmuuttotyöstä.

Laadunhallinnan kehittäminen ja vaikuttavuuden mittaaminen mm. asiakaskokemuksen ja sijainninhuoltoon sijoitettujen lasten kuntoutumisen osalta olivat merkittäviä vuoden aikana toteutettuja kehityshankkeita. Asiakaskokemuskyselyn tulokset ilahduttivat. Lapset kertoivat saaneensa kavereita, he kokivat pystyvänsä olemaan juuri sellaisia kuin ovat ja ohjaajien tuki nähtiin hyvänä asiana. Kehitimme myös avohuollon ja tuetun perhehoidon palveluita vastaamaan entistä paremmin asiakasperheiden ja kuntien vaihteleviin tarpeisiin.

” Työssäni ilahduttavat ihmiset ja vuorovaikutus heidän kanssaan. Se, että pääsee vierestä seuraamaan kuinka kiintymyssuhdetta korjataan tai trauman oireita vähennetään. Joka päivä hämmästyttävät mahtavat sijaisperheemme ja heidän suuret sydämensä - perheterapiassa mieltä lämmittävät yhteiset oivallukset ja rinnalla kulkeminen. Se hetki, milloin asiat alkavat selkiintyä ja suunta löytyä. Siinä on jotain arvokasta.

Psykoterapeutti **Titta Pohjantähti**, Familiar Uusimaa

Mehiläinen -ykkösvalinta julkisissa terveyspalveluissa

Mehiläinen on menestynyt hyvin vapaan asiakasvalinnan terveysasemapalveluissa Oma Lääkärisi -toimintakonseptillaan. Oma Lääkärisi -terveysasemilta asiakas saa kaikki julkisen terveysaseman palvelut.

Oma Lääkärisi -terveysasemat toimivat osana julkista terveysasemaverkostoa. Niiden toimintakonsepti yhdistää julkisen ja yksityisen terveydenhuollon parhaat puolet, jolloin asiakas pääsee hoitoon heti, laadusta tinkimättä. Toimintatavan ytimessä on uudenlainen tapa jäsentää perusterveydenhuollon palvelut linjoiksi, joiden sisällä terveydenhuollon ammattilaisten aikaa käytetään tehokkaasti.

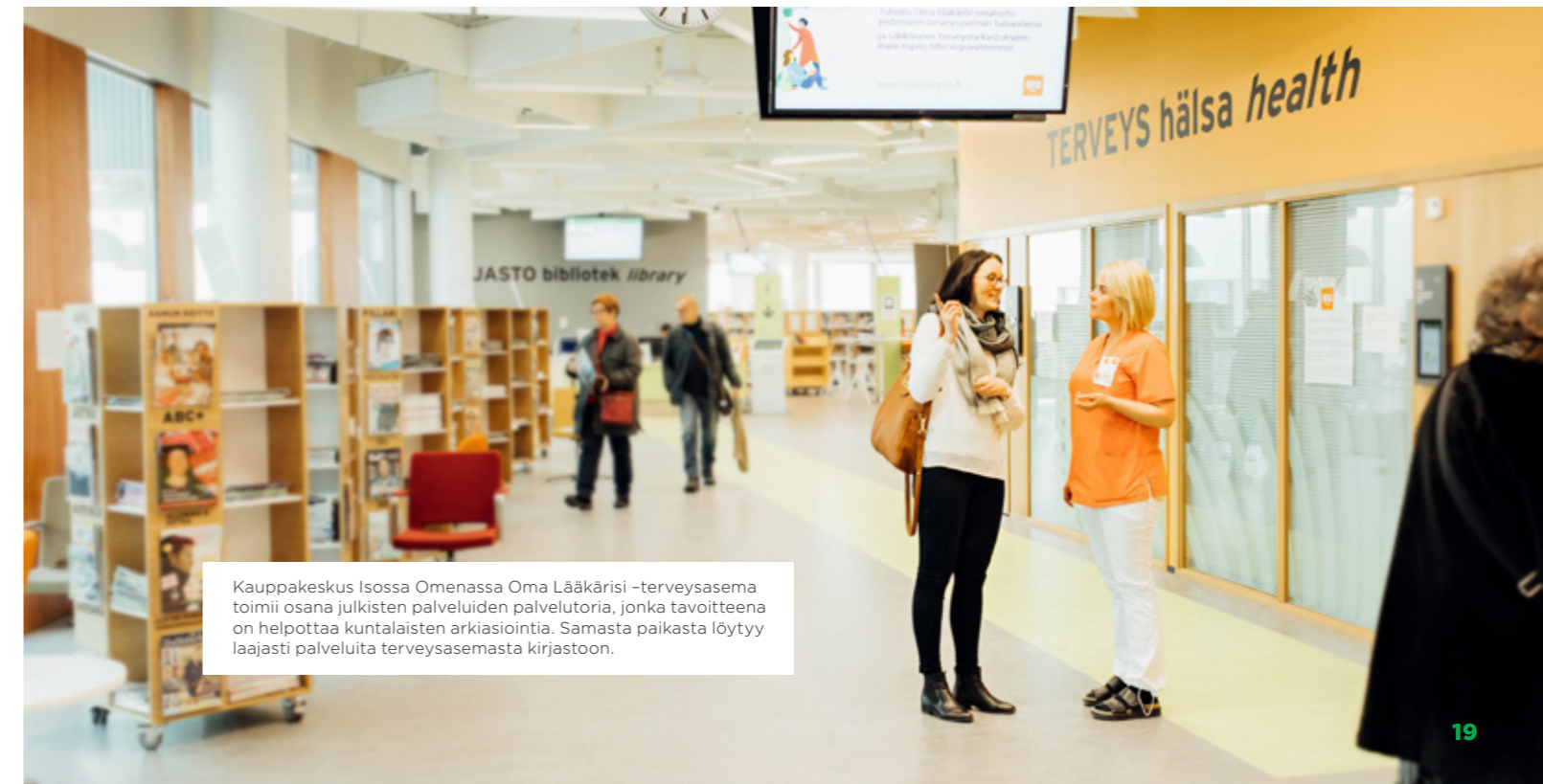
ASIAKASLÄHTÖISTÄ JA VAIKUTTAVAA

Toiminta Oma Lääkärisi -asemillamme perustuu asiakaslähtöisyyteen, vahvaan tiimityöhön sekä

toiminnan ja hoidon vaikuttavuuden tarkkaan mittaamiseen. Oma Lääkärisi -asemamme ovat tiittävästi ensimmäiset ja ainoat julkiset terveysasemat, jotka julkaisevat vaikuttavuusmittareita.

JO YLI 140 000 LISTAUTUNUTTA

Ensimmäinen Oma Lääkärisi -terveysasema aukei Espooseen vuonna 2013 - nyt asemia on lisäksi myös Turussa, Lahdessa, Jyväskylässä, Lohjalla ja Siikalatvalla. Vuonna 2016 avasimme uudet Oma Lääkärisi -terveysasemat Espooseen, kauppakeskus Ison Omenan palvelutorille sekä Jyväskylän Säynätsaloon. Yhteensä Mehiläisen ylläpitämille terveysasemille on listautunut jo yli 140 000 asiakasta.

Kauppakeskus Ison Omenassa Oma Lääkärisi -terveysasema toimii osana julkisten palveluiden palvelutoria, jonka tavoitteena on helpottaa kuntalaisten arkiasiointia. Samasta paikasta löytyy laajasti palveluita terveysasemasta kirjastoon.

OMA LÄÄKÄRISI -ASEMIEN VUOSI 2016

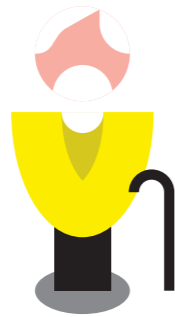

LÄÄKÄRIKÄYNTJÄ YLI
100 000
HOITAJAKÄYNTJÄ YLI 140 000

HOIDON VAIKUTTAVUUS

33 %

Espoontorin terveysasemalla sepelvaltimotautipotilaiden LDL-kolesterolin hoitotasapainossa olevien potilaiden määrä nousi 33 % verrattuna lähtötilanteeseen.

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

89 %

Tyytyväisten asiakkaiden osuus palautteen antaneista.

SAATAVUUS

Kolmas vapaa aika kiireettömälle lääkärivastaanotolle keskimäärin 10 päivän kuluessa ja hoitajavastaanotolle keskimäärin 5 päivän kuluessa.

Uskomme, että vuosien kehitystyön tuloksena syntynyt Oma Lääkärisi -toimintamalli on erinomainen vastaus julkisten palveluiden valinnanvapauteen. Kehittämämme malli on osoittautunut asiakaslähtöiseksi, vaikuttavaksi ja kustannustehokkaaksi.

Laaja valikoima julkisia terveyspalveluja

Mehiläinen tarjoaa Oma Lääkärisi -terveysasemien lisäksi laajasti myös muita julkisia terveyspalveluita, mm. päivystyspalveluita ja lääkäri- sekä hoitajavuokrausta perusterveydenhuoltoon, sisältäen myös suun terveydenhoidon palvelut. Lisäksi palvelutarjoamaamme kuuluvat Kotipalvelu Mehiläinen, ateria- ja turvapuhelinpalvelut sekä Metsätähti-nimen alla tuotettavat vastaanottopalvelut maahanmuuttajille.

Vuoden 2016 aikana kehitimme eteenpäin erityisesti Kotipalvelu Mehiläinen -aluetta Mainio Vireen yhdistymisen myötä. Kotipalvelussa tarjoamme asiakkaillemme kotihoito, vammais- ja perhepalveluja, ateria- ja turvapuhelinpalveluja sekä virtuaalihoivaa ja asiakkaiden etämonitorointia. Kehitämme palveluitamme yhteistyössä julkisen sektorin kanssa.

USEITA MERKITTÄVIÄ HANKKEITA VUONNA 2016

Vuosi 2016 toi liiketoimintaamme useita merkittäviä hankkeita Espooseen avatun uuden Oma Lääkärisi -terveysaseman lisäksi. Aloitimme ainutlaatuisen, allianssimalliin perustuvan, yhteistyön Tampereen kaupungin kanssa Tesoman hyvinvointikeskuksen palveluiden tuottamiseksi. Samoin valmistauduimme Siikalatvan sote-ulkoistuksen käynnistämiseen vuoden 2017 alussa. Lisäksi kasvatimme markkinaosuutta lääkäri- ja hoitajavuokrauspalveluissa, kotipalveluissa sekä päivystyspalveluissa.

Sujuva yhteistyö takaa tyytyväiset asiakkaat

Mehiläinen on tuottanut vuodesta 2015 terveydenhuoltopalveluita Jyväskylän kaupungille Oma Lääkärisi -toimintamallin mukaisesti. Alkuun Jyväskylän kaupunki ulkoisti Mehiläiselle Tikkakosken ja Korpilahden terveysasemat. Marraskuussa 2016 käynnistyi toiminta myös Säynätsalon terveysasemalla.

”Painotimme kilpailutuksessa laadun lisäksi hoidon saatavuutta”, kertoo Jyväskylän kaupungin palvelupäällikkö **Anu Mutka**.

Mutka, omalta taustaltaan sairaanhoitaja, on toiminut noin 15 vuotta terveydenhuoltoalan johtamistehtävissä. ”Yksi työurani parhaista puolista on ollut näköalapaikka siihen, kuinka huolella Mehiläinen käynnistää toimintaansa uusissa kohteissa. Toimintamallissa korostetaan, että pienilläkin asioilla on väliä.”

”Se, että potilaat ovat tyytyväisiä hoidon laatuun, ja toiminta sujuu ongelmitta, on palvelupäällikön näkökulmasta kaikista tärkeintä”, toteaa Mutka.

VALINNANVAPAAUS LAAJENEPILOTEIN

Oma Lääkärisi -toimintamalli laajenee edelleen vuoden 2017 alkupuolella Mehiläisen osallistuksessa sote-palveluiden laajenevan valinnanvapauden pilotointiin. Asiakkaat voivat tulevaisuudessa listautua Mehiläisen julkisten palveluiden käyttäjäksi myös Jyväskylässä, Tampereella, Hämeenlinnassa ja Hyvinkäällä lääkärikeskusten yhteydessä sijaitseville Oma Lääkärisi -asemille. Ensimmäisen viikon kuluessa Jyväskylän lääkärikeskuksen Oma Lääkärisi -aseman asiakkaaksi listautui yli 500 kuntalaista.

Anu Mutka

Toni Keski-Jyrä, Digiklinikan vastuulääkäri
Niina Immonen, sairaanhoitaja

Takana vasemmalta: **Anu Kolari**, johtaja, henkilöstön kehitys, **Laura Pitkänen**, johtava asiantuntija, perusterveydenhuolto, **Heidi Liesivesi**, digimarkkinointipäällikkö, markkinointi ja viestintä, **Johanna Asklöf**, liiketoimintajohtaja, lääkärikeskus-, sairaala- ja työelämäpalvelut. Keskellä vasemmalta: **Kaisu Kytölä**, palvelu- ja henkilöstöjohtaja, suun terveydenhoito, **Hanna Vihavainen**, yksikön johtaja, pääkaupunkiseutu, **Johanna Paavolainen**, operatiivinen johtaja, hoivapalvelut. Kuvassa alhaalla: **Annika Jalli**, kehitysjohtaja, työelämäpalvelut

Merkityksellistä työtä terveydenhuollon ammattilaisille

Mehiläinen työllistää yli 11 500 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista yli 290 toimipisteessään ympäri Suomen.

Tarjoamme henkilöstöllemme merkityksellistä työtä ja laajasti erilaisia työmahdollisuuksia uran kaikkiin vaiheisiin. Henkilöstötutkimuksemme mukaan työntekijämme ovat työhönsä sitoutuneita ja työstänsä innostuneita. Oman osaamisen kehittäminen on

Mehiläisessä tärkeää, ja siksi panostamme koulutukseen ja työkiertoon.

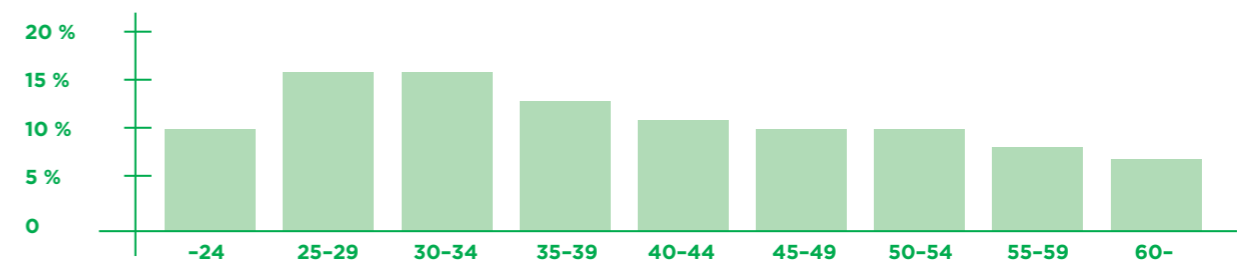
Suurimmat ammattiryhmät Mehiläisessä ovat lähihoitajat, lääkärit ja sairaanhoitajat. Lääkäreitä meillä on yli 4800, joista ammatinharjoittajina toimii noin 3400.

83 %

Mehiläisen työntekijöistä suurin osa on naisia. Esimiehistämme 78 % on naisia.

Mehiläinen tarjoaa asiantuntijoille lukuisia mielenkiintoisia urapolkuja.

KAIKKI IKÄRYHMÄT EDUSTETTUINA

Mehiläisen omistajat

Mehiläinen Oy:n pääomistajia ovat Tritonin ja KKR:n hallinnoimat rahastot, jotka omistavat Mehiläisen osakkeita Ruotsiin ja Luxemburgiin rekisteröityjen hallinnointiyhtiöiden kautta.

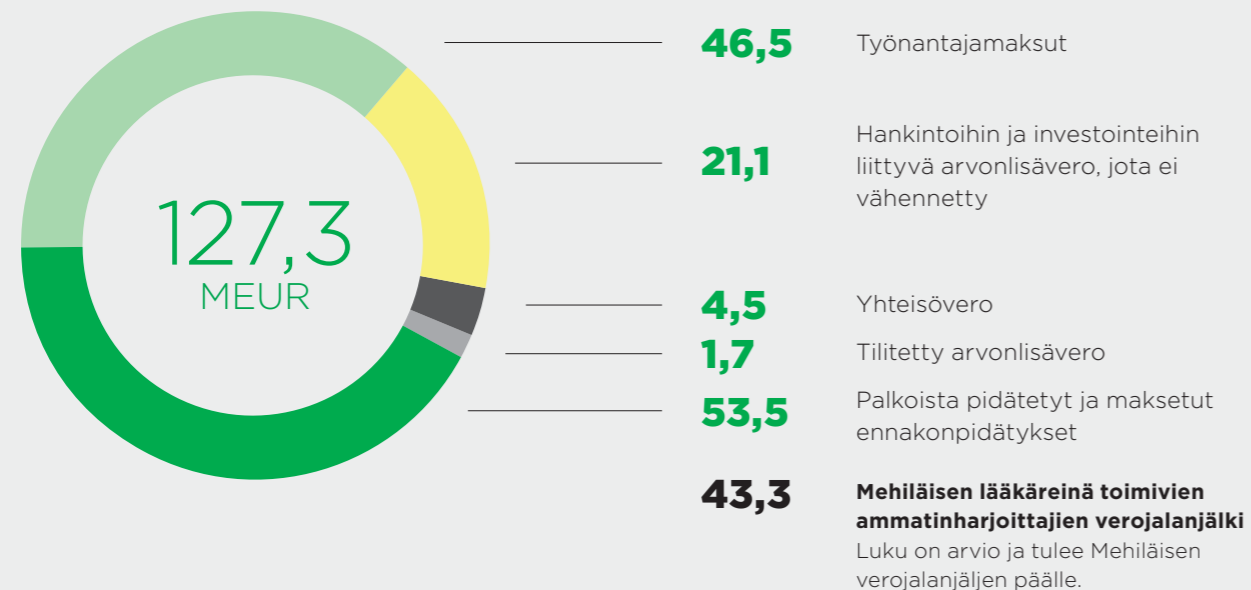
Vähemmistöosittajina Mehiläisessä ovat hallinnointiyhtiöiden kautta myös eläkeyhtiöt Varma ja Ilmarinen sekä HgCapitalin hallinnoimat rahastot. Mehiläisen omistajina ovat omalla rahallaan ja riskillään myös lähes sata suomalaista yksityishenkilöä, pääsääntöisesti Mehiläisen johtoa, avainhenkilöitä ja Mehiläiselle yrityksensä myyneitä yrittäjiä. Myös suomalaisten yksityishenkilöiden omistus on järjestetty hallinnointiyhtiöiden kautta, joissa päätösvaltaa käyttävät Tritonin ja KKR:n hallinnoimat rahastot. Kaikki Mehiläiseen sijoittaneet suomalaiset henkilöomistajat ovat verovelvollisia mahdollisesti yhtiöstä saamistaan osingoista tai luovutusvoitoista Suomeen.

Tritonin ja KKR:n hallinnoimissa rahastoissa sijoittajina on puolestaan kymmeniä eri eläkerahastoja, yleishyödyllisiä säätiöitä ja muita institutionaalisia sijoittajia ympäri maailmaa. Suomesta sijoittajina ovat muun muassa Kuntien Eläkevakuutus (KEVA) ja LähiTapiola vakuutusyhtiö.

OMISTUSOSUUDET

TRITON.....	41 %
KKR.....	41 %
ILMARINEN.....	4 %
VARMA.....	4 %
HGCAPITAL.....	5 %
JOHTO JA MUUT YKSITYISHENKILÖT.....	5 %

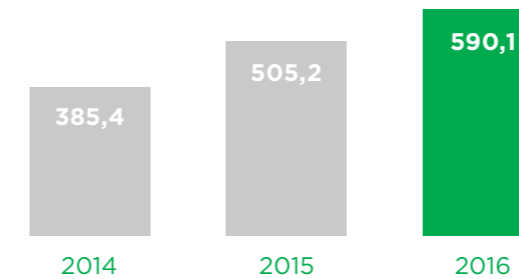
Verojalanjälki

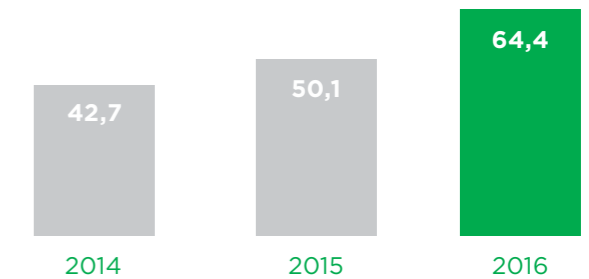
Avainluvut tuloksesta

LIKEVAIHTO*

MEUR

OIKAISTU KÄYTTÖKATE*

TUNNUSLUVUT*

MEUR

	2016	2015
LIKEVAIHTO	590,1	505,2
OIKAISTU KÄYTTÖKATE (EBITDA)	64,4	50,1
OIKAISTU LIIKEVOITTO (EBITA)	47,1	36,4
TILIKAUDEN TULOS	13,2	6,3

	2016	2015
LIKEVAIHDON KASVU	16,8	31,1
EBITDA %	10,9	9,9
EBITA %	8,0	7,2

* Vuosien 2014 ja 2015 liikevaihto on oikaistu käyttöön otetun IFRS 15 -standardin mukaiseksi. Oikaistu EBITDA on käyttökate ennen vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja oikaistu EBITA on liikevoitto ennen yritysostoista syntyneiden aineettomien oikeuksien poistoja ja vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. EBITDA % ja EBITA % on laskettu oikaistusta käyttökatteesta ja oikaistusta liikevoitosta.

Tilinpäätös ja toimintakertomus kokonaisuudessaan alkavat sivulta 29.

Mehiläisen johto palveluksessasi

” Tehtävämme on luoda yhdessä asiakkaidemme kanssa parempaa terveyttä ja hyvinvointia Suomeen.

Toimitusjohtaja

Liiketoimintajohto

JANNE-OLLI JÄRVENPÄÄ

- s. 1971
- KTM, MBA (Insead)
- Toimitusjohtaja

ANSSI HARTIALA

- s. 1979
- DI
- Lääkärikeskukset pohjoinen

ANTTI MIETTINEN

- s. 1976
- KTM
- Työelämäpalvelut

JOHANNA ASKLÖF

- s. 1972
- LL, MBA
- Lääkärikeskukset eteläinen

Mehiläisen jaettujen tukipalveluiden johto

JARMO KARPAKKA

- s. 1957
- Dosentti, erikoislääkäri
- Lääketieteellinen johto ja laatu

OVE ULJAS

- s. 1966
- KTM
- Markkinointi ja viestintä

ANU KOLARI

- s. 1974
- PsM
- Henkilöstöhallinto

KALLE ALPPI

- s. 1976
- Tietotekniikan insinööri
- Tietohallinto

MARKKU NÄRENEVA

- s. 1980
- LL
- Julkiset terveystalvet

ERKKI VIRTA

- s. 1966
- HLL
- Hammaslääkäripalvelut

HARRI POMELL

- s. 1974
- DI
- Lastensuojelupalvelut

NIKLAS HÄRUS

- s. 1986
- KTM
- Hoivapalvelut

HERKKO SOININEN

- s. 1972
- KTM, DI
- Taloushallinto ja rahoitus

SAMI KOSKI

- s. 1968
- Varatuomari
- Lakiasiat

LASSE MÄNNISTÖ

- s. 1982
- KTM
- Yhteiskuntasuhteet

Mehiläinen Oy
Tilinpäätös ja
toimintakertomus
1.1.-31.12.2016

MEHILÄINEN

Sisällysluettelo

Toimintakertomus	31-35
Konsernin tuloslaskelma	36
Konsernin laaja tuloslaskelma	37
Konsernin tase	38-39
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	40
Konsernin rahavirtalaskelma	41
Emoyhtiön tuloslaskelma	42
Emoyhtiön laaja tuloslaskelma	42
Emoyhtiön tase	43-44
Laskelma emoyhtiön oman pääoman muutoksista	45
Emoyhtiön rahavirtalaskelma	46
Liitetiedot	47-95
Voitonjakoehdotus ja allekirjoitukset	96
Tilintarkastuskertomus	97-98
Tunnusluvut ja niiden laskentaperusteet	99-100

Mehiläinen Oy Toimintakertomus 1.1.-31.12.2016

Vuosi 2016 oli Mehiläinen-konsernille voimakkaan kasvun ja kehityksen vuosi. Mehiläinen-konserni nousi vuonna 2016 Suomen suurimmaksi yksityiseksi sosiaali- ja terveyspalveluyritykseksi. Mehiläinen-konsernin liikevaihto kasvoi 84,8 miljoonaa euroa tai 16,8 % edellisestä vuodesta 590,1 miljoonan euroon. Mehiläinen kasvoi sekä yritysostojen kautta että orgaanisesti uusasiakashankinnan ja uusien yksiköiden perustamisen myötä. Mehiläinen pystyi samanaikaisesti parantamaan kannattavuuttaan ja sen tilikauden tulos yli kaksinkertaistui 13,2 miljoonaan euroon. Tulokseen vaikuttivat niin panostukset hoidon vaikuttavuuteen ja erinomaiseen asiakaskokemukseen kuin myös palvelutuotannon tuottavuuden nosto hyödyntämällä Lean-menetelmiä hoitoprosessien suunnittelussa ja työn organisoinnissa. Lisäksi yritysostojen tuomat synergiat ja kasvun mahdollistamat skaalaedut vaikuttivat positiivisesti konsernin kustannustehokkuuteen. Emoyhtiö Mehiläinen Oy:n liikevaihto oli 379,5 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 4,2 miljoonaa euroa.

Mehiläinen-konsernin terveyspalveluliiketoiminta koostuu Mehiläisen lääkäriasemista, työelämäpalveluista, sairaaloista ja julkisen terveydenhuollon palveluista sekä suun terveyden palveluista. Sosiaalipalveluliiketoiminta sisältää lastensuojelupalvelut ja ikääntyneiden palveluista ja mielenterveys- ja vammaispalveluista koostuvat hoivapalvelut.

Työelämäpalveluiden osalta Mehiläinen sai vuonna 2016 noin 1 000 uutta yritysasiakasta ja Mehiläisen työterveyshuollon piirissä oleva henkilöstömäärä kasvoi peräti 20 000 työntekijällä ylittäen ensimmäistä kertaa 310 000 henkilöä. Mehiläisen julkisiin vapaan asiakasvalinnan palveluihin listautuneiden henkilöasiakkaiden määrä kasvoi niin ikään voimakkaasti vuoden 2016 aikana jo lähes 150 000 henkilöön. Mehiläinen panosti vuoden 2016 aikana ennen kaikkea hoidon vaikuttavuuden ja palveluprosessien laadun ja tehokkuuden mittaamiseen. Hoitoon pääsy oli verrokkiasemia nopeampaa ja

asiakastyytyväisyys erittäin hyvä. Mehiläinen-konserni käynnisti vuoden 2016 aikana lukuisia uusia sopimuksia kunta-asiakkaiden kanssa ja vuoden lopulla konsernin asiakkaana oli jo yli 260 kuntaa, joissa asui yli 90 % Suomen väestöstä.

Mehiläisen lääkärikeskuksissa sekä hammaslääkärivastaanotoilla asioi vuoden aikana yhteensä yli 700 000 asiakasta, joiden lisäksi Mehiläinen palveli satoja tuhansia suomalaisia konsernin julkisen palvelun toiminnoissa. Mehiläisen mitattu asiakastyytyväisyys nousi vuonna 2016 kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle kaikkien konsernin tarjoamien palveluiden osalta.

Mehiläinen investoi tilikaudella voimakkaasti kasvuun. Mehiläinen-konserni teki vuoden 2016 aikana kaksi merkittävää yritysostoa täydentämään konsernin sosiaalipalveluliiketoimintoja. Lastensuojeluyritys MilaPro Oy liittyi osaksi Mehiläinen-konsernia 20.5.2016 ja hoivayhtiö Mainio Vire Oy liittyi osaksi konsernia 1.8.2016 alkaen. Näiden kahden yritysoston lisäksi Mehiläinen-konserni kasvatti palveluverkostoaan yli 30 uudella terveyspalvelu- tai sosiaalipalveluyksiköllä eri puolilla maata. Yritys- ja liiketoimintakauppoihin käytetty nettokassavirta oli konsernissa 41,1 miljoonaa euroa (2015: 100,5 miljoonaa euroa). Emoyhtiö Mehiläinen Oy sijoitti tytäryhtiöihin ja liiketoimintojen hankkimiseen vuonna 2016 69,3 miljoonaa euroa (2015: 134,9 miljoonaa euroa). Tilikauden aikaiset bruttoinvestoinnit ilman yritysostoja olivat 18,0 miljoonaa euroa (2015: 14,1 miljoonaa euroa) konsernissa ja 15,2 miljoonaa euroa (2015: 10,0 miljoonaa euroa) emoyhtiössä. Lisäksi Mehiläinen investoi useiden hoivakotien, hammaslääkäriasemien ja lääkärikeskusten rakentamiseen pitkäaikaisten vuokravastuusitoumusten kautta.

LIKEVAIHTO, KÄYTTÖKATE JA LIKEVOITTO

Mehiläinen-konsernin liikevaihto oli 590,1 miljoonaa euroa tilikaudella 2016 (2015: 505,2 miljoonaa euroa). Liikevaihdon 16,8 %:n kasvua tukivat sekä

laajentuminen yritysostoilla ja orgaaninen kasvu uusasiakashankinnan ja uusien yksiköiden perustamisen kautta. Emoyhtiö Mehiläinen Oy:n liikevaihto kasvoi 0,9 % 379,5 miljoonaan euroon (2015: 376,3 miljoonaa euroa). Mehiläinen Oy:n liikevaihdon kehitykseen vaikutti vuoden 2016 alussa tehty konsernirakenteen selkiyttäminen, missä emoyhtiössä olleet lastensuojeluliiketoiminnat siirrettiin konsernin lastensuojeluliiketoiminnan pääyhtiö Familiar Oy:öön ja ikääntyneiden hoivapalveluliiketoiminnat Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:öön. Vertailukausien liikevaihto on oikaistu konsernin tilikaudella 2016 käyttöönotettaman IFRS 15 -standardin *Myyntituotot asiakassopimuksista* mukaiseksi ja se sisältää nyt myös liikevaihtoon aiemmin sisältymättömän osuuden ammatinharjoittajamyynnistä.

Mehiläinen-konsernin käyttökate oli 55,9 miljoonaa euroa (2015: 45,2 miljoonaa euroa), 9,5 % liikevaihdosta (2015: 8,9 %), ja liikevoitto oli 33,1 miljoonaa euroa (2015: 22,8 miljoonaa euroa). Tilikauden käyttökate heikensivät 8,5 miljoonan euron suuruiset vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, jotka liittyivät lähinnä yrityskauppojen kuluihin ja niitä seuranneisiin ja muihin toiminnan ja toimipisteverkoston uudelleenjärjestelyihin. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavista eristä korjattu Mehiläinen-konsernin liiketoiminnan oikaistu käyttökate oli 64,4 miljoonaa euroa (2015: 50,1 miljoonaa euroa), 10,9 % liikevaihdosta (2015: 9,9 %). Emoyhtiö Mehiläinen Oy:n käyttökate oli 33,8 miljoonaa euroa (2015: 32,8 miljoonaa euroa) ja liikevoitto 20,0 miljoonaa euroa (21,9 miljoonaa euroa).

TILIKAUDEN TULOS JA TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

Konsernin tilikauden tulos oli 13,2 miljoonaa euroa (2015: 6,3 miljoonaa euroa). Tilikauden tulos parani konsernin liikevaihdon kasvun ja konsernin kustannustehokkuuden parantumisen myötä. Emoyhtiö Mehiläinen Oy:n tilikauden tulos oli 4,2 miljoonaa euroa (2015: 6,7 miljoonaa euroa). Tilikauden tuloksen ja yhtiön omistajien Mehiläinen Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tekemien 52,2 miljoonan euron suuruisten sijoitusten myötä Mehiläinen-konsernin oma pääoma kasvoi vuonna 2016 68,4 miljoonaan euroon (2015: 3,0 miljoonaa euroa) ja Mehiläinen Oy:n oma pääoma kasvoi 63,9 miljoonaan euroon (2015: 7,6 miljoonaa euroa). Konsernin korolliset nettovelat olivat yrityskauppoja varten järjestetyn lisärahoituksen noston jälkeen tilikauden lopussa 285,4 miljoonaa euroa (2015: 270,2 miljoonaa euroa). Emoyhtiö Mehiläinen Oy:n korolliset nettovelat olivat 298,8 miljoonaa euroa (2015: 277,9 miljoonaa euroa). Likvidit kassavarat tilikauden lopussa olivat konsernissa 39,6 miljoonaa euroa (2015: 30,7 miljoonaa euroa) ja emoyhtiössä 25,9 miljoonaa euroa (2015: 23,2 miljoonaa euroa).

TUTKIMUS- JA KEHITYSTOIMINTA

Mehiläinen-konsernissa tutkimus- ja kehitystoiminta painottui terveystieteen digitalisoinnin kehittämiseen. Digitaaliset palvelut luovat uusia kanavia Mehiläisen palveluiden käyttöön, parantavat asiakaskokemusta ja tehostavat palveluprosesseja. Yksi keskeisistä yhtiössä kehitetyistä digitaalisista palveluista on OmaMehiläinen-mobiilisovellus, joka mahdollistaa muun muassa nopean ja helpon pääsyn omiin terveystietoihin, ajanvarauksen omalta puhelimelta, sähköisen reseptin uusimisen sekä 24/7 chat-yhteyden terveydenhuollon ammattilaiselle. Mehiläisen sijoitukset tutkimus- ja kehitystoimintaan olivat 1,2 miljoonaa euroa vuonna 2016 (2015: 1,1 miljoonaa euroa).

TYÖNTEKIJÄT JA AMMATINHARJOITAJAT

Konsernin palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 4 502 työntekijää ja emoyhtiön palveluksessa 2 004 työntekijää, kokoaikaisesti laskettuna. Tilikauden kirjatut palkat ja palkkiot olivat konsernissa yhteensä 203,2 miljoonaa euroa ja emoyhtiössä 97,4 miljoonaa euroa.

Työntekijöiden henkilökumäärä kokoaikaisesti laskettuna oli tilikauden lopussa 5 380 konsernissa ja 1 980 emoyhtiössä. Mehiläisen yksiköissä toimi lisäksi 3 400 itsenäistä ammatinharjoittajaa. Osa-aikaiset työntekijät huomioiden konserni työllistää yhteensä yli 11 500 työntekijää ja itsenäistä ammatinharjoittajaa.

TILIKAUDEN AIKANA TAPAHTUNEET MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA

Oulun HammasSalon Oy:n koko osakekanta siirtyi Mehiläinen Oy:n omistukseen 1.1.2016 voimaan tulleella kaupalla.

Mehiläinen Oy osti 1.2.2016 voimaan tulleella kaupalla Leanportin Hammaslääkäriasema Oy:n koko osakekannan.

Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy:n koko osakekanta siirtyi Mehiläinen Oy:n omistukseen 1.4.2016 voimaan tulleella kaupalla.

Mehiläinen-konserniin kuuluva Familiar Oy osti MilaPro Oy:n koko osakekannan 20.5.2016 voimaan tulleella kaupalla. Kaupan myötä lastensuojeluyhtiö MilaPro Oy tytäryhtiöineen tuli osaksi Mehiläinen-konsernia.

Mehiläinen Oy osti 1.6.2016 voimaan tulleella kaupalla asumispalveluita ja työtoimintaa mielen- ja päihdekuntoutujille tarjoavan SM Amiprix Oy:n koko osakekannan.

Vire Care Oy:n koko osakekanta siirtyi Mehiläinen Oy:n omistukseen 1.8.2016 voimaan tulleella kaupalla. Yrityskaupan myötä sosiaalipalveluita tuottava Mai-

Konsernin tunnusluvut

1 000 euroa	1-12/2016	1-12/2015	1-12/2014 *)
Liikevaihto**)	590 090	505 245	385 390
Liikevaihdon kasvu, %	16,8 %	31,1 %	
Liikevoitto	33 103	22 820	29 395
% liikevaihdosta	5,6 %	4,5 %	7,6 %
Tulos rahoituserien jälkeen	16 509	8 559	29 475
Oman pääoman tuotto-%	37,0	16,5	33,2
Sijoitetun pääoman tuotto-%	8,3	7,4	28,4
Omavaraisuusaste, %	13,7	0,8	51,5
Taseen loppusumma	498 089	384 712	142 630
Henkilöstö keskimäärin	4 502	3 798	2 604
Palkat ja palkkiot	203 240	165 064	108 900

*) Vuoden 2014 tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia johtuen vuonna 2015 toteutetusta emoyhtiön vastavirtafuusiosta Mehiläinen Oy:öön

***) Vuosien 2014 ja 2015 liikevaihdot on oikaistu IFRS 15 -standardin mukaisiksi. Vuoden 2014 liikevaihdon oikaisu on 59 973 tuhatta euroa

Emoyhtiön tunnusluvut

1 000 euroa	1-12/2016	1-12/2015	1-12/2014 *)
Liikevaihto**)	379 496	376 263	380 838
Liikevaihdon kasvu, %	0,9 %	-1,2 %	
Liikevoitto	19 950	21 855	28 700
% liikevaihdosta	5,3 %	5,8 %	7,5 %
Tulos rahoituserien jälkeen	5 946	8 984	28 763
Oman pääoman tuotto-%	11,7	15,7	30,4
Sijoitetun pääoman tuotto-%	5,7	7,4	32,9
Omavaraisuusaste, %	13,5	2,0	53,1
Taseen loppusumma	471 838	382 185	146 584
Henkilöstö keskimäärin	2 004	2 416	2 525
Palkat ja palkkiot	97 389	104 418	106 117

*) Vuoden 2014 tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia johtuen vuonna 2015 toteutetusta emoyhtiön vastavirtafuusiosta Mehiläinen Oy:öön

***) Vuosien 2014 ja 2015 liikevaihdot on oikaistu IFRS 15 -standardin mukaisiksi. Vuoden 2014 liikevaihdon oikaisu on 59 973 tuhatta euroa

nio Vire Oy ja muut Vire Care Oy:n konserniyhtiöt tulivat osaksi Mehiläinen-konsernia.

Mehiläinen Oy osti 1.9.2016 voimaan tulleilla kauppoilla Malmin Torin Hammaslääkärit Oy:n, Iisalmen Hammaspaikka Oy:n ja Kotkan Lääkärikeskus Oy:n koko osakekannat sekä osin suoraan ja osin välillisesti Kotkan Lääkärikeskus Oy:n omistuksen kautta Kotkan Leikkaussali Oy:n koko osakekannan. Lisäksi Kotkan Radiologikeskus Oy:sta tuli 50 %:a Mehiläinen-konsernin omistukseen Kotkan Leikkaussali Oy:n omistuksen kautta.

Lääkäriasema ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy:n koko osakekannan Mehiläinen Oy osti 1.10.2016

voimaan tulleella kaupalla.

Mehiläinen-konserniin kuuluva Mehiläinen Hoivapalvelut Oy osti ikääntyneiden hoivapalveluita tarjoavan Kauhavan Mummola Oy:n koko osakekannan 1.12.2016 voimaan tulleella kaupalla.

Mehiläinen yksinkertaisti konsernirakennettaan purkamalla ja fuusioimalla tytäryhtiöitään. Toimimattomat tytäryhtiöt Kouvolan Röntgen Oy, Kiinteistö Oy Joensuu Kuhilaskuja 4, Kiinteistö Oy Salon Puttehevosentie 6 ja Kiinteistö Oy Ylöjärven Harjutien Kartano purettiin 31.3.2016. Mehiläinen Hammaslaboratoriot Oy, Otonhammas Oy, Oulun HammasSalon Oy ja Leanportin Hammaslääkäriasema

Oy fuusioituivat Mehiläinen Oy:öön 30.6.2016. Vire Care Oy fuusioitui 31.12.2016 sisaryhtiösulautumisena Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:öön.

YMPÄRISTÖASIAT

Mehiläisen ympäristöpolitiikan peruseriaatteena on, että Mehiläinen kaikessa toiminnassaan pyrkii ennaltaehkäisemään mahdollisia ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia ja näin edistämään kestävästä kehityksen periaatetta valtakunnallisella tasolla. Mehiläinen panostaa tällä hetkellä voimakkaasti sähköisiin palveluihin ja prosesseihin, jotka osaltaan pienentävät ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta. Konsernin toiminnan ympäristövaikutukset tulevat lähinnä jätehuollosta, ostojen logistiikasta ja matkustamisesta.

Ympäristöasiat ovat osa Mehiläisen johtamis- ja laatujohtamista. Mehiläinen noudattaa voimassa olevaa ympäristölainsäädäntöä ja ETJ+ energiatehokkuusjärjestelmän vaatimuksia. Henkilöstön sitoutuminen ympäristövastuuseen on keskeinen edellytys ympäristötyön onnistuneelle toteutukselle.

Mehiläisen toiminta on Inspecta Sertifi Oy:n toimesta sertifioitu osoituksena siitä, että palvelu vastaa ISO 9001 ja ISO 14001 laatu- ja ympäristöstandardien sekä ETJ+ energiatehokkuusjärjestelmän asiakas- ja lainsäädäntövaatimuksia. Sertifiointiin piirissä ovat Mehiläisen lääkärikeskus-, sairaala- ja työelämäpalvelut sisältäen laboratorio-, kuvantamis- ja fysioterapiatoiminnot sekä suun terveyden palvelut. Sertifiointiin piirissä ovat myös mielen-terveyskuntoutujien asumis- ja kuntoutuspalvelut ja työtoiminta, ikääntyneiden asumis- ja kuntoutuspalvelut, lastensuojelun asumis- ja sijaishuollon palvelut sekä konsernipalvelut ja konsernin johtamisjärjestelmä.

Ympäristösertifiointi kattaa suurimman osan toimipisteistä ja 1-2 kertaa vuodessa toteutettavien auditointien myötä uusia yksiköitä liitetään sertifiointiin piiriin.

LIIKETOIMINTAAN LIITTYVIÄ KESKEISIÄ RISKEJÄ

Mehiläinen toimii voimakkaasti säännellyllä toimialalla. Muutokset sosiaali- ja terveyspalveluita koskevassa lainsäädännössä luovat yhtiölle sekä mahdollisuuksia että riskejä. Yksi riski yksityisrahoitteisen terveyspalveluliiketoiminnan kannalta ovat mahdolliset muutokset sairausvakuutuslaissa ja -asetuksissa, joiden nojalla Kansaneläkelaitos korvaa asiakkaille osan terveyspalveluiden kustannuksista.

Mehiläisellä on pitkiä vuokra- ja asiakassopimuksia, kuten kuntien kanssa tehtäviä ostopalvelusopimuksia rajoitetuin hintatarkistusehdoin. Nämä mahdollistavat toiminnan pitkäjänteisen kehittä-

misen, mutta niiden kannattavuudesta pitkällä aikavälillä ei ole varmuutta. On mahdollista, että esimerkiksi henkilöstökustannukset tai palveluiden kysyntä tietyssä yksikössä kehittyvät oletettua huonommin ilman, että muutoksiin on pystytty varautumaan sopimuksen ehtoissa.

Yksityisrahoitteisten palveluiden kysyntään voivat vaikuttaa negatiivisesti yleisen taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja työllisten määrän pieneneminen. Myös kilpailijoiden ja julkisen sektorin toimilla voi olla vaikutusta yhtiöön. Kiristytvä kilpailu lisää hinnoittelupainetta ja vaikeuttaa asiakashankintaa.

Toimintaedellytyksiin vaikuttaa terveys- ja sosiaalipalveluiden ammattihenkilöiden saatavuus koskien sekä yhtiön yksiköissä toimivia itsenäisiä ammatinharjoittajia että työntekijöitä. Tämä saattaisi asettaa rajoituksia yhtiön liiketoiminnan kasvulle ja luoda kustannuspaineita. Mehiläinen panostaa henkilöstön kehittämiseen ja hyvinvointiin ja on tutkimusten mukaan houkutteleva työnantaja. Toiminnan laajenemisesta ja yritysostoista aiheutuu riskejä, joita hallitaan panostamalla hankittujen yritysten integraatioihin, standardoituihin prosesseihin ja toimintatapoihin sekä muutosten läpivientiin.

Potilas- ja asiakasturvallisuus ovat terveys- ja sosiaalipalveluiden perusta. Niihin liittyviä riskejä hallitaan yhdenmukaisilla toimintatavoilla, rekrytointimenettelyillä ja auditoinneilla sekä panostuksilla henkilöstön osaamiseen ja työvälineisiin. Tietojärjestelmien toimivuus ja tietoturva ovat tärkeitä sekä asiakastyössä että tukitoiminnoissa. Niihin liittyviä riskejä hallitaan sekä teknisin keinoin että käyttäjien koulutuksin.

Yrityksen toimintaan liittyy rahoituksellisia riskejä, kuten likviditeetti-, korko- ja luottoriskejä, sekä vahinkoriskejä. Mehiläinen pyrkii varautumaan näihin muun muassa rahoitustarpeiden ennakoinnin, pitkäaikaisten rahoitussopimusten, korkosuojausten, vastapuoliriskianalyysien ja vakuutusten avulla. Mehiläisen lainajärjestelyyn liittyy korkoriskiä on suojattu konvertoimalla korkojohdannaisella 220 miljoonan euron bullet-luoton korko kiinteäksi heinäkuun 2017 alkuun asti. Johdannaisen käypä arvo tilinpäätöshetkellä oli -0,6 miljoonaa euroa (-1,6 miljoonaa euroa).

VIREILLÄ OLEVAT MERKITTÄVÄT RIITA-ASIAT

Mehiläinen Oy:llä on keskeneräinen riita-asia verottajan kanssa koskien Ambea Finland AB:n Suomen sivuliikkeelle verovuosina 2006 - 2012 allokoitujen korkokulujen verovähennyskelpoisuutta. Yhtiö uskoo voittavansa riidan, mutta mikäli veroriita päättyisi verottajan hyväksi, Mehiläinen Oy joutuisi maksamaan yhtiön arvion mukaan veroina, veron-

korotuksina ja veronlisäyksiä yhteensä 12,7 miljoonaa euroa. Riita-asiaa käsitellään seuraavaksi hallinto-oikeudessa.

OSAKEPÄÄOMA JA OPTIO-OIKEUDET

Mehiläinen Oy:llä on 1.500 osaketta. Kaikki osakkeet tuottavat yhtäläisen äänimäärän ja oikeuden voitonjakoon. Mehiläinen Oy:llä ei ole voimassa olevia optio-ohjelmia.

YHTIÖN HALLINTO JA TILINTARKASTAJAT

Mehiläinen Oy:n hallitukseen kuuluivat tilikaudella 2016 Peder Prahll (puheenjohtaja 21.6.2016 saakka), Mikael Aro (puheenjohtaja 21.6.2016 alkaen), Anders Borg, Oskari Eskola, Leena Laitinen 31.1.2016 asti, Eveliina Huurre 1.2.2016 alkaen, Dominic Murphy 30.6.2016 saakka, Petri Parvinen ja Hans Årstad 30.6.2016 alkaen. Jan Pomoellista ja Arja Talmasta tuli hallituksen jäseniä 7.2.2017 alkaen. Peder Prahll jäi pois Mehiläinen Oy:n hallituksesta 7.2.2017.

Hallitus on asettanut kolme valiokuntaa, jotka ovat tarkastusvaliokunta, palkitsemisvaliokunta ja sopimusvaliokunta. Hallituksen tarkastusvaliokuntaan kuuluivat tilikaudella 2016 Oskari Eskola (puheenjohtaja), Anders Borg 25.8.2016 asti ja Hans Årstad 25.8.2016 alkaen. Arja Talmasta tuli hallituksen tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja 7.2.2017. Palkitsemisvaliokunnan jäsenet vuonna 2016 olivat Mikael Aro (puheenjohtaja), Peder Prahll, Dominic Murphy 30.6.2016 asti ja Anders Borg 25.8.2016 alkaen. Jan Pomoell korvasi Peder Prahllin palkitsemisvaliokunnan jäsenenä 7.2.2017. Sopimusvaliokuntaan kuuluivat Anders Borg (puheenjohtaja) 25.8.2016 asti, Hans Årstad (puheenjohtaja) 25.8.2016 alkaen ja Oskari Eskola.

Mehiläinen Oy:n toimitusjohtajana toimi Janne-Olli Järvenpää.

Yhtiön tilintarkastajana toimii Ernst & Young Oy, jonka ilmoittamana päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Mikko Ryttilähti.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Mehiläinen-konserni odottaa kasvun jatkuvan 1.1.2017 alkaneella tilikaudella. Vuoden 2016 aikana toteutettujen yrityskauppojen vaikutus tulee täysmääräisenä näkyviin vuoden 2017 tuloksessa, millä on merkittävä vaikutus Mehiläinen-konsernin vuoden 2017 liikevaihtoon. Mehiläinen-konsernin ensimmäinen kokonaisulkoistus Siikalatvan kunnassa käynnistyi 1.1.2017, mikä kasvattaa osaltaan Mehiläinen-konsernin liikevaihtoa. Kuten edellisellä tilikaudella, kasvua odotetaan tulevan niin yritysostoista, uusien yksiköiden perustamisesta kuin muusta orgaanisesta kasvusta.

Suomen talouden mahdollinen piristyminen voi vaikuttaa positiivisesti työllisyyden ja yksityisen kysynnän kehityksen kautta konsernin tulevaisuuden näkymiin.

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Mehiläinen Oy osti 2.1.2017 Hangon Lääkärilaitalo ja Fysioterapia Oy:n liiketoiminnan ja 31.1.2017 voimaan tulleella kaupalla Tomodent Oy:ltä sen harjoittaman suun terveyden liiketoiminnan. Hammaslääkäri Ulla Kantelisen hammaslääkäriaseman liiketoiminta siirtyi Mehiläinen Oy:n omistukseen 1.2.2017. Mehiläinen on allekirjoittanut kauppa- ja Dentrian liiketoiminnan hankinnasta 21.12.2016. Kauppa toteutuu huhtikuussa 2017, jolloin liiketoiminta yhdistellään konserniin.

Mehiläinen Oy osti 1.2.2017 voimaan tulleella kaupalla mielen-terveyskuntoutujien asumis- ja palveluita tarjoavan Kotinummi Oy:n koko osakekannan ja 1.3.2017 Kiiikan Palvelukoti Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen-konserniin kuuluva Kotkan Lääkärikeskus Oy osti 16.2.2017 50 % Kotkan Radiologikeskus Oy:n osakkeista. Kaupan jälkeen Mehiläinen-konserni omistaa Kotkan Radiologikeskus Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen Oy osti 14.3.2017 allekirjoitetulla ja 1.4.2017 voimaan tulevalla kaupalla lääkärikeskus- ja työterveyspalveluita tarjoavan Kajaanin Lääkärikeskus Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen Oy on sopinut 22.3.2017 hammaslaboratorio Vaasan Hammas Oy:n hankinnasta. Kauppa on ehdollinen ja tulee voimaan 1.5.2017.

Mehiläinen yksinkertaisti konsernirakennettaan fuusioimalla Malmin Torin Hammaslääkärit Oy:n, Iisalmen Hammaspaikka Oy:n, Kotkan Lääkärikeskus Oy:n ja Kotkan Leikkaussali Oy:n Mehiläinen Oy:öön 28.2.2017. Näiden lisäksi käynnissä on Mehiläinen Oy:n toimimattoman tytäryhtiön ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy:n purku ja Kotinummi Oy:n, Mehiläinen Hammashoitopalvelut Oy:n ja Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy:n sulautumisprosessit Mehiläinen Oy:öön ja Ilmaria Oy:n sulautumisprosessi Familiar Oy:öön sekä Kauhavan Mummola Oy:n sulautumisprosessi Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:öön. Tavoitteena on purkaa ja fuusioida yhtiöt vuoden 2017 aikana.

HALLITUKSEN ESITYS TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta ei jaeta osinkoa ja tulos siirretään kertyneet voittovarot -tilille.

Konsernin tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2016	2015 *)
Liikevaihto	5,7	590 090	505 245
Liiketoiminnan muut tuotot	7	1 610	1 132
Materiaalit ja palvelut	5,8	-185 140	-174 889
Henkilöstökulut	9	-250 519	-207 703
Poistot ja arvonalentumiset	13,15	-22 839	-22 333
Liiketoiminnan muut kulut	5,10	-100 099	-78 631
Kulut yhteensä		-558 597	-483 557
Liikevoitto		33 103	22 820
Osuus osakkuusyritysten tuloksista		-16	15
Rahoitustuotot	11	1 082	538
Rahoituskulut	11	-17 659	-14 814
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-16 577	-14 277
Voitto ennen veroja		16 509	8 559
Tilikauden tulokseen perustuvat verot		-4 519	-3 802
Laskennalliset verot		1 200	1 555
Tuloverot	12	-3 320	-2 247
Tilikauden voitto		13 190	6 311
Tilikauden voiton jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		13 190	6 311

*) Vuoden 2015 liikevaihto, materiaalit ja palvelut sekä liiketoiminnan muut kulut on oikaistu IFRS 15 -standardin mukaisiksi
Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Konsernin laaja tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2016	2015
Tilikauden voitto		13 190	6 311
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Myytävissä olevien varojen arvonmuutos		5	-28
Verot eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		-1	6
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen		4	-23
Tilikauden laaja tulos yhteensä		13 194	6 289
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		13 194	6 289

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Konsernin tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2016	31.12.2015
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	13	300 799	227 323
Muut aineettomat hyödykkeet	13	18 283	12 017
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	15	56 473	49 280
Osuudet osakkuusyrityksissä	16	176	253
Saamiset	20	5 431	4 507
Muut rahoitusvarat	20	1 020	1 633
Laskennalliset verosaamiset	12	5 873	645
Pitkäaikaiset varat yhteensä		388 054	295 657
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	17	3 354	3 155
Myyntisaamiset ja muut saamiset	18	66 336	52 614
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		718	2 609
Rahavarat	19	39 627	30 677
Lyhytaikaiset varat yhteensä		110 035	89 054
Varat yhteensä		498 089	384 712

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Konsernin tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	21	1 500	1 500
Ylikurssirahasto	21	25 281	25 281
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	21	126 375	74 195
Käyvän arvon rahasto	21	44	40
Kertyneet voittovarot	21	-98 023	-104 335
Tilikauden tulos		13 190	6 311
Oma pääoma yhteensä		68 369	2 993
Pitkäaikaiset velat			
Lainat rahoituslaitoksilta	20	320 963	294 681
Muut velat	20	2 927	941
Johdannaisvelat	20,23	0	1 576
Varaukset	25	3 019	248
Laskennalliset verovelat	12	2 881	2 045
Pitkäaikaiset velat yhteensä		329 791	299 491
Lyhytaikaiset velat			
Lainat rahoituslaitoksilta	20	6 258	11 132
Ostovelat ja muut velat	22	90 281	69 768
Johdannaisvelat	20,23	646	0
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		562	736
Varaukset	25	2 182	592
Lyhytaikaiset velat yhteensä		99 929	82 228
Velat yhteensä		429 720	381 719
Oma pääoma ja velat yhteensä		498 089	384 712

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma							
1 000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	21	1 500	25 281		63	46 627	73 472
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						6 311	6 311
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					-23		-23
Tilikauden laaja tulos yhteensä					-23	6 311	6 289
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				74 195			74 195
Ambea Holding Oy:n sulautuminen emoyhtiöön						-150 997	-150 997
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				74 195		-150 997	-76 803
Muut oikaisut						36	36
Oma pääoma 31.12.2015		1 500	25 281	74 195	40	-98 023	2 993
Oma pääoma 1.1.2016	21	1 500	25 281	74 195	40	-98 023	2 993
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						13 190	13 190
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					4		4
Tilikauden laaja tulos yhteensä					4	13 190	13 194
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				52 181			52 181
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				52 181			52 181
Oma pääoma 31.12.2016		1 500	25 281	126 375	44	-84 833	68 369

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		13 190	6 311
Oikaisut:			
Poistot ja arvonalentumiset	13,15	22 839	22 333
Muut liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa		8 223	3 935
Rahoitustuotot ja -kulut		16 577	14 277
Verot		3 320	2 247
Käyttöpääoman muutokset			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		-2 264	-1 233
Vaihto-omaisuuden muutos		-211	40
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		-6 043	536
Maksetut osingot liiketoiminnasta ¹⁾		-4 136	-4 304
Maksetut korot		-20 555	-10 566
Saadut korot		171	580
Maksetut verot		-2 724	-3 155
Liiketoiminnan nettorahavirta		28 387	31 001
Investointien rahavirta			
Tytäryritysten ja liiketoimintojen hankinnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	6	-41 088	-100 511
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-17 980	-13 889
Luovutustulot muista sijoituksista		245	43
Luovutustulot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		153	2
Investointien nettorahavirta		-58 670	-114 355
Rahoituksen rahavirta			
Osakeannista saadut maksut		34 409	74 213
Lainojen nostot		35 000	49 463
Lainojen takaisinmaksut		-30 176	-36 644
Konserniavustukset yläkonsernille		0	-2 030
Rahoituksen nettorahavirta		39 233	85 002
Rahavarojen muutos		8 950	1 648
Rahavarat tilikauden alussa		30 677	24 965
Fuusiossa siirtyneet rahavarat		-	4 064
Rahavarat tilikauden lopussa		39 627	30 677

1) Maksetut osingot ovat OmaPartners ja MV Partners -yhtiöiden osakkaille maksettuja työpanosinkoja.

Sivuilla 19-67 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Emoyhtiön tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2016	2015 *)
Liikevaihto	5,7	379 496	376 263
Liiketoiminnan muut tuotot	7	1 111	988
Materiaalit ja palvelut	5,8	-159 343	-147 704
Henkilöstökulut	9	-120 705	-129 017
Poistot ja arvonalentumiset	13,15	-13 832	-10 972
Liiketoiminnan muut kulut	5,10	-66 776	-67 703
Kulut yhteensä		-360 656	-355 396
Liikevoitto		19 950	21 855
Rahoitustuotot	11	2 594	1 273
Rahoituskulut	11	-16 598	-14 144
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-14 005	-12 871
Voitto ennen veroja		5 946	8 984
Tilikauden tulokseen perustuvat verot	12	-1 273	-2 185
Laskennalliset verot	12	-503	-75
Tuloverot		-1 776	-2 260
Tilikauden voitto		4 170	6 723

*) Vuoden 2015 liikevaihto, materiaalit ja palvelut sekä liiketoiminnan muut kulut on oikaistu IFRS 15 -standardin mukaisiksi

Emoyhtiön laaja tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	2016	2015
Tilikauden voitto		4 170	6 723
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Myytavissä olevien varojen arvonmuutos		5	-28
Verot eristä jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		-1	6
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen		4	-23
Tilikauden laaja tulos yhteensä		4 174	6 701

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Emoyhtiön tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2016	31.12.2015
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	13	177 424	214 916
Muut aineettomat hyödykkeet	13	8 452	3 778
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	15	41 459	44 781
Osuudet tytäryhtiöissä	6,27	149 639	21 830
Osuudet osakkuusyhtiöissä	16	160	207
Saamiset	20	2 817	1 001
Muut rahoitusvarat	20	856	1 632
Laskennalliset verosaamiset	14	97	469
Pitkäaikaiset varat yhteensä		380 904	288 614
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	17	3 179	2 850
Myyntisaamiset ja muut saamiset	18	61 248	65 281
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		576	2 229
Rahavarat	19	25 933	23 212
		90 935	93 572
Varat yhteensä		471 838	382 185

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Emoyhtiön tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Osakepääoma	21	1 500	1 500
Ylikurssirahasto	21	25 281	25 281
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	21	126 375	74 195
Käyvän arvon rahasto	21	44	40
Kertyneet voittovarot		-93 464	-100 134
Tilikauden tulos		4 170	6 723
Oma pääoma yhteensä		63 907	7 606
Pitkäaikaiset velat			
Lainat rahoituslaitoksilta	20	320 834	292 746
Muut velat	20	1 037	1 379
Johdannaisvelat	20,23	0	1 576
Varaukset	25	188	248
Laskennalliset verovelat	12	198	0
Pitkäaikaiset velat yhteensä		322 257	295 948
Lyhytaikaiset velat			
Lainat rahoituslaitoksilta	20	6 000	8 000
Ostovelat ja muut velat	22	78 730	69 947
Johdannaisvelat	20,23	646	0
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		0	93
Varaukset	25	299	592
Lyhytaikaiset velat yhteensä		85 675	78 631
Velat yhteensä		407 931	374 579
Oma pääoma ja velat yhteensä		471 838	382 185

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Laskelma emoyhtiön oman pääoman muutoksista

1 000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Yli- kurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	21	1 500	25 281		63	50 934	77 780
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						6 723	6 723
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					-23		-23
Tilikauden laaja tulos yhteensä					-23	6 723	6 701
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				74 195			74 195
Ambea Holding Oy:n sulautuminen						-150 997	-150 997
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				74 195		-150 997	-76 803
Muut oikaisut						-72	-72
Oma pääoma 31.12.2015		1 500	25 281	74 195	40	-93 411	7 606
Oma pääoma 1.1.2016	21	1 500	25 281	74 195	40	-93 411	7 606
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						4 170	4 170
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					4		4
Tilikauden laaja tulos yhteensä					4	4 170	4 174
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				52 181			52 181
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				52 181			52 181
Muut oikaisut						-51	-51
Oma pääoma 31.12.2016		1 500	25 281	126 375	44	-89 293	63 907

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Emoyhtiön rahavirtalaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		4 170	6 723
Oikaisut:			
Poistot ja arvonalentumiset	13,15	13 832	10 972
Muut liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa		204	-262
Rahoitustuotot ja -kulut		14 005	12 871
Verot		1 776	2 260
Muut oikaisut		-3 975	
Käyttöpääoman muutokset			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutokset		5 502	24 011
Vaihto-omaisuuden muutos		-61	63
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		7 291	-23 479
Maksetut korot		-20 237	-10 548
Saadut korot		1 664	1 273
Maksetut verot		-397	-1 530
Liiketoiminnan nettorahavirta		23 774	22 353
Investointien rahavirta			
Sijoitukset tytäryhtiöihin	6	-66 909	-133 664
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-15 232	-10 036
Liiketoimintojen hankinnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla		-2 378	-1 200
Muiden sijoitusten luovutus		78	43
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutus		198	752
Investointien nettorahavirta		-84 243	-144 105
Rahoituksen rahavirta			
Osakeanti		34 409	74 195
Lainojen nostot		35 000	49 463
Lainojen takaisinmaksut		-7 000	-7 500
Konserniavustukset yläkonsernille		-	-2 030
Rahoituksen nettorahavirta		62 409	114 127
Rahavarojen muutos		1 940	-7 626
Rahavarat tilikauden alussa		23 212	23 898
Fuusioissa siirtyneet rahavarat		781	6 940
Rahavarat tilikauden lopussa		25 933	23 212

Sivuilla 47-95 esitettävät liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöstä.

Tilinpäätöksen liitetiedot

1. YRITYKSEN PERUSTIEDOT

Mehiläinen-konserni on tunnettu ja arvostettu yksityinen sosiaali- ja terveystalouden tuottaja Suomessa. Mehiläinen tarjoaa kokonaisvaltaiset palvelut yksityis-, yritys- ja kunta-asiakkaille. Mehiläisessä palveluita tuottaa Suomessa yhteensä noin 11 500 työntekijää ja ammattiharjoittajaa.

Konsernin emoyhtiö on Mehiläinen Oy ja sen kotipaikka on Helsinki. Mehiläinen Oy kuuluu Mehiläinen Holding AB -yläkonserniin, jonka emoyhtiö on Mehiläinen Holding AB, kotipaikka Tukholma. Mehiläinen Holding AB puolestaan kuuluu ACTR Holding AB -yläkonserniin, jonka emoyhtiö on ACTR Holding AB, kotipaikka Tukholma. Tiedot Mehiläinen-konsernin rakenteesta esitetään liitetiedossa 27. Jäljennös Mehiläinen-konsernin sekä Mehiläinen Holding AB -konsernin tilinpäätöksistä on saatavissa osoitteesta Pohjoinen Hesperiankatu 17 C, 00260 Helsinki. Jäljennös ACTR Holding AB:n konsernitilinpäätöksestä on saatavissa osoitteesta Vretenvägen 13, 17129 Solna, Ruotsi.

Mehiläinen Oy:n hallitus on kokouksessaan 30.3.2017 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus päättää tilinpäätöksen muuttamisesta.

2. TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERUSTA

Mehiläinen-konsernin tilinpäätös on laadittu EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu 31.12.2016 voimassa olevia IFRS-standardeja ja -tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten,

IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädäntöjen mukaiset. Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta jäljempänä mainittuja standardien edellyttämällä tavalla käypään arvoon arvostettuja eriä. IFRS-tilinpäätöksen laatiminen edellyttää konsernin johdolta arvioita ja oletuksia sekä harkintaa mm. laatuominaisuuksien soveltamiseen liittyen. Näitä on kuvattu kohdassa 3.

Konsernitilinpäätöksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen esittämisvaluutta on euro ja kaikki luvut on pyöristetty lähimpään tuhatlukuun, ellei muuta ole esitetty.

Konsernin emoyhtiön tilinpäätös on laadittu konsernin kanssa samoja laatuominaisuuksia noudattaen, ellei kyseisen laatuominaisuuksien kohdassa ole esitetty muuta. Pääasialliset erot laatuominaisuuksissa liittyvät sijoituksiin tytäri- ja osakkuusyhtiöihin. Näitä on selostettu kohdissa 2.1 ja 2.2a.

Konserni on vuoden 2016 alusta alkaen noudattanut seuraavia voimaan tulleita standardimuutoksia:

- Muutokset IAS 1:een *Tilinpäätöksen esittäminen - Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot koskeva* hanke. Muutokset selventävät standardin ohjeistusta olennaisuuteen, tuloslaskelma- ja tase-erien yhdistämiseen, väliotsikoiden esittämiseen sekä tilinpäätöksen rakenteeseen ja laadintaperiaatteisiin liittyen.
- *Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin, muutuskokoelma 2012-2014*, joilla ei ole ollut vaikutusta konserniin tai emoyhtiön tilinpäätökseen.

Konserni on lisäksi ennen aikaisesti ottanut käyttöön uuden IFRS 15 -standardin *Myyntituotot asia-*

kassopimuksista. Standardi on korvannut aiemman IFRS-standardeihin ja -tulkintoihin sisältyvän tuloutusta koskevan sääntelyn. Se sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituottojen kirjaamisesta ja määrittää mm. voidaanko myyntituottoja tulouttaa, kuinka paljon ja milloin.

Mehiläinen-konsernin tulovirrat muodostuvat terveys- ja sosiaalipalveluiden ja -palvelukokonaisuuksien myyntiin liittyvistä maksuista. Konsernin tarjoamat yksittäiset terveyspalvelut ja terveyspalvelukokonaisuudet sisältävät mm. sairauden ennaltaehkäisyyn, terveyden ylläpitoon ja sairauden hoitoon liittyviä perus- ja erikoissairaanhoidon, työterveyshuollon sekä suunterveydenhoidon palveluita. Sosiaalipalveluihin sisältyy mm. ikääntyneille, lapsille, vammaisryhmille ja mielenterveyspotilaille tarkoitettuja asumis-, hoiva- ja muut palveluita tai palvelukokonaisuuksia. Konserni myy palveluita julkisyhteisöille, yrityksille, vakuutusyhtiöille, yhdistyksille ja säätiöille sekä yksityisille henkilöille.

Myyntituotot kirjataan siihen määrään, johon konserni odottaa olevansa oikeutettu tarjoamiaan palveluita vastaan. Konsernin sopimuksiin sisältyy erityyppisiä muuttuvia hinnanosia, kuten bonuksia, sanktioita tai tavoitehintoja. Kuten aiemmankin tuloutuskäytännön aikana, konserni arvioi muuttuvien hinnanosien vaikutusta tuloutettavien tuotteiden määrään esimerkiksi niiden toteutumiseen liittyvän historiatiedon sekä palveluiden kysynnän perusteella ja määrittää ja kirjaa tuotot kyseisistä palveluista niiden todennäköisimpään määrään.

IFRS 15 -standardin käyttöönotto ei myöskään aiheuta ajallisia muutoksia konsernin tuottojen kirjaamiseen aiempaan tuloutuskäytäntöön nähden. Tuotot palveluista kirjataan hoitokäyntikohtaisesti, kun palvelu on suoritettu ja asiakas on vastaanottanut siihen liittyvän hyödyn. Jos kyseessä on pitkäaikainen sopimus ennalta määritetyistä palveluista, tuotot tuloutetaan ajan kuluessa sopimuskauden aikana, jolloin asiakas samanaikaisesti saa ja kuluttaa palvelusta saamaansa hyötyä Mehiläisen tuottaessa palvelua. Mikäli sopimuksen tuotot syntyvät valmiudesta tarjota tarvittavia palveluita esimerkiksi tietyntä alueen väestölle, siitä saatavat maksut tuloutetaan sopimuskauden aikana mahdollinen muuttuva hinnanosia huomioiden.

Mehiläinen on myös tarkastellut palveluiden luonnetta sekä palvelun tuottajan rooleja ja vastuita soveltaessaan uutta IFRS 15 -standardia ammatinharjoittajien tarjoamiin palveluihin konsernissa. Mehiläinen arvioi, että IFRS 15-standardin näkökulmasta Mehiläinen vastaa asiakassuhteesta ja sillä on päävastuu palveluiden tarjoamisesta esimerkiksi sen osalta, että palvelut vastaavat asiakkaan odotuksia. Asiakas ei välttämättä tiedä, onko palvelun suorittava henkilö ammatinharjoittaja

vai Mehiläisen kanssa työsuhteessa oleva henkilö. Myös mahdolliset reklamaatiot kohdistuvat tyypillisesti ensisijaisesti Mehiläiseen. Mehiläisellä on merkittävä intressi, että asiakaskokemus myös ammatinharjoittajan tarjoamasta palvelusta on hyvä. Asiakas ostaa pelkän ammatinharjoittajapalvelun sijaan terveyspalvelun, joka muodostuu useasta eri palvelusta, kuten ammatinharjoittajan vastaanotosta tai toimenpiteestä sekä Mehiläisen tuottamasta diagnostiikasta ja tukipalveluista. Mehiläinen huolehtii palvelukokonaisuudesta ja tarjoaa terveyspalvelussa käytetyt tilat ja laitteet. Mehiläinen huolehtii muun muassa markkinoinnista ja ajanvarauksesta sekä ylläpitää hinnastoja, jotka kattavat lääkärikeskuksen palkkiot kokonaisuudessaan. Mehiläinen ja ammatinharjoittaja ovat sopineet, että Mehiläinen huolehtii palkkioiden laskutuksesta ja perinnästä osana palvelukokonaisuutta sekä potilasrekisterin teknisestä ylläpidosta ja potilasasiakirjojen säilyttämisestä.

Vuoden 2015 liikevaihto on tarkastelun seurauksena oikaistu takautuvasti bruttomääräiseksi terveyspalveluliiketoiminnassa ammatinharjoittajien yksityisasiakkailta laskuttamien palveluiden osalta. Aiemmin liikevaihtoon kirjattiin palvelumaksu vähennettynä vastaavan työvoimapalvelun ostopaikkaisesta aiheutuneella kululla. Toinen liikevaihdon oikaisu bruttomääräiseksi liittyy tuottojen kirjaamiseen, kun konserni toimii asiakkaan tiloissa ja tilavuokra sekä muut kiinteistöön liittyvät kulut vähennetään asiakkaalta laskutetuista palveluiden maksuista. Palvelumaksut ja kiinteistönkulut esitettiin aiemmin liikevaihdossa nettomääräisenä. Aiemmin liikevaihtoa pienentäneet ammatinharjoittajien työvoimapalveluiden ostoista aiheutuneet kulut on oikaisun seurauksena siirretty materiaali- ja palvelut erään sisältyviin ulkopuolisiin palveluihin. Vastaavasti aiemmin liikevaihtoa pienentäneet, asiakkaan tilavuokrista aiheutuneet kulut on siirretty vuokratuluerään ja muut asiakkaan toimitiloista aiheutuneet kulut muut toimitilakulut -erään. Molemmat erät sisältyvät tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin. Takautuvien oikaisujen vaikutus edellä mainituissa tuloslaskelman erissä esitettäviin määriin on kuvattu liitetiedossa 5.

Mehiläinen-konsernille ei synny asiakassopimuksissaan sellaista ehdotonta oikeutta vastikkeeseen, jossa edellytetään vain ajan kulumista ennen kuin kyseinen vastike erääntyy maksettavaksi, joten sille ei synny asiakassopimuksista aiheutuvia saamisita. Mehiläinen-konsernille ei myöskään synny asiakassopimuksista aiheutuvia velkoja. Mehiläinen-konserni soveltaa käytännön apukeinoa koskien raportointipäivänä jäljellä oleville suoritelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan esittämistä. Mehiläinen-konsernin suoritelvoitteet, jotka ovat raportointipäivänä vielä suorittamatta,

ovat yleisesti osa sopimusta, jonka alkuperäinen odotettavissa oleva kestoaika on enintään yksi vuosi tai kirjattavat myyntituotot vastaavat tarkasteluhetken mennessä Mehiläisen tuottaman suoritetun arvoa asiakkaalle. Mehiläinen-konsernille ei ole aiheutunut asiakassopimusten saamisesta tai täyttämisestä aiheutuneita menoja, jotka tulisivat aktivoitaviksi omaisuseriksi. Mehiläinen-konsernin asiakassopimukset eivät sisällä merkittäviä rahoituskomponentteja tai sopimuksen saamisista aiheutuvia lisämenoja.

2.1 YHDISTELYPERIAATTEET

2.1.1 Tytärytykset

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mehiläinen Oy:n ja kaikki sen tytäryhtiöt. Tytäryhtiöt ovat yhteisöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Konsernilla on määräysvalta, kun se olemalla osallisena yhteisössä altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja pystyy vaikuttamaan saamaansa tuoton määrään käyttämällä yhteisöä koskevaa valtaansa. Jos konsernilla ei ole enemmistöä sijoituskohteen äänioikeuksista, se arvioi kaikkia niitä tekijöitä, joiden kautta määräysvalta voi muodostua ilman äänioikeuksien enemmistöä. Näihin kuuluvat muiden äänioikeuksien haltijoiden ja sijoittajan väliseen sopimukseen perustuvat järjestelyt, muista sopimukseen perustuvista järjestelyistä johtuvat oikeudet sekä sijoittajan äänioikeudet ja potentiaaliset äänioikeudet.

Konserni uudelleenarvioi määräysvaltaansa yhteisössä, jos tosiasiat tai olosuhteet osoittavat, että yksi tai useampi määräysvaltaan johtavista tekijöistä on muuttunut. Tytäryhtiö yhdistellään konsernitilinpäätökseen alkaen siitä hetkestä, kun konserni saa määräysvallan, ja luovutetut yhteisöt yhdistellään siihen saakka, kunnes määräysvalta lakkaa. Potentiaalisen äänivallan olemassaolo on otettu huomioon määräysvallan syntymisen ehtoja arvioidessa silloin, kun potentiaaliseen määräysvaltaan oikeuttavat instrumentit ovat toteutettavissa tarkasteluajankohtana.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenetelmää käyttäen. Hankintameno määritetään luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja kaupan toteutumisajankohtana vastattavaksi otettujen velkojen hankintahetken käypien arvojen perusteella. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat varat sekä vastattavaksi otetut velat ja ehdolliset velat arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Ehdollinen vastike (lisäkauppahinta) arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Se luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu ehdollinen

vastike arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua ehdollista vastiketta ei arvosteta uudelleen. Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteesta arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle. Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteesta ja aiemmin omistettu osuus yhteen lasketuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon. Mahdollinen negatiivinen liikearvo kirjataan tuloslaskelmaan.

Emoyhtiön tilinpäätöksessä sijoitukset tytäryhtiöihin on arvostettu hankintamenuun. Hankintameno määritetään luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja kaupan toteutumisajankohtana vastattavaksi otettujen velkojen hankintahetken käypien arvojen perusteella. Hankintamenot testataan arvonalentumisen varalta vuosittain sekä mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee.

2.1.2 Määräysvallattomat omistajat

Tilikauden voiton tai tappion jakautuminen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelman yhteydessä. Laajan tuloksen jakautuminen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään laajan tuloslaskelman yhteydessä. Tulos sekä laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta esitetään omassa pääomassa erillään emoyrityksen omistajille kuuluvasta omasta pääomasta. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistussuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina. Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistussuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Konsernin menettäessä määräysvallan tytäryrityksessä arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernin tytäryhtiöistä OmaPartners Oy:ssä ja MV Partners Oy:ssä on määräysvallattomia omistajia, joilla on oikeus nostaa yhtiöstä varoja osinkona perustuen määräysvallattoman omistajan työpa-

noksen määrään. Kyseiset määräysvallattomien omistajien osuudet käsitellään konsernitilinpäätöksessä työsuhde-etuuksina ja velkana, eikä määräysvallattomille omistajille eroteta osuutta yhtiön tuloksesta tai omasta pääomasta. Käsitteistä on kerrottu tarkemmin laatimisperiaatteiden kohdassa 2.2 o) Työsuhde-etuudet. Konsernissa ei siten ollut määräysvallattomien omistajien osuuksia tilikausilla 2016 ja 2015.

2.1.3 Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöitä ovat kaikki yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Mehiläinen-konsernissa huomattava vaikutusvalta perustuu osakeomistukseen, joka tuottaa 20 – 50 % äänivallasta. Osakkuusyhtiöihin tehdyt sijoitukset käsitellään pääomaosuusmenetelmällä ja ne kirjataan alun perin hankintameno määräisinä. Osakkuusyhtiösijoitus sisältää myös hankinta-ajankohtana määritetyn liikearvon.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiöiden tuloksista esitetään omana eräänä tuloslaskelmassa liikevoiton jälkeen. Vastaavasti konsernin osuus osakkuusyhtiöiden muihin laajan tuloksen eriin kirjatuista muutoksista kirjataan konsernin laajaan tuloslaskelmaan. Jos konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon, eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen.

Emoyhtiön tilinpäätöksessä sijoitukset osakkuusyhtiöihin on arvostettu hankintameno, joka perustuu hankintahetken käypään arvoon, eikä niitä käsitellä pääomaosuusmenetelmällä.

2.1.4 Konsernitilinpäätöksen eliminoinnit

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat, tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako sekä realisoitumattomat voitot ja tappiot on eliminoitu konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomat voitot osakkuusyhtiöistä on eliminoitu omistuksen suhteessa. Realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtumaan liity viitteitä luovutetun omaisuuserän arvon alentumisesta. Tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden tilinpäätökset on tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita.

2.2 YHTEENVETO KESKEISISTÄ LAADINTAPERIAATTEISTA

a) Omaisuuserien hankinta ja liiketoimintojen yhdistäminen

Konsernin hankkiessa omaisuutta joko yritysjärjestelyjen tai muiden järjestelyjen kautta johto arvioi

omaisuuserän tosiasiallista luonnetta ja liiketoimintaa määritellään, onko kyseessä liiketoimintojen yhdistäminen.

Kun omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä ei muodosta liiketoimintaa, hankintaa ei käsitellä liiketoimintojen yhdistämisenä. Tällöin konserni kirjaa yksittäisten yksilöitävissä olevien varojen sekä vastattavaksi otettujen velkojen hankinnan. Hankintameno kohdistetaan yksittäisille omaisuuserille ja veloille niiden hankintahetken käypien arvojen suhteessa. Tällaisesta liiketoimesta ei synny liikearvoa. Liiketoiminnoiksi määritellyt hankinnat käsitellään liiketoimintojen yhdistämisenä.

Konserni kirjaa liiketoimintojen yhdistämisen käyttäen hankintamenetelmää. Kirjaamiskäytäntö on sama riippumatta siitä, hankkiiko konserni juridisen yhtiön osakekannan vai liiketoiminnan tai sen osan. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat arvostetaan niiden hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Hankintaan liittyvät kustannukset kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Emoyhtiö kirjaa tytäryhtiöiden hankinnat hankintameno, joka perustuu hankintahetken käypään arvoon. Liiketoimintojen hankinnat emoyhtiö kirjaa liiketoimintojen yhdistämisenä ja noudattaa samoja laatimisperiaatteita konsernin kanssa. Saman määräysvallan alaiset hankinnat ja rakennejärjestelyt emoyhtiö kirjaa kirjanpitoarvoja käyttäen, ellei muuta ole esitetty. Emoyhtiö kirjaa tytäryhtiö- ja liiketoimintahankinnoista aiheutuneet kulut tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Liiketoimintojen yhdistämiseen liittyvät luokittelut ja määrittäykset toteutetaan sopimusehtojen, taloudellisten olosuhteiden, konsernin noudattamien liiketoimintaperiaatteiden tai tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden sekä muiden asiaankuuluvien hankinta-ajankohtana vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

b) Jako lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin

Konserni esittää varat ja velat tilinpäätöksessä jaoteltuna lyhyt- ja pitkäaikaisiin varoihin ja velkoihin. Konserni luokittelee omaisuuserän lyhytaikaiseksi, kun se odottaa realisoivansa omaisuuserän kahdentoista kuukauden kuluessa raportointikauden päättymisestä. Muut varat luokitellaan pitkäaikaisiksi. Konserni luokittelee velan lyhytaikaiseksi, kun velka erääntyy suoritettavaksi kahdentoista kuukauden kuluessa raportointikauden päättymisestä tai kun sillä ei ole ehdotonta oikeutta lykätä velan suorittamista vähintään kahdentoista kuukauden päähän raportointikauden päättymisestä. Muut velat konserni luokittelee pitkäaikaisiksi.

c) Käypään arvoon arvostaminen

Useat konsernin laatimisperiaatteet ja liitetiedot edellyttävät käypien arvojen määrittämistä sekä

rahoitusinstrumenteille että muille varoille ja veloille. Käypien arvojen hierarkiatasot perustuvat arvostamisessa käytettyjen tietojen lähteeseen. Jaksotettuun hankintameno arvostettujen rahoitusinstrumenttien käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 20.

- Taso 1 — Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot perustuvat täysin samanlaisille varoille tai veloille noteerattuihin hintoihin toimivilla markkinoilla
- Taso 2 — Rahoitusinstrumenteilla ei käydä kauppaa aktiivisilla ja likvideillä markkinoilla. Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot ovat määritettävissä noteerattuihin markkinakursseihin ja -hintoihin perustuen sekä johdetun arvonmäärityksen avulla.
- Taso 3 — Rahoitusinstrumentin arvostus ei perustu todennettävissä olevaan markkinatietoon eivätkä muutkaan instrumentin käypään arvoon vaikuttavat tekijät ole saatavilla tai todennettävissä

d) Ulkomaan rahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on konsernin emoyhtiön sekä tytäryhtiöiden toiminta- ja esittämisenvaluutta. Mehiläinen-konsernin liiketoiminta on sijoittunut pääosin Suomeen ja on siten enimmäkseen euromääräistä.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivänä vallitsevaa kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät on muutettu toimintavaluutan määräisiksi raportointikauden päättymispäivän kurssija käyttäen. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuttamisesta syntyneet voitot ja tappiot on käsitelty tulosvaikutteisesti. Ei-monetaariset erät on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle.

e) Liikevaihto ja tuloutusperiaatteet

Konsernin tulovirrat muodostuvat terveys- ja sosiaalipalveluiden ja -palvelukokonaisuuksien myyntiin liittyvistä maksuista. Terveyspalvelut sisältävät mm. sairauden ennaltaehkäisyyn, terveyden ylläpitoon ja sairauden hoitoon liittyviä perus- ja erikoissairaanhoitoon, työterveyshuollon sekä suunterveydenhoitoon palveluita. Palvelukokonaisuus voi sisältää esimerkiksi yksityisasiakkaalle tarjotun hoitoketjun ensihoidon, tutkimuksen, toimenpiteiden ja kuntoutuksen osa-alueita tai yritysasiakkaalle tarjotun työterveyshuollon. Sosiaalipalveluihin sisältyy mm. ikääntyneille, lapsille, vammaisryhmille ja mielenter-

veyspotilaille tarkoitettuja asumis-, hoiva- ja muita palveluita. Konserni myy palveluita julkisyhteisöille, yrityksille, vakuutusyhtiöille, yhdistyksille ja säätiöille sekä yksityisille henkilöille.

Myyntituotot kirjataan siihen määrään, johon konserni odottaa olevansa oikeutettu tarjoamia palveluita vastaan. Konserni huomioi myyntituotosten määrää määrittäessään sopimuksen ehdot ja tavanomaiset liiketoimintakäytäntönsä. Konsernin sopimukseen sisältyy erityyppisiä muuttuvia hinnanosia, kuten bonuksia, sanktioita tai tavoitehintoja. Konserni arvioi muuttuvien hinnanosien vaikutusta tuloutettavien tuottojen määrään esimerkiksi niiden toteutumiseen liittyvän historiatiedon sekä palveluiden kysynnän perusteella ja määrittää ne todennäköisimpään määrään.

Tuotot yksittäisistä palveluista kirjataan hoitokäyntikohtaisesti palvelun käytön mukaan. Jos kyseessä on pitkäaikainen sopimus ennalta määritetyistä palveluista, tuotot tuloutetaan ajan kuluessa sopimuskauden aikana, jolloin asiakas samanaikaisesti saa ja kuluttaa palvelusta saamansa hyötyä Mehiläisen tuottaessa palvelua. Mikäli sopimus käsittää valmiuden tarjota tarvittavat palvelut esimerkiksi tietyllä alueella asuvalle väestölle, siitä saatavat maksut tuloutetaan sopimuskauden aikana.

Mehiläisen toimipisteissä työskentelevien Itsenäisten ammantinharjoittajien osalta Mehiläinen toimii päämiehenä ja kirjaa laskutuksen liikevaihtoonsa sekä palvelunhankinnasta aiheutuneen kulun materiaalit ja palvelut erään.

Mehiläinen-konsernille ei synny asiakassopimussissaan sellaista ehdotonta oikeutta vastikkeeseen, jossa edellytetään vain ajan kulumista ennen kuin kyseinen vastike erääntyy maksettavaksi, joten sille ei synny asiakassopimuksista aiheutuvia saamisita. Mehiläinen-konsernille ei myöskään synny asiakassopimuksista aiheutuvia velkoja. Mehiläinen-konserni soveltaa käytännön apukeinoa koskien raportointipäivänä jäljellä oleville suoritevelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan esittämisessä. Mehiläinen-konsernin suoritevelvoitteet, jotka ovat raportointipäivänä vielä suorittamatta, ovat yleisesti osa sopimusta, jonka alkuperäinen odotettavissa oleva kestoaika on enintään yksi vuosi tai kirjattavat myyntituotot vastaavat tarkasteluhetken mennessä Mehiläisen tuottaman suoritteiden arvoa asiakkaalle. Mehiläinen-konsernille ei ole aiheutunut asiakassopimusten saamisesta tai täyttämisestä aiheutuneita menoja, jotka tulisivat aktivoitaviksi omaisuuseriksi. Mehiläinen-konsernin asiakassopimukset eivät sisällä merkittäviä rahoituskomponentteja tai sopimuksen saamisista aiheutuvia lisämenoja.

f) Julkiset avustukset

Julkiset avustukset kirjataan tuloennakoina taseen siirtosaamisiin, kun tuen saaminen on todennäköis-

tä ja konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset kirjataan tuloslaskelmaan tuotoiksi sillä kaudella, jolla tuen piirissä olevat kulut syntyvät.

g) Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät siirry vuokralle ottajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niihin liittyvät vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan vuokra-ajan kuluessa. Konsernin muut vuokrasopimukset liittyvät pääasiassa toimitiloihin sekä koneisiin ja laitteisiin. Konserni on vuokrannut edelleen yksittäisiä toimitiloja, jotka eivät ole sen liiketoiminnan käytössä.

Sellaiset vuokrasopimukset, joissa konsernille on siirtynyt olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingopimuksiksi. Rahoitusleasingopimuksella vuokrattu hyödyke merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingopimusten vuokraveloitteet merkitään taseen korollisiin velkoihin. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoituskuluun ja velan lyhennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasinghyödykkeistä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa.

h) Verot

Konsernin tuloveroihin on kirjattu konserniyhtiöiden kauden verotettavaan tulokseen perustuvat verot, aikaisempien kausien verojen oikaisu sekä laskennalliset verot. Konserniyhtiöiden verot on laskettu perustuen kunkin yhtiön paikallisen verolainsäädännön mukaan määräytyvään verotettavaan tuloon käyttäen niitä verokantoja ja verolajeja, joista on säädetty tai jotka on käytännössä hyväksytty raportointikauden päättymispäivään mennessä. Mikäli verot liittyvät muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin liiketoimiin, tuloverot kirjataan kyseisiin eriin.

Laskennalliset verot lasketaan omaisuus- ja velkaerien verotuksellisten arvojen ja kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista sekä käyttämättömistä verotuksellisista tappioista. Laskennallinen vero lasketaan tilinpäätöspäivänä voimassa olevilla verokannoilla ja verokantojen muuttuessa raportointikauden päättymispäivään mennessä säädetyllä tai käytännössä hyväksytyllä verokannalla.

Laskennallinen verovelka kirjataan kaikista veronalaisista väliaikaisista eroista lukuun ottamatta tilanteita, joissa laskennallinen verovelka syntyy liikearvon alkuperäisestä kirjaamisesta, tai omaisuus-

serän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen, eikä vaikuta toteutumisaikanaan kirjanpidon tulokseen tai verotettavaan tuloon.

Laskennallinen verosaaminen kirjataan kaikista verotuksessa vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista siihen määrään asti kuin todennäköisesti on käytettävissä verotettavaa tuloa, jota vastaan vähennyskelpoinen väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennallista verosaamista ei kuitenkaan kirjata, jos laskennallinen verosaaminen syntyy omaisuususerän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä vaikuta toteutumisaikanaan kirjanpidon tulokseen tai verotettavaan tuloon.

Konserni arvioi taseeseen merkitsemättömät laskennalliset verosaamiset uudelleen jokaisena raportointikauden päättymispäivänä. Se kirjaa aikaisemmin taseeseen merkitsemättömän laskennallisen verosaamisen siihen määrään asti kuin laskennallisen verosaamisen hyödyntämisen mahdollistavasta vastaisesta verotettavasta tulosta on tullut todennäköinen. Vastaavasti laskennallisen verosaamisen kirjanpitoarvoon tehdään vähennys, mikäli siihen liittyvää verohyötyä ei pidetä enää todennäköisenä.

Konserni vähentää kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat toisistaan, kun konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kirjatut erät toisiaan vastaan ja se aikoo joko toteuttaa suorituksen nettoperusteisena tai realisoida omaisuususerän ja suorittaa velan samanaikaisesti.

i) Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Koneet ja kalusto ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Hankintameno käsittää ostohinnan, sekä kaikki muut menot, jotka välittömästi johtuvat omaisuususerän saattamisesta sellaiseen sijaintipaikkaan ja kuntoon, että se pystyy toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitun aineellisen käyttöomaisuuden hankintameno on hankintahetken käypä arvo.

Myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitokustannukset kirjataan kuluksi sitä mukaa kun ne syntyvät. Hyödykkeiden jäännösarvoa ja taloudellista vaikutusaikaa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintameno poistetaan taloudellisena vaikutusajanaan tasa-poistoina. Rakennukset ja rakennelmat poistetaan pääsääntöisesti 10-30 vuodessa ja koneet ja kalusto pääsääntöisesti 3-10 vuodessa. Muista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä ja maa-alueista ei tehdä säännönmukaisia poistoja.

Vuokrahuoneistojen peruserämenot aiheutuvat toimitilojen korjaamisesta ja muuttamisesta konsernin liiketoimintaan soveltuviksi ja ne poistetaan vuokrahuoneiston jäljellä olevan vuokrasopimuksessa määritellyn vuokra-ajan kuluessa. Mikäli vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi, arvioi johto taloudellisen vaikutusajan erikseen. Konsernin omistamat asunto-osakehuoneistot ja kiinteistöosakeyhtiöt, joissa yhtiö harjoittaa liiketoimintaa, yhdistellään suhteellisella yhdistelymenetelmällä konsernin taseeseen.

Aineellinen käyttöomaisuushyödyke kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun sen käytöstä tai luovutuksesta ei ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä. Voitto tai tappio, joka syntyy aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjaamisesta pois taseesta, sisältyy tuloslaskelmassa muihin liiketoiminnan tuottoihin tai liiketoiminnan muihin kuluihin.

Omaisuususerän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen raportointikauden päättyessä, ja jos odotukset poikkeavat aikaisemmista arvioista, muutos käsitellään kirjanpidollisen arvion muutoksena.

j) Aineettomat hyödykkeet Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden hankitun yrityksen tai liiketoiminnan nettovarallisuuden käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Liikearvosta ei kirjata säännönmukaisia poistoja, vaan se testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Liikearvo on kohdistettu arvonalentumistestausta varten konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä arvonalentumisilla. Arvonalentumisesta on kerrottu tarkemmin laatusperiaatteiden kohdassa n). Osakkuusyhtiöiden hankinnasta syntynyt liikearvo esitetään konsernin taseessa osana osakkuusyhtiön hankintamenoa.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi. Kehittämismenot aktivoidaan, kun on todennäköistä, että kehitysprojekti tuottaa konsernille tulevaa taloudellista hyötyä ja kaupalliseen ja tekniseen toteutettavuuteen liittyvät kriteerit täyttyvät. Kehittämishankkeet voivat liittyä uusien tai olennaisesti parannettujen palveluiden tai prosessien kehitykseen.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoan. Aineeton hyödyke merkitään taseeseen vain, jos hyödykkeen hankintameno on määritettävissä luotettavasti ja jos on todennäköistä, että hyödykkeestä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu yrityksen hyväksi.

Liiketoimintojen yhdistymisessä hankitut muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan transaktiohetken käypään arvoon. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoan.

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät asiakassopimukset, potilaskanta ja tavaramerkit, jotka on hankittu yrityshankintojen yhteydessä, sekä tietokoneohjelmat, lisenssit ja uuden tietojärjestelmän implementoinnin yhteydessä syntyneet aktivoidut menot. Potilaskanta ja asiakassopimukset poistetaan 3-10 vuodessa, tavaramerkit 3-5 vuodessa ja muut aineettomat hyödykkeet pääsääntöisesti 5-10 vuodessa.

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä, onko viitteitä jonkin omaisuususerän arvon alentumisesta, ja tekee tarvittaessa arvonalentumiskirjauksen. Muiden aineettomien hyödykkeiden poistoajaksi ja -menetelmä arvioidaan raportointikauden päättymispäivänä. Jos omaisuususerän odotettu taloudellinen vaikutusaika poikkeaa aikaisemmista arvioista, poistoajaksi muutetaan vastaavasti. Jos kyseisestä omaisuususerästä saatavan taloudellisen hyödyn odotetussa ajallisessa jakautumisessa on tapahtunut merkittävä muutos, poistomenetelmä muutetaan kuvastamaan muutunutta tilannetta.

Voitto tai tappio, joka syntyy aineettoman hyödykkeen kirjaamisesta pois taseesta, määritetään luovutushinnan ja omaisuususerän kirjanpitoarvon erotuksena ja kirjataan tuloslaskelmaan muihin liiketoiminnan tuottoihin tai kuluihin.

k) Vaihto-omaisuus

Konsernin vaihto-omaisuuteen sisältyy palveluiden tuottamisessa käytettäviä aineita ja tarvikkeita. Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenoan tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään first in - first out -menetelmällä. Mahdollinen arvonalentumisen tarve arvioidaan nettorealisointiarvoa määritettäessä.

l) Rahoitusvarat ja -velat

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Rahoitusvelat luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin

rahoitusvelkoihin sekä muihin rahoitusvelkoihin.

Rahoitusvarojen luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella ja ne luokitellaan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään rahoitusinstrumentin. Transaktiomenot sisällytetään rahoitusvarojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon lukuun ottamatta johdannaisinstrumentteja, joiden transaktiokulut kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Rahoitusvarojen taseesta pois kirjaaminen tapahtuu silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittäviltä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle. Rahoitusvelka tai sen osa kirjataan pois taseesta, kun velka tai sen osa on lakannut olemasta.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusvarat. Konsernissa johdannaiset on luokiteltu tähän ryhmään. Ne arvostetaan käypään arvoon ja kaikki arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Arvostettaessa johdannaisia konserni käyttää yleisesti hyväksytyjä arvonmääritysmenetelmiä.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Konsernissa ryhmään kuuluvat lainasaamiset ja myyntisaamiset. Lainasaamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla, jotka arvioidaan saamiskohtaisesti. Saamiset luokitellaan pitkä- ja lyhytaikaisiin varoihin erääntymisensä perusteella.

Myytävässä olevat rahoitusvarat

Myytävässä olevien rahoitusvarojen ryhmään kuuluu osakesijoituksia sekä noteerattuihin että noteeraamattomiin yrityksiin. Osakesijoitukset arvostetaan käypään arvoon tai mikäli käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, hankintamenoon mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettynä. Markkinanoteeratun osakesijoituksen käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinta. Arvostettaessa osakesijoituksia, jotka eivät ole kaupankäynnin kohteina, konserni käyttää yleisesti hyväksytyjä arvonmääritysmenetelmiä. Näitä voivat olla viimeaikaiset riippumattomien tahojen väliset kaupat, muiden samankaltaisten instrumenttien arvostuk-

set sekä vastaisten rahavirtojen diskontatut arvot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastot -erässä verovaikutus huomioon ottaen. Kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tulosvaikutteisiksi luokittelun muutoksista johtuvina oikaisuina, kun sijoitus myydään tai sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio. Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei konsernilla ole aikomus luopua sijoituksesta vuoden kuluessa raportointikauden päättymispäivästä.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, erittäin likvideistä sijoituksista, jotka ovat helposti vaihdettavissa etukäteen tiedossa olevaan määrään käteisvaroja ja joiden arvonmuutosten riski on vähäinen. Rahavarioihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kuuluvat kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusvelat. Tähän ryhmään kuuluvat konsernissa johdannaisinstrumentit. Niiden käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Johdannaisvelat luokitellaan pitkä- tai lyhytaikaiseksi suojattavan erän mukaan.

Muut rahoitusvelat

Lainat, rahoitusleasingvelat, ostovelat ja muut velat sisältyvät muihin rahoitusvelkoihin. Lainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Transaktiomenot sisällytetään alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Lainasitoumuksiin liittyvät järjestelypalkkiot käsitellään transaktiomenoina. Pitkäaikaisiksi veloiksi luokitellaan muut rahoitusvelat, jotka erääntyvät yli vuoden kuluttua, ja lyhytaikaisiksi velat jotka erääntyvät alle vuoden kuluessa.

Rahoitusvelka kirjataan pois taseesta, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Lisätietoja rahoitusvaroista ja -veloista on esitetty liitetiedoissa 20 ja 24.

m) Johdannaisopimukset

Konserni on suojannut koronvaihtosopimuksella vaihtuvakorkoiseen lainaan liittyvää korkoriskiä. Johdannaisopimukset merkitään taseeseen käypään arvoon. Käypään arvoon arvostamisesta

syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelman rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Konserni ei sovelle IFRS:n mukaista suojauslaskentaa. Koronvaihtosopimuksen käyvät arvot ja nimellisarvot esitetään liitetiedossa 23.

n) Arvonalentuminen

Konsernissa arvioidaan raportointikauden päättyessä, onko olemassa viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on saattanut alentua.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä sijoitusten arvonalentuminen

Mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Liikearvon ja keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden sekä emoyhtiön osalta tytäryhtiöosakkeiden kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain, mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee. Viitteet voivat liittyä esimerkiksi tytäryhtiön historialliseen taloudelliseen kehitykseen tai arvioon tulevasta kehityksestä.

Arvonalentumisen kirjaamistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa ja riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista. Liikearvon ja emoyhtiössä tytäryhtiöosakkeiden arvonalentumistaus tehdään vuosittaisen testauksen lisäksi aina, kun esiintyy viitteitä siitä, että liikearvoa sisältävän rahavirtaa tuottavan yksikön tai tytäryhtiöosakkeiden arvo saattaa olla alentunut. Rahavirtaa tuottava yksikkö on konsernin alin sellainen taso, jolla liikearvoa seurataan sisäistä johtamista varten. Konsernin yhteiset omaisuuserät, jotka palvelevat useita rahavirtaa tuottavia yksiköitä eivätkä tuota erillistä rahavirtaa, on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille järkevällä ja johdonmukaisella tavalla ja testataan osana kutakin rahavirtaa tuottavaa yksikköä.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuotta-

vaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti. Aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen peruutetaan, mikäli kerrytettävissä olevan tulon määrittämisessä käytetyt arviot muuttuvat. Arvonalentumisen peruuttamisen jälkeinen arvo ei saa kuitenkaan johtaa korkeampaan tasearvoon, kuin mitä taseessa olisi ollut, jos arvonalentumista ei olisi kirjattu. Liikearvosta tehtyä arvonalentumiskirjausta ei peruuteta.

Arvonalentumistaus on esitetty liitetiedossa 14.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi raportointikauden päättyessä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että yksittäisen rahoitusvaran tai rahoitusvarojen ryhmän arvo on alentunut. Jos arvonalentumisesta on näyttöä, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen osakkeiden käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio siirretään tulosvaikutteiseksi eräksi, eikä sitä myöhemmin peruta.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisesta olevaa objektiivista näyttöä ovat mm. velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet ja maksujen laiminlyönti tai olennainen viivästyminen. Lainojen arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman rahoituskuluihin ja muiden saamisten arvonalentumiset muihin liiketoiminnan kuluihin kaudella, jonka aikana arvonalentuminen on todettu.

o) Työsuhde-etuudet

Konsernilla on ulkopuolisissa vakuutusyhtiöissä maksupohjaisia eläkejärjestelyitä, joiden osalta konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pystyisi suoriutumaan eläke-etuuksien maksamisesta. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluksi sen tilikauden tuloslaskelmaan, jota veloitus koskee.

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet kirjataan kuluihin sinä tilikautena, jona ne syntyvät. Tulospalkkiot ja bonus-palkkiot kirjataan kuluksi, kun konsernille syntyy velvollisuus erien maksuun ja niiden määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Työsuhteen päättämisen seurauksena kirjataan kulu, mikäli yhtiöllä on tosiasiallinen velvollisuus suoritukseen ennen työsuhteen päättymistä. Mikäli järjestelyllä pyritään vapaaehtoiseen irtisanoutumiseen, kustannukset kirjataan tuloslaskelmaan, kun järjestelyn hyväksyminen on varmaa ja työntekijöiden määrä voidaan luotettavasti arvioida.

Konsernilla ei ole osakepalkitsemiseen liittyviä ohjelmia.

Määräysvallattomien omistajien oikeus nostaa yhtiöstä myöhempänä ajankohtana kauden aikana

tehtyyn työsuoritukseen perustuva määrä varoja osinkona, on käsitelty tuloslaskelmassa lyhytaikaisena työsuhde-etuutena, koska IFRS:n mukaisesti kyseessä on työsuoritukseen perustuva palkitseminen. Vastaavan suuruinen velka sisältyy taseen muihin lyhytaikaisiin velkoihin.

p) Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on todennäköistä, että velvoitteen täyttäminen edellyttää taloudellista suoritusta tai taloudellisen menetyksen ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varauksena kirjattu määrä vastaa johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan veloitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättämispäivänä. Tilanteissa, joissa rahan aika-arvo on olennainen, varaukset diskontataan arvioitujen tulevien kassavirtojen mukaisesti. Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konsernilla on järjestelyä koskeva yksityiskohtainen suunnitelma ja sen toimeenpano on aloitettu tai suunnitelman keskeisistä kohdista on tiedotettu niille, joita järjestely koskee. Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun veloitteiden täyttämiseksi vaadittavat välttämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Ehdolliset velat

Ehdollinen velka on mahdollinen velvoite, joka on syntynyt aikaisempien tapahtumien seurauksena ja jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdolliset velat esitetään konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

q) Liikevoitto ja raportointikausien väliseen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Tuloslaskelmassa esitettävä liikevoitto muodostuu, kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot ja siitä vähennetään materiaali- ja palvelukulut, henkilöstökulut, poistot ja mahdolliset arvoalentumistappiot sekä muut liiketoiminnan kulut.

Konserni esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa eriä, jotka vaikuttavat liikevoiton vertailukelpoisuuteen eri raportointikausilla. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ovat määrältään merkittäviä, poikkeuksellisia sekä tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomia eriä. Niihin sisältyvät esimerkiksi laajoista konsernia koskevista rakennejärjestelyistä aiheutuvat kulut, liiketoimintojen tai omaisuuserien myynnistä aiheutuvat myyntivoitot ja -tappiot sekä

yrittäjäkintoihin liittyvät hankinnan kulut ja hankintojen integroimisesta aiheutuvat kulut.

r) Osingot

Osingot kirjataan velaksi, kun yhtiökokous on hyväksynyt jaettavan osingon määrän.

3. KESKEISET KIRJANPIDOLLISET ARVIOT JA OLETUKSET

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden ja olettamusten tekemistä samoin kuin harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Nämä vaikuttavat omaisuus- ja velkaerien määriin taseessa, vastuusitoumusten sekä ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä että tilikauden tuottoihin ja kuluihin.

Johto perustaa arvionsa ja olettamuksensa aikaisempaan kokemukseen ja erinäisiin muihin oletuksiin, joita pidetään kohtuullisina vallitsevissa olosuhteissa. Lopulliset toteumamäärät saattavat poiketa näistä arvioista. Lisätietoja harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettiin lukuihin, on kuvattu alla.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittujen hyödykkeiden ja ehdollisen vastikkeen käyvän arvon määrittäminen

Merkittävissä liiketoimintojen yhdistämisissä konserni on käyttänyt ulkopuolista neuvonantajaa määrittäessä hankittujen varojen ja vastattavaksi otettujen velkojen käyviä arvoja. Hankittujen varojen ja velkojen käyvät arvot määritetään mahdollisuuksien mukaan saatavilla olevien markkina-arvojen mukaisesti. Jos markkina-arvoja ei ole saatavilla, arvostus perustuu omaisuuserän arvioituun tulontuottamiskykyyn ja sen tulevaan käyttötarkoitukseen Mehiläinen-konsernin liiketoiminnassa. Erityisesti aineettomien hyödykkeiden arvostaminen perustuu tulevien rahavirtojen nykyarvoihin ja edellyttää johdon arvioita tulevasta kassavirroista, diskonttokoroista sekä omaisuuserien käytöstä.

Ehdollisen vastikkeen hankinta-ajankohdan käypä arvo on kirjattu osaksi hankinnan vastiketta. Kun ehdollinen vastike luokitellaan rahoitusvelaksi, se arvostetaan käypään arvoon raportointikauden päättyessä ja käyvän arvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti.

Johto uskoo käytettyjen arvioiden ja oletusten olevan riittävän tarkkoja käyvän arvon määrittämisessä. Lisäksi konsernissa tarkastellaan säännöllisesti mahdollisia viitteitä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisesta.

Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

Konsernissa testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo sekä mahdolliset keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Emoyhtiössä testataan vastaavasti tytäryhtiöosakkeiden hankintameno. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritelty käyttöarvoon perustuvien laskelmien avulla. Näissä laskelmissa ennakoidut rahavirrat perustuvat konsernin johdon hyväksymiin taloudellisiin suunnitelmiin, jotka kattavat 5 vuoden ajanjakson.

Tuloverot

Johto käyttää harkintaa määrittäessään konsernissa vahvistetuista tappioista kirjattavaa laskennallista verosaamista. Kirjatut laskennallisten verosaamisten määrät perustuvat johdon arvioihin ja oletuksiin tulevaisuudessa kertyvän verotettavan tulon määrästä, jota vastaan tappioita voidaan hyödyntää. Toteumat voivat vaihdella huomattavasti tilinpäätöksen laadintahetkellä tehdyistä arvioista.

Harkintaa edellytetään lisäksi määrittäessä konsernin ja emoyhtiön verotettavaan tuloon perustuvaa tuloveroa. Vaikka konsernin yhtiöiden veroilmoituksissa esitetyt vaatimukset ovat perusteltavissa, on mahdollista, että veroviranomaiset eivät hyväksy joitakin esitetyistä vaatimuksista. Konsernilla on meneillään valitusprosessi liittyen vuosia 2006 - 2012 koskeviin verotuspäätöksiin. Asiasta esitetään lisätietoja liitetiedoissa 12.

4. UUDET JA MUUTETUT STANDARDIT

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, joita konserni ei ole vielä soveltanut. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien:

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit sekä siihen tehdyt muutokset* (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyisen standardin IAS 39 *Rahoitusinstrumentit*: kirjaaminen ja arvostaminen. IFRS 9 muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan mallin. Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen vastaavat suurelta osin nykyisiä IAS 39:n vaatimuksia. Suojauslaskennan osalta on edelleen kolme suojauslaskentatyyppiä. Aiempaa useampia riskipositioita voidaan ottaa suojauslaskennan piiriin ja suojauslaskennan periaatteita on yhtenäistetty

riskienhallinnan kanssa. Konsernin näkemyksen mukaan standardin vaikutukset konsernitilinpäätökseen eivät ole merkittäviä, mutta niiden analysointi jatkuu vuonna 2017.

IFRS 16 *Vuokrasopimukset* (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi käsittelee vuokrasopimusten määritelmää, kirjaamista, arvostamista ja järjestelyihin liittyviä liitetietoja. IFRS 16 -standardi edellyttää vuokralle ottajilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokranmaksuvelvoitteena sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitsemiseen liittyvät helpotukset koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta kestäviä vuokrasopimuksia sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä. Johto arvioi, että uudella standardilla tulee olemaan merkittävä vaikutus yhtiön tuloslaskelmaan, taseeseen ja tunnuslukuihin. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

Muutos IAS 7:ään *Rahavirtalaskelmat - Disclosure Initiative* (sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla pyritään siihen, että tilinpäätöksen käyttäjät voisivat arvioida rahoitustoiminnasta syntyvien rahavirtavaikutteisten ja ei-rahavirtavaikutteisten velkojen muutoksia. Standardimuutos vaikuttaa Mehiläinen-konsernin tilinpäätöksen liitetietoihin. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

5. IFRS 15-standardin käyttöönottoon liittyvät muutokset

Konserni on käyttänyt IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* -standardin salliman mahdollisuuden ottaa standardi käyttöön ennen aikaisesta ja soveltaa sitä ensimmäisen kerran 1.1.2016 alkaneella tilikaudella. Konserni soveltaa standardia takautuvasti. Standardin käyttöönotto ja tuloutusperiaatteet on selostettu tilinpäätöksen laatusperiaatteissa.

Mehiläinen tuottaa terveys- ja sosiaalipalveluita julkisyhteisöille, yrityksille, vakuutusyhtiöille, yhdistyksille ja säätiöille sekä yksityisille henkilöille. On tyypillistä, että sama asiakas ostaa useita palveluita ja palvelukokonaisuuksia joko terveyspalveluiden tai sosiaalipalveluiden ryhmästä. Eri palvelut näissä ryhmissä ovat myös usein yhteydessä toisiinsa, minkä vuoksi Mehiläisen myynti jaetaan kahteen kokonaisuuteen, terveyspalveluihin ja sosiaalipalveluihin.

Mehiläinen on tarkastellut palveluiden luonnetta sekä palvelun tuottajan rooleja ja vastuita soveltaessaan uutta IFRS 15 -standardia ammatinharjoittajien tarjoamiin palveluihin konsernissa. Vuoden 2015 liikevaihto on oikaistu takautuvasti bruttomääräiseksi terveyspalvelu-liiketoiminnassa ammatinharjoittajien yksityisasiakkailta laskuttamien palveluiden osalta. Aiemmin liikevaihtoon kirjattiin palvelumaksu vähennettynä vastaavan työvoimapalvelun ostosta aiheutuneella kululla. Toinen liikevaihdon oikaisu bruttomääräiseksi liittyy tuottojen kirjaamiseen, kun konserni toimii asiakkaan tiloissa ja tilavuokra sekä muut kiinteistöön liittyvät kulut vähennetään asiakkaalta laskutetuista palveluiden maksuista. Palvelumaksut ja kiinteistökulut on esitetty aiemmin raportoidussa liikevaihdossa nettomääräisenä.

Aiemmin liikevaihtoa pienentäneet ammatinharjoittajien työvoimapalveluiden ostoista aiheutuneet kulut on siirretty materiaalit ja palvelut -erään sisältyviin ulkopuolisiin palveluihin. Vastaavasti aiemmin liikevaihtoa pienentäneet asiakkaan tilavuokrista aiheutuneet kulut on siirretty vuokratulot-erään ja muut asiakkaan toimitiloista aiheutuneet kulut muut toimitilakulut -erään. Molemmat erät sisältyvät tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin.

1 000 euroa	Konserni			Emoyhtiö		
	Aiemmin raportoitu	Oikaisu	Oikaistu vuoden 2015 liikevaihto	Aiemmin raportoitu	Oikaisu	Oikaistu vuoden 2015 liikevaihto
Liikevaihto						
Terveyspalvelut	331 120	59 791	390 911	248 924	58 672	307 596
Sosiaalipalvelut	114 334		114 334	68 667		68 667
Yhteensä	445 454	59 791	505 245	317 591	58 672	376 263

1 000 euroa	Konserni			Emoyhtiö		
	Aiemmin raportoitu	Oikaisu	Oikaistut vuoden 2015 kulut	Aiemmin raportoitu	Oikaisu	Oikaistut vuoden 2015 kulut
Materiaalit ja palvelut -erään sisältyvät ammatinharjoittajapalkkiot	57 543	58 305	115 848	57 543	58 305	115 848
Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvät vuokratulot	36 396	1 328	37 724	31 245	209	31 454
Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvät muut kiinteistökulut	9 715	158	9 873	7 542	158	7 700
Yhteensä	103 654	59 791	163 445	96 330	58 672	155 002

6. Yrityshankinnat ja -myynnit

Mehiläinen on kasvanut vuosina 2016 ja 2015 voimakkaasti yrityshankintojen kautta. Hankinnat ovat monipuolistaneet konsernin palveluvalikoimaa mm. suun terveydenhuoltoon, julkisen terveydenhuollon ulkoistusten, hoivapalveluiden sekä lastensuojelun ja mielenterveyskuntoutuksen alueilla sekä vahvistaneet konsernin markkina-asemaa ja laajentaneet maantieteellistä toiminta-alueita Suomessa. Merkittävimmät hankinnat olivat vuonna 2016 hankittu Mainio Vire ja MilaPro ja vuonna 2015 hankittu Mediverkko. Hankintojen kirjaamiseen sovellettavista laskentaperiaatteista ja niihin liittyvästä johdon harkinnasta on kerrottu tilinpäätöksen laatusperiaatteissa. Mainio Vire -hankintaan ja osaan pienemmistä hankinnoista sisältyy

ehdollisia vastikkeita (lisäkauppahinta), joiden perusteita on selitetty kyseisiä hankintoja koskevissa kohdissa. Ehdollisten vastikkeiden käyvät arvot on määritetty tuottolähtöistä menetelmää käyttäen ja laskennassa on käytetty 8,2 % diskonttaus korkoa. Hankinnoista syntyneet liikearvot perustuvat hankinnasta odotettaviin operatiivisiin ja hallinnollisiin synergiahyötyihin. Yritysten luovutuksia ei tapahtunut vuosina 2016 ja 2015.

TYTÄRYHTIÖIDEN HANKINNAT VUONNA 2016

Mainio Vire -hankinta

Konserni osti kesäkuussa sosiaali- ja hoivapalvelujen tuottajana yli 100 paikkakunnalla toimivan Vire Care -konsernin. Määräysvalta kaupan kohteessa siirtyi Mehiläiselle 1.8.2016 kilpailuviranomaisen hyväksytyä hankinnan. Vire Care -konserniin kuuluivat Mainio Vire Oy ja sen omistamat tytäryritykset. Vire Care -konsernin liikevaihto vuonna 2015 oli 87,4 miljoonaa euroa ja EBITDA (käyttökate) 4,0 miljoonaa euroa.

Hankinnan luovutettu vastike oli yhteensä 32,6 miljoonaa euroa. Hankinnan yhteydessä myyjätaholle luovutettiin osakkeita Mehiläinen-konsernia omistavissa yrityksissä, jotka suorittivat niiden käypiä arvoja vastaavan määrän 17,8 miljoonaa euroa Mehiläinen Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Kaupasta käteisenä suoritettu vastike oli 14,7 miljoonaa euroa. Lisäksi konserni on maksanut hankintaan liittyen escrow-tilille 2,0 miljoonaa euroa, josta 0,1 miljoonaa euroa on kirjattu ehdollisena vastikkeena ja josta se uskoo saavansa takaisin 1,9 miljoonaa euroa. Ehdollinen vastike perustuu tietyn liiketoimintayksikön käyttökateen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisenä 1,1 vuotena. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtovero ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 1,4 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Vire Care -konsernin viiden kuukauden liikevaihto, 41,7 miljoonaa euroa ja tulos 3,4 miljoonaa euroa, sisältyvät konsernin vuoden 2016 tuloslaskelmaan. Konsernin liikevaihto vuonna 2016 olisi ollut 646,7 miljoonaa euroa ja voitto 1,7 miljoonaa euroa, jos tilikauden aikana hankittu Vire Care -konserni olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2016 alusta lähtien.

Vire Care -konsernin hankitut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Asiakassuhteet ja tavaramerkit	7 100
Muut aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	4 218
Laskennalliset verosaamiset	4 070
Myyntisaamiset ja muut saamiset	10 931
Rahavarat	1 102
Varat yhteensä	27 421
Velat	
Lainat	20 320
Ostovelat ja muut velat	18 951
Varaukset	1 955
Laskennalliset verovelat	1 495
Velat yhteensä	42 721
Nettovarallisuus	-15 300
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	14 749
Osakevaihto	17 771
Ehdollinen vastike	110
Yhteensä	32 630
Hankinnasta syntynyt liikearvo	47 930

MilaPro -hankinta

Konserniyhtiö Familiar Oy osti 20.5.2016 lastensuojelun palveluita tuottavan MilaPro-konsernin. MilaPro on lastensuojelu- ja mielenterveyspalveluita tuottava yritys, jonka tarjonta kattaa kaikki lastensuojelupalvelut avopalveluista vaativan tason erityisyksiköihin saakka. Lastensuojelupalvelujen ohella MilaPro tuottaa myös muita hyvinvointiin liittyviä palveluja kuten asumisen tukipalveluja, työllistämistä tukevia palveluja ja neuropsykiatrista valmennusta. Hankinnan luovutettu vastike oli yhteensä 15,0 miljoonaa euroa. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtovero ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 0,6 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Mehiläisen vuoden 2016 tuloslaskelmaan yhdistelty MilaPron liikevaihto oli 11,7 miljoonaa euroa ja tulos 0,5 miljoonaa euroa. Konsernin liikevaihto vuonna 2016 olisi ollut 598,4 miljoonaa euroa ja voitto 13,4 miljoonaa euroa, jos tilikauden aikana hankittu MilaPro olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2016 alusta lähtien.

Mila Pron yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Asiakassuhteet ja tavaramerkit	800
Muut aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	3 458
Laskennalliset verosaamiset	509
Myyntisaamiset ja muut saamiset	1 829
Rahavarat	680
Varat yhteensä	7 275
Velat	
Lainat	3 424
Ostovelat ja muut velat	2 954
Laskennalliset verovelat	160
Velat yhteensä	6 538
Nettovarallisuus	736
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	15 000
Yhteensä	15 000
Hankinnasta syntynyt liikearvo	14 264

Muut tytäryhtiöhankinnat

Mehiläinen Oy:n muut tytäryhtiöhankinnat:

Hankinnan kohde	Toimiala	Hankinta-ajankohta
Oulun HammasSalon Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Oulu	01.01.2016
Leanportin Hammaslääkäriasema Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Helsinki	01.02.2016
Tapiolan Hammaslääkärit Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Espoo	01.04.2016
SM Amiprix Oy, 100 % osakekannasta	Mielenterveyspalvelut, Vihanti	01.06.2016
Iisalmen Hammaspaikka Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Iisalmi	01.09.2016
Malmin Torin Hammaslääkärit Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Helsinki	01.09.2016
Kotkan Lääkärikeskus Oy ja Kotkan Leikkaussali Oy, 100 % osakekannasta	Yksityislääkäripalvelut ja työelämäpalvelut, Kotka	01.09.2016
ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy, 100 % osakekannasta	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Imatra	01.10.2016

Konserniyhtiö Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:n tytäryhtiöhankinnat:

Kauhavan Mummola Oy, 100 % osakekannasta	Ikääntyneiden palvelut, Kauhava	01.12.2016
--	---------------------------------	------------

Muista tytäryhtiöhankinnoista käteisenä suoritettu vastike yhteensä oli 11,4 miljoonaa euroa. Hankinnoista kirjattun ehdollisen vastikkeen määrä oli yhteensä 1,1 miljoonaa euroa. Ehdolliset vastikkeet liittyivät Oulun HammasSalon Oy:n, Leanportin Hammaslääkäriasema Oy:n, Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy:n, Iisalmen Hammaspaikka Oy:n sekä Malmin Torin Hammaslääkärit Oy:n hankintaan. Ne perustuvat kyseisen yhtiön käyttökattteen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuotena. Muista tytäryhtiöhankinnoista aiheutuneet varainsiirtovero ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 0,3 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Yhtiöiden vuonna 2016 konserniin yhdistelty liikevaihto oli 6,1 miljoonaa euroa ja tulos 0,5 miljoonaa euroa. Konsernin liikevaihto vuonna 2016 olisi ollut 594,8 miljoonaa euroa ja voitto 13,7 miljoonaa euroa, jos yhtiöt olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2016 alusta lähtien.

Muiden tytäryhtiöhankintojen yhteenlasketut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Asiakassuhteet ja tavaramerkit	267
Muut aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 834
Vaihto-omaisuus	62
Myyntisaamiset ja muut saamiset	849
Rahavarat	2 109
Varat yhteensä	5 122
Velat	
Lainat	356
Ostovelat ja muut velat	980
Laskennalliset verovelat	53
Velat yhteensä	1 390
Nettovarallisuus	3 732
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	11 423
Ehdollinen vastike	1 124
Yhteensä	12 547
Hankinnoista syntynyt liikearvo	8 815

LIIKETOIMINTOJEN HANKINNAT VUONNA 2016

Mehiläinen Oy:n liiketoimintahankinnat:

Hankinnan kohde	Toimiala	Hankinta-ajankohta
Dental Kemi Oy:n liiketoiminta	Suun terveydenhuollon palvelut, Kemi	01.04.2016
Karkkilan lääkärikeskus- ja työterveyspalvelut Oy:n liiketoiminta	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Karkkila	01.03.2016
Vaasan Endolab Oy:n liiketoiminta	Lääkäripalvelut ja laboratoriotoiminta, Vaasa	01.03.2016
Lääkäriasema Medek Oy:n liiketoiminta	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Tammisaari	01.04.2016
PlusTerveys Oy:n hammaslääkäriasema Plushampaan liiketoiminta	Suun terveydenhuollon palvelut, Lappeenranta	01.07.2016
Hammaslääkäri Aila Lindroosin liiketoiminta	Suun terveydenhuollon palvelut, Lohja	01.08.2016
Rovaniemen Työterveys ry:n liiketoiminta	Työterveyspalvelut, Rovaniemi	01.08.2016
Jyväskylän Lääkäripalvelut Oy:n liiketoiminta	Lääkäriasema-, yksityislääkäri- ja erikoislääkäripalvelut, Jyväskylä	01.10.2016
Hammaslääkäri Timo Grönlundin liiketoiminta	Suun terveydenhuollon palvelut, Uusikaupunki	01.12.2016

Konserniyhtiö Familiar Oy:n liiketoimintahankinnat

Ryhmä- ja kuntoutuskoti Myllykoto Oy:n liiketoiminta	Lastensuojelun palvelut, Kouvola	1.9.2016
--	----------------------------------	----------

Liiketoimintojen hankinnoista käteisenä suoritettu vastike oli 2,7 miljoonaa euroa. Konsernin kirjaama ehdollisten vastikkeiden määrä oli 0,2 miljoonaa euroa. Ehdolliset vastikkeet liittyivät Dental Kemi Oy:n liiketoiminnan sekä PlusTerveys Oy:n hammaslääkäriasema Plushampaan liiketoiminnan hankintaan. Ne perustuvat liiketoimintojen käyttökatteen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuotena. Liiketoimintojen hankintoihin ei liittynyt olennaisia kuluja.

Liiketoimintojen hankintojen yhteenlasketut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Asiakassuhteet	76
Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	639
Vaihto-omaisuus	76
Yhteensä	791
Velat	
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	411
Laskennalliset verovelat	15
Velat yhteensä	426
Nettovarallisuus	365
Luovutettu vastike	
Käteinen raha	2 723
Ehdollinen vastike	180
Yhteensä	2 903
Hankinnoista syntynyt liikearvo	2 538

Mehiläinen Oy:ssä hankittujen liiketoimintojen liikearvojen verotuksessa vähennyskelpoisten poistojen osuus arvioidaan olevan 2,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2015 verotuksessa hyväksyttiin vähennyskelpoisena 0,2 miljoonaa euroa.

MUUTOKSET AIEMPIEN VUOSIEN YRITYSHANKINTOIHIN

Konserni kirjasi tuloslaskelmaan ehdollisten vastikkeiden maksamisen yhteydessä toteuman ja aiemman arvion erotuksena 0,2 miljoonaa euroa. Lisäksi vuonna 2016 oikaistiin Mediverkko hankinnan kirjanpitokäsittelyä siten, että yksilöitävissä olevien varojen ja velkojen määrä on asiakassuhteiden osalta pienennetty 1,1 miljoonalla eurolla sekä kasvatettu laskennallisen verosaamisen osalta 0,7 miljoonalla eurolla ja kulujen osalta 0,5 miljoonalla eurolla, minkä seurauksena liikearvo on pienentynyt 0,1 miljoonaa euroa. Asiakas-suhteiden ja laskennallisen verosaamisen muutokset sisältyvät liitetiedoissa 13 ja 12 riveille / sarakkeisiin liiketoimintojen yhdistämiset.

TILINPÄÄTÖSPÄIVÄN JÄLKEISET TYTÄRYHTIÖHANKINNAT JA LIIKETOIMINTAKAUPAT

Mehiläinen-konserni on tilikauden päättymisen jälkeen hankkinut mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita tuottavien Kiikan Palvelukoti Oy:n, Lieksassa sijaitsevan Kotinummi Oy:n ja Kajaanissa sijaitsevan Kajaanin Lääkärikeskus Oy:n osakekannat sekä osakkuusyhtiö Kotkan Radiologikeskus Oy:stä 50 prosentin osuuden. Mehiläinen omistaa Kotkan Radiologikeskus Oy:n koko osakekannan hankinnan jälkeen. Mehiläinen on hankkinut tammikuussa myös Hangon Lääkäritalo ja Fysioterapia Oy:n liiketoiminnan sekä Tomodont Oy:ltä suun terveyden liiketoiminnan sekä helmikuussa Hammaslääkäri Ulla Kantelisen hammaslääkäriaseman liiketoiminnan. Mehiläinen on allekirjoittanut kauppakirjan Dentrian liiketoiminnan hankinnasta 21.12.2016. Kauppa toteutuu huhtikuussa 2017, jolloin liiketoiminta yhdistellään konserniin. Mehiläinen on sopinut 22.3.2017 hammaslaboratorio Vaasan Hammas Oy:n hankinnasta. Kauppa on ehdollinen ja tulee voimaan 1.5.2017.

Hankittujen tytäryhtiöiden varojen ja velkojen käypään arvoon arvostaminen on tilinpäätöksen allekirjoitushetkellä kesken, mistä syystä nettovaralaskelmaa käyvin arvoin ei esitetä.

TYTÄRYHTIÖIDEN HANKINNAT VUONNA 2015

Mediverkko Yhtymän hankinta

Mehiläinen Oy osti Mediverkko-konsernin 17.11.2014 allekirjoitetulla kaupalla. Mediverkko-konserniin kuuluivat Mediverkko Yhtymä Oy ja sen tytäryhtiöt. Määräysvalta konserniin siirtyi Mehiläiselle 30.1.2015 kilpailuviranomaisten hyväksytyä kaupan. Mediverkko-konsernin liikevaihto vuonna 2014 oli 110,7 miljoonaa euroa ja käyttökate 10,4 miljoonaa euroa. Hankinnassa luovutettu käteisvastike oli 102,7 miljoonaa euroa. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtovero ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 3,7 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään. Hankinnan yhteydessä maksettiin pois vastattavaksi otettuja velkoja 29,0 miljoonaa euroa.

Mediverkko-konsernin yhdentoista kuukauden liikevaihto, 121,7 miljoonaa euroa ja tulos, 5,3 miljoonaa euroa, sisältyvät konsernin vuoden 2015 tuloslaskelmaan. Konsernin liikevaihto vuonna 2015 olisi ollut 515,8 miljoonaa ja voitto 6,3 miljoonaa euroa, jos tilikauden aikana hankittu liiketoiminta olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2015 alusta lähtien.

Mediverkko-konsernin hankinnassa yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Tavaramerkit	5 300
Asiakassuhteet	11 894
Muut aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	7 240
Pitkäaikaiset saamiset	3 964
Vaihto-omaisuus	678
Myyntisaamiset ja muut saamiset	16 380
Rahavarat	11 103
Varat yhteensä	56 558

Velat	
Ostovelat ja muut velat	21 718
Ehdolliset velat	33 483
Laskennalliset verovelat	2 986
Velat yhteensä	58 187
Nettovarallisuus	-1 629
<hr/>	
Luovutettu käteisvastike	102 695
<hr/>	
Hankinnasta syntynyt liikearvo	104 324

Muut tytäryhtiöhankinnat

Mehiläinen Oy:n muut tytäryhtiöhankinnat:

Hankinnan kohde	Toimiala	Hankinta-ajankohta
Kouvolan Lääkäriasema Oy:n ja Kouvolan Röntgen Oy, 100 % osakekannasta	Terveys- ja diagnostiikkapalvelut, Kouvola	1.7.2015
Riekkomäen Palvelu Oy, 100 % osakekannasta	Mielenterveys- ja kehitysvammapalvelut, Rauma	1.10.2015
Itä-Uudenmaan Palvelukoti Oy, 100 % osakekannasta	Mielenterveys- ja kehitysvammapalvelut, Loviisa	1.12.2015

Konserniyhtiö Mediverkko Hammaslääkäripalvelut Oy:n tytäryhtiöhankinnat

Kirkkopuiston Hammaslääkärit Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Mikkeli	1.2.2015
Kuopion Hammasklinikka Oy, 100 % osakekannasta	Suun terveydenhuollon palvelut, Kuopio	1.3.2015

Muista tytäryhtiöhankinnoista käteisenä suoritettu vastike yhteensä oli 6,1 miljoonaa euroa. Konsernin hankinnoista kirjaaman ehdollisen vastikkeen määrä oli yhteensä 0,5 miljoonaa euroa. Ehdolliset vastikkeet liittyvät Kirkkopuiston Hammaslääkärit Oy:n, Kuopion Hammasklinikka Oy:n ja Kouvolan Lääkäriasema Oy:n osakkeiden hankintaan. Ne perustuivat käyttökäteen, hammaslääkärituntien määrän tai työterveyspalveluiden piirissä olevien henkilöiden määrän kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuoden aikana.

Yhtiöiden vuonna 2015 konserniin yhdistelty liikevaihto oli 3,6 miljoonaa euroa ja tulos 0,0 miljoonaa euroa. Konsernin liikevaihto vuonna 2015 olisi ollut 509,0 miljoonaa euroa ja voitto 6,6 miljoonaa euroa, jos yhtiöt olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2015 alusta lähtien.

Muiden tytäryhtiöhankintojen yhteenlasketut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Tavaramerkit ja asiakassuhteet	70
Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	269
Vaihto-omaisuus	95
Myyntisaamiset ja muut saamiset	1 504
Rahavarat	1 473
Varat yhteensä	3 410
<hr/>	
Velat	
Ostovelat ja muut velat	782
Ehdolliset velat	360
Laskennalliset verovelat	14
Velat yhteensä	1 156
Nettovarallisuus	2 254

Luovutettu vastike	
Käteinen raha	6 441
Ehdollinen vastike	520
Yhteensä	6 961
<hr/>	
Hankinnoista syntynyt liikearvo	4 707

Liiketoimintojen hankinnat vuonna 2015

Hankinnan kohde	Toimiala	Hankinta-ajankohta
Keski-Pohjanmaan Hoitopalvelu Oy:n ChydAntti terveysaseman yksityiset työterveyspalvelut	Työterveyspalvelut, Kokkola	01.09.2015
Lääkärikeskus Aava Oy:n Graviditas-liiketoiminta	Lapsettomuus- ja hedelmättömyysohitoipalvelut, Helsinki	12.11.2015

Liiketoimintojen hankinnoista käteisenä suoritettu vastike oli 1,2 miljoonaa euroa. Konsernin kirjaama ehdollisten vastikkeiden määrä oli 0,6 miljoonaa euroa. Ehdollinen vastike liittyy Graviditas-liiketoiminnan hankintaan ja perustuu hankitun yksikön myynnin kehitykseen hankinnan jälkeisten kolmen vuoden aikana. Liiketoimintojen hankintoihin ei liittynyt olennaisia kuluja eikä niillä ollut merkittävää vaikutusta vuoden 2015 liikevaihtoon ja tulokseen.

Liiketoimintojen hankintojen yhteenlasketut yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat:

1 000 euroa	
Varat	
Pitkäaikaiset varat	152
Lyhytaikaiset velat	93
Nettovarallisuus	59
<hr/>	
Luovutettu vastike	
Käteinen raha	1 200
Ehdollinen vastike	600
Yhteensä	1 800
<hr/>	
Hankinnoista syntynyt liikearvo	1 741

7. Tuotot

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
		Oikaistu		Oikaistu
Liikevaihto				
Terveyspalvelut	415 236	390 911	351 138	307 596
Sosiaalipalvelut	174 853	114 334	28 358	68 667
Yhteensä	590 090	505 245	379 496	376 263

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Liiketoiminnan muut tuotot				
Vuokratuotot	134	131	129	127
Myyntituotot käyttöomaisuudesta ja sijoituksista	160	48	145	46
Julkiset avustukset	92	166	92	166
Muut tuotot	1 224	787	745	649
Yhteensä	1 610	1 132	1 111	988

Julkiset avustukset sisältää Mehiläinen Oy:n Innovaatiokeskus Tekesiltä saaman avustuksen liittyen 'Yksilöllistetty diagnostiikka ja hoito' -ohjelmaan, joka on SalWe Ltd:n koordinoima terveyden ja hyvinvoinnin tutkimusohjelma vuosille 2014-2018. Ohjelmassa on mukana 13 yritystä ja 5 tutkimusorganisaatiota.

8. Materiaalit ja palvelut

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
		Oikaistu		Oikaistu
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	28 338	22 462	17 800	16 084
Vaihto-omaisuuden muutos	-58	50	18	-86
Ammatinharjoittajapalkkiot	117 139	115 848	117 139	115 848
Muut ulkopuoliset palvelut	39 720	36 530	24 387	15 858
Yhteensä	185 140	174 889	159 343	147 704

9. Henkilöstökulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Palkat	203 240	165 064	97 389	104 418
Eläkekulut, maksupohjaiset eläkejärjestelyt	34 767	29 101	16 883	18 367
Muut henkilösivukulut	12 512	13 538	6 433	6 232
Yhteensä	250 519	207 703	120 705	129 017
Henkilöstö kauden lopussa	5 380	3 781	1 980	2 342
Henkilöstö keskimäärin kauden aikana	4 502	3 798	2 004	2 416

Terveydenhuollon ammattilaiset toimivat Mehiläinen-konsernissa joko työsuhteessa (työsopimus), ammatinharjoittajina (palvelusopimus) tai osakastyöntekijöinä (osakassopimus). Ammatinharjoittajien palkkiot sisältyvät materiaalit ja palvelut -erään ja ne esitetään liitetiedossa 8. Ammatinharjoittajat vastaavat itse omista henkilösivukulu- ja eläkemaksuistaan. Osakastyöntekijöiden oikeutta nostaa yrityksestä varoja osinkona työpanokseen perustuva määrä käsitellään tilinpäätöksessä työsuhte-etuutena ja määrät on kirjattu henkilöstökuluihin osakkaan kerryttämän työpanoksen mukaisesti. Käsittelyä on kuvattu tilinpäätöksen laatusperiaatteissa.

Ammatinharjoittajina Mehiläisessä työskentelevien henkilöiden määrää ei ole sisällytetty yllä raportoituun henkilöstön määrään.

Tiedot johdon palkoista ja palkkioista on esitetty liitetiedossa 27.

10. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
		Oikaistu		Oikaistu
Liiketoiminnan muut kulut				
Toimitilojen vuokratulot	50 759	37 515	28 926	31 454
Muut toimitilakulut	14 195	10 081	7 112	7 700
Markkinointi- ja viestintäkulut	5 622	4 726	5 197	3 597
Konsultti- ja asiantuntijapalkkiot	5 468	3 964	3 379	3 364
Tietohallinto- ja puhelin kulut	11 143	8 276	8 540	5 782
Koneiden ja kaluston huolto- ja käyttökulut	4 695	4 344	3 338	3 044
Muut vuokratulot	1 444	1 934	1 305	1 046
Muut kulut	6 772	7 792	8 980	11 717
Yhteensä	100 099	78 631	66 776	67 703

Tilintarkastajan palkkiot

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
EY				
Tilintarkastuspalkkiot	333	247	116	145
Veroneuvonta	98	36	85	36
Muut palkkiot	242	35	158	35
Yhteensä	673	317	359	215
Muut tilintarkastustoimistot				
Tilintarkastuspalkkiot	30	77		
Veroneuvonta	45	17	45	17
Muut palkkiot	137	52	137	52
Yhteensä	212	147	182	70

11. Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Osinkotuotot	17	4	36	463
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista				
Korkojohdannaiset - ei suojauslaskennassa	930		930	
Korkotuotot jaksettuun hankintamenoan arvostettavista rahoitusvaroista	133	359	14	77
Korkotuotot konserniyhtiöiltä			1 614	733
Muut rahoitustuotot	2	175		
Rahoitustuotot yhteensä	1 082	538	2 594	1 273

Rahoituskulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Korkokulut jaksettuun hankintamenoan arvostettavista rahoitusveloista	15 954	12 733	15 918	12 727
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista				
Korkojohdannaiset - ei suojauslaskennassa		648		648
Korkokulut konserniyhtiöille			68	
Muut rahoituskulut	1 705	1 433	612	769
Rahoituskulut yhteensä	17 659	14 814	16 598	14 144
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	-16 577	-14 277	-14 005	-12 871

12. Tuloverot

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Tuloslaskelma				
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-4 559	-3 801	-1 313	-2 185
Oikaisut edellisten tilikausien veroihin	40	-1	40	
Laskennalliset verot	1 200	1 555	-503	-75
Yhteensä	-3 320	-2 247	-1 776	-2 260
Laaja tuloslaskelma				
Laajan tuloksen eriin liittyvät tuloverot	-1	6	-1	6
Yhteensä	-1	6	-1	6

Verokulun ja emoyhtiön yhteisöverokannan mukaan laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma:

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Voitto ennen veroja	16 509	8 559	5 946	8 984
Emoyhtiön verokannan mukainen vero 20%	-3 302	-1 712	-1 189	-1 798
Vähennyskelpottomien kulujen vaikutus	-560	-766	-416	-753
Verovapaiden tuottojen vaikutus	25	11	25	94
Kirjaamattomat verot tilikauden tappioista	-55	142		
Vahvistettujen tappioiden hyödyntämisen vaikutus	534	151	67	
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta veroilla vähennettynä	-3	3		
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista		20		
Muut verotuksessa vähennyskelpoiset kulut	-77	124	15	48
Muut oikaisut	118	-220	-278	149
Tuloverot tuloslaskelmassa	-3 320	-2 247	-1 776	-2 260

Ambea Finland AB:n Suomen sivuliikkeelle allokoituiden korkokulujen katsottu sivuliikkeen verotuksessa vähennyskelpottomiksi kuluiksi verovuosien 2006-2012 verotusta koskevassa Verohallinnon oikaisussa. Sivuliike on kokonaisuudessaan vähentänyt korkokuluja noin 32 miljoonaa euroa verovuosien 2006-2012 aikana. Sivuliike on hakenut oikaisulautakunnalta muutosta Verohallinnon päätökseen ja saanut lykkäystä verojen maksamiseen. Verotuksen oikaisulautakunta on kuitenkin päätöksillään pääasiassa hylännyt sivuliikkeen esittämät oikaisuvaatimukset sekä korkokulujen vähennyskelpoisuuden että veronkorotuksen poistamisen osalta. Mehiläinen Oy (Ambea Finland AB:n sivuliike on pääliikkeensä sulautumisen johdosta nykyään osa Mehiläinen Oy:tä) aikoo valittaa oikaisupäätöksistä seuraavaksi hallinto-oikeuteen sekä hakea verotuksen toimeenpanokieltoa valitusprosessin jatkuessa. Mikäli veroriita päättyisi verottajan hyväksi, yhtiö joutuisi maksamaan myös veronlisäykset veronmaksun myöhästymisen seurauksena. Yhtiön arvion mukaan tuloverot, veronkorotukset ja veronlisäykset ovat yhteensä 12,7 miljoonaa euroa. Verovaroista ei kuitenkaan ole kirjattu, koska yhtiön näkemyksen mukaan veroriita tullaan todennäköisesti voittamaan.

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat	Konserni					
	2016			2015		
1 000 euroa	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet		2 794	-2 794		2 047	-2 047
Käyvän arvon kohdistukset		9	-9	-10		-10
Rahoitusleasingvelat		8	-8		-3	-3
Varaukset	1 038		1 038	164		164
Vahvistetut tappiot	3 718		3 718			
Muut erät	1 046		1 046	491		491
Yhteensä	5 803	2 811	2 992	645	2 045	-1 405

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden aikana

1 000 euroa	1.1.2016	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2016
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	-2 047	-1760	1 013		-2 794
Käyvän arvon kohdistukset	-10			1	-9
Rahoitusleasingvelat	-3	-5	0		-8
Varaukset	164	358	517		1 038
Vahvistetut tappiot		4 005	-287		3 718
Muut erät	491	598	-43		1 046
Yhteensä	-1 405	3 196	1 200	1	2 992

1 000 euroa	1.1.2015	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2015
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet		-3 600	1 552		-2 047
Käyvän arvon kohdistukset	-16			6	-10
Rahoitusleasingvelat			-3		-3
Varaukset	347		-183		164
Muut erät	159	145	187		491
Yhteensä	490	-3 455	1 553	6	-1 405

Konsernilla on 31.12.2016 käyttämättömiä vahvistettuja tappioita 17,9 miljoonaa euroa (2015: 95 tuhatta euroa), joista on kirjattu laskennallista verosaamista. Ne erääntyvät vuosina 2022 - 2024. Tilikauden aikana toteutuneissa yrityshankinnoissa siirtyi konserniin vahvistettuja tappioita, joista kirjattiin laskennallista verosaamista yhteensä 3,7 miljoonaa euroa.

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat	Emoyhtiö					
	2016			2015		
1 000 euroa	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet		189	-189			
Käyvän arvon kohdistukset		9	-9	-10		-10
Varaukset	97		97	164		164
Muut erät				315		315
Yhteensä	97	198	-101	469		469

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden aikana

1 000 euroa	1.1.2016	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2016
Käyvän arvon kohdistukset	-10			1	-9
Varaukset	164	-66			97
Muut erät	315	-3	-503		-188
Yhteensä	469	-69	-503	1	-101

1 000 euroa	1.1.2015	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2015
Käyvän arvon kohdistukset	-16			6	-10
Varaukset	347		-183		164
Muut erät		260	55		315
Yhteensä	331	260	-128	6	469

13. Aineettomat hyödykkeet

Konserni						
1000 euroa	Liikearvo	Tavara- merkit	Asiakas- suhteet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno						
Hankintameno 1.1.2015	31 839			6 455	2 124	40 418
Lisäykset				735	3 672	4 407
Yhteisen määräysvallan alaiset rakennejärjestelyt	84 887					84 887
Liiketoimintojen yhdistämiset	110 598	5 300	12 052	457		128 407
Vähennykset				-746	-32	-778
Siirrot erien välillä				21	-4 713	-4 692
Hankintameno 31.12.2015	227 323	5 300	12 052	6 922	1 051	252 648
Lisäykset				550	8 756	9 306
Liiketoimintojen yhdistämiset	73 476	1 000	6 138	630	68	81 312
Vähennykset				-38		-38
Siirrot erien välillä				1 447	-5 108	-3 660
Hankintameno 31.12.2016	300 799	6 300	18 190	9 511	4 767	339 568
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset						
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015				-3 657		-3 657
Tilikauden poistot		-1 291	-3 992	-1 800		-7 084
Tilikauden arvonalentumiset		-3 315				-3 315
Vähennysten kertyneet poistot				747		747
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015		-4 606	-3 992	-4 711		-13 309
Tilikauden poistot		-503	-4 314	-1 667		-6 484
Tilikauden arvonalentumiset		-731				-731
Vähennysten kertyneet poistot				38		38
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016		-5 839	-8 307	-6 340		-20 485
Tasearvo						
31.12.2016	300 799	461	9 884	3 171	4 767	319 083
31.12.2015	227 323	694	8 060	2 211	1 051	239 339

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat sisältävät sekä aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä että aineettomia hyödykkeitä koskevat ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Hyödyke ryhmitellään oikeaan tase-erään, kun se otetaan käyttöön. Vuosina 2016 ja 2015 keskeneräiset hankinnat sisälsivät pääasiassa toimitilojen perusparannusmenoja.

Liiketoimintojen yhdistämisten kautta tulleista lisäyksistä on lisätietoja liitetiedossa 6.

Emoyhtiö

1000 euroa	Liikearvo	Asiakas- suhteet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno					
Hankintameno 1.1.2015	31 317		6 541	2 133	39 992
Lisäykset			675	3 637	4 311
Liiketoimintojen yhdistämiset	1 741		109		1 850
Sulautumiset ja liiketoimintasiirrot	181 857				181 857
Vähennykset			-705	-32	-737
Siirrot erien välillä			692	-4 713	-4 021
Hankintameno 31.12.2015	214 916		7 312	1 025	223 252
Lisäykset			550	8 137	8 686
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 345				2 345
Sulautumiset ja liiketoimintasiirrot	-6 036	754	-190		-5 472
Vähennykset			-93		-93
Siirrot erien välillä	-33 800		1 447	-4 754	-37 108
Hankintameno 31.12.2016	177 424	754	9 025	4 407	191 610
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset					
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015			-3 824		-3 824
Tilikauden poistot			-1 440		-1 440
Vähennysten kertyneet poistot			705		705
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015			-4 559		-4 559
Tilikauden poistot		-151	-1 062		-1 213
Vähennysten kertyneet poistot			38		38
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	0	-151	-5 584	0	-5 735
Tasearvo					
31.12.2016	177 424	603	3 442	4 407	185 876
31.12.2015	214 916		2 753	1 025	218 693

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat sisältävät sekä aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä että aineettomia hyödykkeitä koskevat ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Hyödyke ryhmitellään oikeaan tase-erään, kun se otetaan käyttöön. Vuosina 2016 ja 2015 keskeneräiset hankinnat sisälsivät pääasiassa toimitilojen perusparannusmenoja.

14. Arvonalentumistestaus

Konserni

Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten niille rahavirtaa tuottaville yksiköille tai niiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä johtuvista synergiaeduista ja jotka muodostavat yrityksen toiminnan johtamisessa ja seurannassa tason, johon liikearvo luontevasti liittyy. Konsernin organisaatiota ja raportointirakenteita muutettiin vuonna 2016. Aiemmin erillisenä raportoituja Mielenterveys- ja kehitysvammopalveluita seurataan konsernissa ja emoyhtiössä osana Hoivapalvelut-yksikköä. Konsernin ja emoyhtiön liikearvon testaus on suoritettu tilinpäätöshetken 31.12.2016 tilanteesta.

Liikearvon kirjanpitoarvot jakaantuivat seuraavasti yksiköille:

1 000 000 euroa	2016	2015
Terveyspalvelut	167,6	155,3
Suun terveydenhuollon palvelut	21,1	16,0
Hoivapalvelut	70,2	27,1
Lastensuojelu	41,9	26,2
Mielenterveys- ja kehitysvammopalvelut	-	2,6
Testattu liikearvo	300,8	227,3
Taseen mukainen liikearvo tilikauden lopussa	300,8	227,3

Konsernin arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteet pohjautuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat viiden vuoden ajanjakson. Johdon hyväksymän ennustejakson jälkeiset rahavirrat on ekstrapoloitu käyttämällä tasaista 1 %:n kasvutekijää kyseisissä yksiköissä.

Arvonalentumistestauksen kannalta keskeisimmät oletukset ovat ennustettu EBITDA -% (käyttökate-%), ennustettu liikevaihdon kasvu, diskonttauskorko sekä ennustejakson jälkeisten rahavirtojen ekstrapoloinnissa käytetty kasvutekijä. Ennustettu EBITDA ja liikevaihdon kasvu perustuvat viimeisimpiin johdon hyväksymiin ennusteisiin ja näkemykseen markkinakasvusta. Vuoden 2017 EBITDA ja liikevaihto perustuvat konsernin hallituksen hyväksymään budjettiin. Kannattavuustasossa ei odoteta tapahtuvan olennaisia muutoksia ennustekauden aikana.

Diskonttauskorko on määritetty keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen avulla, joka kuvaa oman ja vieraan pääoman kokonaiskustannusta ottaen huomioon omaisuuseriin liittyvät erityiset riskit. Diskonttauskorko on määritetty verojen jälkeen.

Ennustejaksolla 2017 – 2021 käytettyjen keskeisimpien oletusten arvot:	Terveys- palvelut	Suun terveydenhuollon palvelut	Hoiva- palvelut	Lasten- suojaus
Liikevaihdon kasvu	1,8 %	2,0 %	1,0 %	1,0 %
EBITDA - %	13,2 %	9,3 %	13,4 %	17,0 %
Diskonttauskorko -%, ennen veroja	6,62 %	6,62 %	6,62 %	6,62 %
Diskonttauskorko -%, verojen jälkeen	5,30 %	5,30 %	5,30 %	5,30 %

Vertailukauden ennustejaksolla 2016-2020 käytetyt vastaavat arvot:	Terveys- palvelut	Suun terveydenhuollon palvelut	Hoiva- palvelut	Lasten- suojaus	Mielenterveys- ja kehitysvamma- palvelut
Liikevaihdon kasvu	1,9 %	2,8 %	0,2 %	1,8 %	2,5 %
EBITDA - %	14,4 %	10,0 %	9,1 %	9,4 %	13,0 %
Diskonttauskorko -%, ennen veroja	10,37 %	10,37 %	10,37 %	10,37 %	10,37 %
Diskonttauskorko -%, verojen jälkeen	8,29 %	8,29 %	8,29 %	8,29 %	8,29 %

Arvonalentumistestauksen perusteella Terveyspalvelut-rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 660,6 miljoonalla eurolla (2015: 121,3 miljoonalla eurolla), Suun terveydenhuollon palvelut -yksikön 48,1 miljoonalla eurolla (32,1 miljoonalla eurolla) ja Hoivapalvelut-yksikön 310,5 miljoonalla eurolla ja Lastensuojelu-yksikön 119,4 miljoonalla eurolla (8,3 miljoonalla eurolla). Vertailukaudella erillisinä testattujen Hoivapalvelut-yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 4,8 miljoonalla eurolla ja Mielenterveys- ja kehitysvammopalvelut -yksikön 43,9 miljoonalla eurolla. Konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille tehdyn arvonalentumistestauksen perusteella ei kirjattu arvonalentumisia vuonna 2016 ja 2015. Konserni kirjasi kuitenkin 0,7 miljoonan euron suuruisen arvonalentumisen käytöstä poistuvaan tavaramerkkiin liittyen.

Rahavirtaa tuottaville yksiköille tehtiin herkkyysanalyysi muuttamalla kutakin laskentaoletusta koko ennustejaksolla alla kuvatun mukaisesti, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan.

- Ennustetun EBITDA %:n lasku 1 prosenttiyksiköllä
- Diskonttauskoron nousu 1 prosenttiyksiköllä
- Ekstrapoloinnissa käytetyn kasvutekijän lasku 1 prosenttiyksiköllä

Herkkyysanalyysien perusteella kaikkien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon. Vuonna 2015 Suunhoidon palvelut -rahavirtaa tuottavan yksikön käyttöarvonlaskennassa ennustetun EBITDA-%:n lasku 1 prosenttiyksiköllä olisi johtanut 0,6 miljoonan arvonalentumistappion kirjaamiseen liikearvosta.

Kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön diskonttauskoron olisi tullut muuttua seuraavasti, jotta yksikön kirjanpitoarvo olisi vastannut siitä kerrytettävissä olevaa rahamäärää, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan:

- Terveyspalvelut 5,30 %:sta 20,70 %:iin (2015: 8,29 %:sta 13,06 %:iin)
- Suunhoidon palvelut 5,30 %:sta 11,70 %:iin (8,29 %:sta 20,30 %:iin)
- Hoivapalvelut 5,30 %:sta 21,95 %:iin
- Lastensuojelu 5,30 %:sta 17,25 %:iin (8,29 %:sta 10,54 %:iin)
- Vertailukaudella erillisinä testatut Hoivapalvelut 8,29 %:sta 9,32 %:iin sekä Mielenterveys- ja kehitysvammopalvelut 8,29 %:sta 840,0 %:iin

Emoyhtiö

Emoyhtiössä liiketoimintojen yhdistämisen sekä saman määräysvallan alaisten hankintojen ja rakennejärjestelyiden seurauksena syntynyt liikearvo on kohdistettu yksiköille konsernin kanssa samoja periaatteita noudattaen:

1 000 000 euroa	2016	2015
Terveyspalvelut	152,2	152,2
Suun terveydenhuollon palvelut	16,3	12,4
Hoivapalvelut	9,0	24,3
Lastensuojelu	-	23,5
Mielenterveys- ja kehitysvammopalvelut	-	2,5
Yhteensä	177,4	214,9

Mehiläinen Oy:n arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteiden laatimisperiaatteet vastaavat konsernin yllä selostettuja periaatteita samoin kuin rahavirtojen laatimisessa käytetyt oletukset ja arviot

Arvonalentumistestauksen perusteella emoyhtiön Terveyspalvelut -rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 586,1 miljoonalla eurolla (2015: 95,7 miljoonalla eurolla), Suun terveydenhuollon palvelut -yksikön 42,4 miljoonalla eurolla (37,5 miljoonalla eurolla) ja Hoivapalveluiden 102,1 miljoonalla eurolla. Vertailukaudella erillisinä testattujen Hoivapalvelut-yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 9,3 miljoonalla eurolla ja Mielenterveys- ja kehitysvammopalvelut -yksikön 42,1 miljoonalla eurolla. Emoyhtiön rahavirtaa tuottaville yksiköille tehdyn arvonalentumistestauksen perusteella ei siten kirjattu arvonalentumisia vuonna 2016 ja 2015.

Herkkyysanalyysin perusteella kaikkien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon.

Kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön diskonttauskoron olisi tullut muuttua seuraavasti, jotta yksikön kirjanpitoarvo vastaisi siitä kerrytettävissä olevaa rahamäärää, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan:

- Terveyspalvelut 5,30 %:sta 16,72 %:iin (2015: 8,29 %:stä 11,66 %:iin)
- Suunhoidon palvelut 5,30 %:sta 11,33 %:iin (8,29 %:sta 28,30 %:iin)
- Hoivapalvelut 5,30 %:sta 49,00 %:iin
- Vertailukaudella erillisinä testatut Hoivapalvelut 8,29 %:sta 10,53 %:iin sekä Mielenterveys- ja kehitysvammapalvelut 8,29 %:sta 220,0 %:iin

Emoyhtiössä testattiin tytäryhtiöosakkeiden hankintamenot vuonna 2016 niiden yhtiöiden osalta, joissa ilmeni viitteitä arvonalentumisesta. Viitteitä arvioitiin tytäryhtiön historiallisen ja tulevan taloudellisen kehityksen näkökulmasta. Testattavien tytäryhtiöiden rahavirtaennusteet perustuvat vuoden 2016 tuloslaskelmiin. Vuosien 2017-2021 ennusteet on laadittu käyttämällä 1 %:n kasvutekijää tuloslaskelman erille. Kaikissa testatuissa tytäryhtiöissä kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittivät kirjanpitoarvot. Tytäryhtiöosakkeista ei siten kirjattu arvonalentumisia vuosina 2016 ja 2015.

15. Aineelliset hyödykkeet

Konserni						
1 000 euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Maa-alueet	Koneet ja kalusto	Vuokrahuoneistojen peruseräparannukset	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno						
Hankintameno 1.1.2015			75 384	34 430	149	109 963
Lisäykset			8 657	1 032		9 689
Liiketoimintojen yhdistämiset	321		3 149	2 632	13	6 115
Vähennykset			-1 275	-12		-1 288
Siirrot erien välillä			2 350	2 437	10	4 797
Hankintameno 31.12.2015	321		88 264	40 518	173	129 276
Lisäykset	108		8 229	329		8 665
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 877	667	2 856	2 117	58	8 575
Vähennykset	-278	-10	-957	-6 509		-7 754
Siirrot erien välillä	942		1 712	1 943		4 598
Hankintameno 31.12.2016	3 969	657	100 104	38 397	231	143 359
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset						
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015			-52 094	-18 548		-70 642
Tilikauden poistot	-12		-8 337	-3 022		-11 370
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			453	12		465
Tilikauden arvonalentuminen	-35					-35
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015	-47		-59 978	-21 558		-81 583
Tilikauden poistot	-109		-9 955	-4 865		-14 929
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			880	6 509		7 390
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-155	-69 053	-19 914	-19 914	-89 122	
Tasearvo						
31.12.2016	3 814	657	31 051	18 484	231	54 237
31.12.2015	274	0	28 286	18 960	173	47 693

Koneisiin ja kalustoon sisältyvät rahoitusleasing-sopimuksilla hankitut aineelliset hyödykkeet

1 000 euroa	2016	2015
Hankintameno 1.1.	2 117	
Lisäykset	162	1 234
Liiketoimintojen yhdistämiset	1 484	883
Vähennykset	-303	
Hankintameno 31.12.	3 460	2 117
Kertyneet poistot 1.1.	-530	
Tilikauden poisto	-695	-530
Kertyneet poistot 31.12.	-1 225	-530
Tasearvo 31.12.	2 236	1 587

Liiketoimintojen yhdistämisten kautta tulleista lisäyksistä on lisätietoja liitetiedossa 6.

Emoyhtiö					
1 000 euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Vuokrahuoneistojen peruseräparannukset	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno					
Hankintameno 1.1.2015		75 285	34 430	127	109 841
Lisäykset		5 660	271		5 932
Liiketoimintojen yhdistämiset		2 465	2 508		4 973
Vähennykset		-1 148	-12		-1 160
Siirrot erien välillä		2 356	2 516	10	4 882
Hankintameno 31.12.2015		84 619	39 712	137	124 468
Lisäykset		6 267	279		6 546
Sulautumiset ja liiketoimintasiirrot		-1 042	-278	23	-1 297
Vähennykset		-863	-6 470		-7 334
Siirrot erien välillä	775	1 462	1 867	5	3 334
Hankintameno 31.12.2016	775	90 442	35 111	165	126 492
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset					
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015		-52 072	-18 548		-70 620
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		-7 128	-2 405		-9 532
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		453	12		465
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015		-58 746	-20 941		-79 687
Tilikauden poistot		-8 019	-4 600		-12 619
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		803	6 470		7 273
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-65 963	-19 070	-85 033		
Tasearvo					
31.12.2016	775	24 480	16 040	165	41 458
31.12.2015	0	25 872	18 771	137	44 781

16. Osuudet osakkuusyhtiöissä

Osakkuusyhtiöt

Konsernilla on kolme osakkuusyhtiötä: Laser-Porus Oy (omistus 42,7%), Kotkan Radiologikeskus Oy (hankittu vuonna 2016, omistus 50 %), ja Töölön Hammashoito Oy (20%). Laser-Porus on Oulun Mehiläisessä toimiva silmälaserkeskus, joka keskittyy silmien taittovirhekirurgiaan. Kotkan Radiologikeskus tarjoaa kuvantamispalveluita. Konserni on tilikauden päättymisen jälkeen hankkinut määräysvallan Kotkan Radiologikeskuksessa ja se yhdistellään vuodesta 2017 lähtien konsernitilinpäätökseen tytäryhtiönä. Töölön Hammashoidolla ei ole liiketoimintaa eikä osuutta sen tuloksesta ole siten yhdistelty konsernin tilinpäätökseen.

Osuudet osakkuusyhtiöissä

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Osuudet osakkuusyhtiöissä 1.1.	253	284	207	207
Lisäykset	6			
Osuus osakkuusyhtiön tilikauden tuloksesta	-16	15		
Osingonjako ja pääomanpalautus	-66	-47	-47	
Osuudet osakkuusyhtiöissä 31.12.	176	253	160	207

Osakkuusyhtiön taloudellinen informaatio ja sen täsmäytys osakkuusyhtiöosuuksien tasearvoon konsernissa

1 000 euroa	2016		2015
	Kotkan Radiologikeskus	Laser-Porus	Laser-Porus
Lyhytaikaiset varat	92	261	419
Pitkäaikaiset varat	68	188	250
Lyhytaikaiset velat	104	62	71
Oma pääoma	55	386	598
Liikevaihto	413	414	512
Voitto	52	-56	36
1 000 euroa	2016		2015
	Kotkan Radiologikeskus	Laser-Porus	Laser-Porus
Osakkuusyhtiöiden nettovarot	55	386	598
Konsernin omistusosuus %	50,0 %	42,7 %	42,7 %
Konsernin osuus nettovaroista	28	165	255
Liikearvo	1	-159	206
Muut oikaisut	8	157	-209
Osakkuusyhtiöosuuksien tasearvo konsernin taseessa	9	164	253

17. Vaihto-omaisuus

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Aineet ja tarvikkeet	3 354	3 155	3 179	2 850
Yhteensä	3 354	3 155	3 179	2 850

18. Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Myyntisaamiset	57 660	44 172	33 285	35 428
Saamiset saman konsernin yrityksiltä			25 520	24 385
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	25			
Siirtosaamiset	7 053	7 375	2 398	5 257
Lainasaamiset	846	406	1	176
Muut saamiset	752	662	44	35
Yhteensä	66 336	52 614	61 248	65 281

Pitkäaikaiset saamiset on eritelty liitetiedossa 20.

Myyntisaamisten keskimääräinen maksuehto on 7 - 30 päivää eikä konsernin ja emoyhtiön toimintatapoihin kuulu vakuuksien hankkiminen myyntisaamiin tai muihin saamiin. Myyntisaamiin liittyvistä luottoriskeistä kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 24.

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot 1.1.	-384	-183	-339	-183
Lisäykset	-360	-385	-256	-237
Vähennykset	156	184	107	81
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot 31.12.	-588	-384	-488	-339

1 000 euroa	Erääntyneet					
	Yhteensä	Erääntymättömät	< 30 päivää	30-60 päivä	60-180 päivää	> 180 päivää
2016	57 660	51 620	3 742	641	882	776
2015	44 172	40 683	2 151	653	491	194

1 000 euroa	Emoyhtiön myyntisaamisten ikäjakauma					
	Yhteensä	Erääntymättömät	< 30 päivää	30-60 päivä	60-180 päivää	> 180 päivää
2016	33 285	28 950	2 427	464	735	709
2015	35 428	32 803	1 520	420	424	260

Siirtosaamiset

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Henkilösivukulut	2 595	2 471	406	1 784
Laskuttamattomat myynnit	2 189	2 390	603	1 149
Muut siirtosaamiset	2 270	2 515	1 389	2 324
Yhteensä	7 053	7 375	2 398	5 257

19. Rahavarat

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Käteinen raha ja pankkitilit	39 627	30 677	25 933	23 212
Yhteensä	39 627	30 677	25 933	23 212

Lyhytaikaiset talletukset ovat määräaikaistalletuksia joiden kestot vaihtelevat yhden ja kolmen kuukauden välillä. Taseen rahavarat vastaavat rahavirtalaskelman rahavaroja.

20. Rahoitusvarat ja velat**Rahoitusvarat**

1 000 euroa	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyhtiö	
		2016	2015	2016	2015
Pitkäaikaiset rahoitusvarat					
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Noteeraamattomat osakkeet	3	752	1 526	752	1 525
Noteeratut osakkeet	1	267	108	102	108
Yhteensä		1 020	1 633	856	1 632
Lainat ja muut saamiset					
Escrow-saamiset	3	1 890		1 890	
Vuokravakuustalletukset	2	627	612	305	297
Lainasaamiset	2	2 913	3 895	622	504
Muut saamiset konserniyhtiöiltä	2				200
Yhteensä		5 431	4 507	2 817	1 001
Pitkäaikaiset rahoitusvarat yhteensä		6 450	6 140	3 672	2 633
Lyhytaikaiset rahoitusvarat					
Lainat ja muut saamiset					
Myyntisaamiset	2	57 660	44 172	33 285	35 428
Lainasaamiset	2	846	406	1	176
Rahavarat	2	39 627	30 677	25 933	23 212
Lyhytaikaiset rahoitusvarat yhteensä		98 133	75 255	59 218	58 816
Pitkä- ja lyhytaikaiset rahoitusvarat yhteensä		104 583	81 395	62 891	61 449

Lainat ja muut saamiset -erään sisältyvien rahoitusvarojen ja rahavarojen tasearvo vastaa olennaisilta osin käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole merkittävä saamisten maturiteetti huomioon ottaen. Lisätietoja lyhytaikaisista saamisista esitetään liitetiedossa 18.

Rahoitusvarojen erien luokittelu- ja arvostamisperiaatteet on esitetty tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa. Noteeraamattomat osakkeet on arvostettu hankintamenuun ja niiden kauden muutos aiheutuu pääasiassa uudelleen luokittelusta.

Rahoitusvelat

1 000 euroa	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyhtiö	
		2016	2015	2016	2015
Pitkäaikaiset rahoitusvelat					
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Ehdollinen vastike (lisäkauppahinta)	3	858	834	1 013	767
Johdannaisvelat: koronvaihtosopimukset	2		1 576		1 576
Yhteensä		858	2 410	1 013	2 343
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat					
Lainat rahoituslaitoksilta	3	320 834	292 746	320 834	292 746
Eläkelainat	2	129	387		
Osamaksuvelat	2	666	604	25	10
Rahoitusleasingvelat	2	1 403	1 048		
Velat konserniyhtiöille	3				602
Yhteensä		323 032	294 785	320 858	293 358
Pitkäaikaiset rahoitusvelat yhteensä		323 890	297 195	321 871	295 701

1 000 euroa	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyhtiö	
		2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset rahoitusvelat					
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Ehdollinen vastike (lisäkauppahinta)	3	1 485	2 442	1 331	820
Johdannaisvelat: koronvaihtosopimukset	2	646		646	
Yhteensä		2 131	2 442	1 976	820
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat					
Lainat rahoituslaitoksilta	3	6 000	8 000	6 000	8 000
Eläkelainat	2	258	387		
Osamaksuvelat	2	856	403	12	
Rahoitusleasingvelat	2	877	560		
Ostovelat	2	9 413	6 315	7 018	5 194
Yhteensä		17 404	15 665	13 030	13 194
Lyhytaikaiset rahoitusvelat yhteensä		19 535	18 107	15 007	14 014
Rahoitusvelat yhteensä		343 425	315 302	336 878	309 715

Lainoihin rahoituslaitoksilta sisältyvät konsernin pankkilainat ovat vaihtuvakorkoisia ja ne uudelleen hinnoitellaan 1-3 kuukauden välein viitekorkona Euribor 1 tai 3 kk. Hinnoitteluperiodin lyhyden vuoksi lainojen nimellisarvoa käytetään arviona käyvälle arvolle. Pitkäaikaisten lainojen käyvät arvot ovat konsernissa ja emoyhtiössä vuonna 2016: 324,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2015: 294,5 miljoonaa euroa.

Muiden rahoitusvelkojen tasearvo vastaa olennaisilta osin niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole merkittävä velkojen maturiteetti huomioon ottaen. Ehdollisista vastikkeista aiheutuville veloille ei makseta korkoa. Ehdollisista vastikkeista esitetään lisätietoja liitetiedossa 6.

Rahoitusvelkojen luokittelu- ja arvostamisperiaatteet on selostettu tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa. Lainojen vakuutena on konserniyhtiöiden osakkeita ja yrityskiinnityksiä, joista on lisätietoja liitetiedossa 30.

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

1 000 euroa	Konserni	
	2016	2015
Rahoitusleasingvelkojen bruttomäärä - vähimmäisvuokrat erääntymisajoin		
Yhden vuoden kuluessa	965	598
Vuotta pitemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 391	1 080
Yhteensä	2 356	1 677
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	-75	-75
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo	2 281	1 608
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo eräänny seuraavasti		
Yhden vuoden kuluessa	877	560
Vuotta pitemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 403	1 048
Yhteensä	2 281	1 608

21. Oma pääoma

1 000 euroa	Konserni				Yhteensä
	Osakemäärä (1 000 kpl)	Osake-pääoma	Ylikurssi-rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	
1.1.2015	2	1 500	25 281		26 781
Sijoitus				74 195	74 195
31.12.2015	2	1 500	25 281	74 195	100 976
Sijoitus				52 181	52 181
31.12.2016	2	1 500	25 281	126 375	153 157
1 000 euroa	Emoyhtiö				Yhteensä
	Osakemäärä (1 000 kpl)	Osake-pääoma	Ylikurssi-rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	
1.1.2015	2	1 500	25 281		26 781
Sijoitus				74 195	74 195
31.12.2015	2	1 500	25 281	74 195	100 976
Sijoitus				52 181	52 181
31.12.2016	2	1 500	25 281	126 375	153 157

Mehiläinen Oy:llä on yksi osakesarja ja jokaisella osakkeella on sama oikeus osinkoon. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Osakkeiden enimmäismäärä yhtiöjärjestyksen mukaan on 20 tuhatta kappaletta. Osakkeiden vasta-arvo on 1 000 euroa per osake ja enimmäisosakepääoma on 20 miljoonaa euroa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Uusien osakkeiden merkintähinta kirjataan osakepääomaan, jollei sitä osakeantipäätöksen mukaan merkitä kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Suorituksia sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon voidaan myös tehdä ilman osakeantia. Ylikurssirahastoon sisältyvät vanhan osakeyhtiölain aikana tehdyt suoritukset osakkeen vasta-arvon ylittävien määrien osalta. Käyvän arvon rahastoon sisältyvät myytävissä olevien rahavarojen käypiin arvoihin arvostamisesta kertyneet arvomuutokset.

Konsernin kertyneisiin voittovaroihin ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ovat vuosina 2016 ja 2015 vaikuttaneet konsernin rakennejärjestelyt ja merkittävät yrityshankinnat. Vertailukaudella konsernin omistusrakennetta selkiytettiin yläkonsernin emoyhtiöiden sulauttamisella Mehiläinen Oy:öön. Järjestelyn seurauksena emoyhtiön ja konsernin kertyneet voittovarot pienenevät 151,0 miljoonalla eurolla. Suoritukset emoyhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon olivat 52,2 miljoonaa euroa vuonna 2016 ja 74,2 miljoonaa euroa vuonna 2015. Vuonna 2016 suoritus liittyi osin Mainio Vireen hankinnan vastikkeeseen, joka oli oman pääoman ehtoista. Vuoden 2015 suorituksella rahoitettiin osittain Mediverkon hankintaa.

Emoyhtiön jakokelpoinen oma pääoma 31.12.

1 000 euroa	2016	2015
Kertyneet voitot/tappiot edellisiltä tilikausilta	-93 462	-100 134
Tilikauden voitto	4 170	6 723
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	126 376	74 195
Yhteensä	37 084	-19 216

Osingon maksaminen tai muu varojen jakaminen yhtiön osakkeenomistajille edellyttää yhtiön rahoittajapankkien etukäteissuostumusta. Varoja ei ole jaettu vuosina 2016 tai 2015.

22. Ostovelat ja muut velat

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Ostovelat	9 413	6 315	7 018	5 194
Maksamattomat lääkäri- ja muut palkkiot	18 070	16 441	18 070	16 554
Ehdollisesta vastikkeesta aiheutuneet velat	1 485	2 442	1 331	820
Ennakonpidätysvelka	4 957	3 621	2 062	2 465
Arvonlisäverovelka	457	372	326	293
Sosiaaliturvamaksuvelka	461	276	165	191
Palkkoihin liittyvät velat	33 608	23 406	17 201	18 480
Henkilöstösivukuluihin liittyvät velat	8 522	7 633	3 977	4 948
Muut	13 308	9 262	4 168	5 509
Velat saman konsernin yrityksille			24 411	15 493
Yhteensä	90 281	69 768	78 730	69 947

Muut pitkäaikaiset velat on eritelty liitetiedossa 20.

23. Johdannaiset

Konserni suojautuu korkojohdannaisella vaihtuvakorkoisen lainan viitekoron muutoksista aiheutuvalta korkojen rahavirtaan liittyvältä riskiltä. Johdannaiseen sovellettavat kirjaamis- ja arvostusperiaatteet on selostettu laatimisperiaatteissa. Lisätietoja suojauksesta on esitetty liitetiedossa 24.

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Käyvät nettoarvot				
Pitkäaikaiset johdannaisvelat				
Koronvaihtosopimukset		1 576		1 576
Lyhytaikaiset johdannaisvelat				
Koronvaihtosopimukset	646		646	
	646	1 576	646	1 576
Johdannaisten nimellisarvot	220 000	220 000	220 000	220 000
Yhteensä	220 000	220 000	220 000	220 000

24. Rahoitusriskien hallinta

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET JA PROSESSI

Mehiläinen altistuu erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita hallitaan hallituksen hyväksymien riskienhallintatoimenpiteiden mukaisesti. Mehiläisen rahoitustoimintojen päätavoitteena on turvata riittävä rahoitus ja tunnistaa, mitata ja hallita rahoituksellisia riskejä. Vastuu konsernin rahoitusriskien hallinnasta on Mehiläinen Oy:n talousjohtajalla. Pääasialliset rahoitusriskit ovat rahoitustoimintoihin liittyvä luottoriski, likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski, korkoriski sekä myyntisaamiin liittyvä luottoriski.

MARKKINARISKIT

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille, kun markkinakorkojen ja korkomarginaalien muutokset vaikuttavat rahoituskuluihin, sijoitusten tuottoihin ja korollisten erien arvostukseen. Merkittävin vaikutus Mehiläisen korkoriskiin on lainajärjestelyllä. Lainajärjestelyyn sisältyy syndikoituja vaihtuvakorkoisia luottoja, joihin liittyvää korkoriskiä on suojattu konvertoimalla korkoa kiinteäksi koronvaihtosopimuksella. Korkojohdannaisella on suojattu vuonna 2021 erääntyvä 220 miljoonaan euron bullet-luotto heinäkuun 2017 alkuun asti. Velkajärjestelyssä on korkolattia 0 %, jota koronvaihtosopimukseen ei sisälly. Koronvaihtosopimuksen perusteella konserni maksaa kiinteää korkoa 0,2025% pa ja saa vaihtuvaa korkoa, joka on sidottu 1 kuukauden Euriboriin, lisättynä konsernin korkomarginaalilla. Konsernin korollisten velkojen keskimääräinen vuosikorko oli korkosuojaus huomioiden noin 4,8 % (4,6 %).

Konserni on arvioinut markkinakorkojen nousun ja laskun vaikutusta konsernin korkokuluihin ja tulokseen ennen veroja muiden tekijöiden säilyessä muuttumattomana. Lainajärjestelyn lisäksi laskelmassa on huomioitu koronvaihtosopimus kuuden kuukauden ajalta. Tilikauden lopun lainamäärällä ja korkoehdoilla markkinakoron nousu yhdellä prosenttiyksiköllä vaikuttaisi konsernin korkokuluihin ja tulokseen -1,0 miljoonaa euroa. Koronvaihtosopimuksesta johtuen viitekoron yhden prosenttiyksikön laskun vaikutus korkokuluihin ja tulokseen olisi -1,1 miljoonaa euroa. Lainajärjestelyn korkomarginaalit on sidottu nettovelka/oikaistu käyttökate -kovenanttiin (ks. kohta Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski).

Likviditeetti- ja jälleerahoitusriski

Konsernin liiketoiminnan ja laajentumistavoitteiden kannalta on tärkeää, että konsernilla on rahavarojen lisäksi riittävästi luottojärjestelyitä käyttöpääomatarpeiden ja yritysostojen rahoittamiseen. Konsernin likviditeettiä ennustetaan sekä keskipitkällä että lyhyellä aikavälillä rahoitustarpeen ennakoimiseksi. Konsernin liiketoiminta on kannattavaa eikä konsernin näkemyksen mukaan merkittävää riskiä rahoituksen saatavuuteen liittyen ole.

Tilinpäätöshetken rahavarat olivat konsernissa 39,6 miljoonaa euroa (30,7 miljoonaa euroa) ja emoyhtiössä 25,9 milj. euroa (23,2 miljoonaa euroa). Mahdolliset rahavarojen sijoitukset tehdään korollisiin, likvideihin, matalariskisiin instrumentteihin.

Konserni uudelleen järjesteli lainojaan vuonna 2016. Kaikkien fasiliteettien voimassaoloaikoja pidentettiin 2,5 vuodella sekä nostettiin uusi syyskuussa 2021 erääntyvä 35 miljoonan euron fasiliteetti. Fasiliteetit erääntyvät pääosin syyskuussa 2021 ja osin syyskuussa 2020. Konsernin valmiusluottojärjestelyä korotettiin 20 miljoonasta 35 miljoonaan euroon. Valmiusluotosta oli tilikauden päättyessä käytössä n. 5,6 miljoonaa euroa, joka oli allokoituna takausjärjestelyyn. Velkojen erääntyminen on esitetty alla olevassa maturiteettijakauma-aulukossa:

2016								Konserni							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä								
Pitkäaikaiset velat	9 397	9 298	18 062	18 249	21 923	312 810	389 739								
Rahoitusleasingvelat	510	454	706	515	161	9	2 356								
Osamaksuvelat	428	428	333	333			1 522								
Ehdolliset vastikkeet	1 140	345	858				2 343								
Ostovelat	9 413						9 413								
Johdannaiset		646					646								
Yhteensä	20 888	11 171	19 959	19 097	22 084	312 819	406 018								

2015								Konserni							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	Yhteensä									
Pitkäaikaiset velat		10 903	10 093	22 685	27 405	272 666	343 752								
Rahoitusleasingvelat		299	299	540	540		1 677								
Osamaksuvelat		302	302	403			1 007								
Ehdolliset vastikkeet		2 142	300	527	307		3 276								
Ostovelat		6 315					6 315								
Johdannaiset						1 576	1 576								
		19 961	10 994	25 731	28 252	272 666	357 604								

2016								Emoyhtiö							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä								
Pitkäaikaiset velat	9 266	9 168	17 933	18 249	21 667	312 810	389 093								
Osamaksuvelat	6	6	12	12			37								
Ehdolliset vastikkeet	970	370	1 004				2 343								
Ostovelat	7 018						7 018								
Johdannaiset		646					646								
Yhteensä	17 260	10 190	18 948	18 261	21 667	312 810	399 137								

2015							Emoyhtiö					
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	Yhteensä						
Pitkäaikaiset velat	10 755	10 075	22 445	27 282	272 666	343 223						
Ehdolliset vastikkeet	520	300	460	307		1 587						
Ostovelat	5 194					5 194						
Johdannaiset			1 576			1 576						
Yhteensä	16 469	10 375	24 481	27 589	272 666	351 580						

Taulukon velat on esitetty diskonttaamattomina ja lukuihin sisältyvät pääoman takaisinmaksut ja korollisten velkojen osalta koronmaksut. Pitkäaikaisiin velkoihin sisältyvät lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat.

Konsernin lainasopimus sisältää sopimuksessa määritellyn mukaisesti nettovelan ja oikaistun käyttökateen (EBITDA) suhteeseen perustuvan kovenantin, joka myös vaikuttaa lainajärjestelyn korkomarginaaleihin. Lisäksi lainasopimus sisältää kassavirran ja lainanhoitokulujen suhteeseen perustuvan kovenantin, oikaistun käyttökateen ja korkokulujen suhteeseen perustuvan kovenantin, investointien enimmäismäärään perustuvan kovenantin sekä muita tavanomaisia ehtoja. Konserni raportoi lainoihin liittyvistä kovenanteista rahoittajille vuosineljänneksittäin. Mahdollisen kovenanttietojen rikkomisen seurauksena rahoittaja voi vaatia lainojen nopeutettua takaisinmaksua. Konsernin kaikki lainoihin liittyvät kovenanttietodot ovat täyttyneet vuonna 2016. Lainojen vakuuksista on kerrottu liitetiedossa 28.

Luottoriski

Konsernin luottoriski muodostuu pääasiassa liiketoimintaan liittyvien myyntisaamisten luottoriskistä. Konsernilla on myös vähäisiä määriä lainasaamisia, joihin liittyy luotto- ja vastapuoliriski. Myyntisaamisiin liittyvä luottotappioriski on alhainen, sillä palveluita ostavilla kunnilla, vakuutusyhtiöillä ja yritysasiakkaila on konsernin luottopolitiikan mukaisesti etukäteen tarkastettu ja hyvä luottoluokitus. Konsernin myynti ei keskity yksittäisille suurille asiakkaille, vaan jakaantuu suurelle määrälle yksittäisiä asiakkaita. Yksityisasiakkaille suunnatuista palveluista saadaan pääosin käteismaksu. Perintäprosessissa käytetään ulkopuolisen perintätoimiston palveluita. Myyntisaamisten ikäjakauma ja myyntisaamisista kirjatut arvonalentumiset on esitetty liitetiedossa 18.

Valuuttariski

Konserni toimii pääasiassa Suomessa, joten sillä ei ole merkittävää toimintoihin liittyvää valuuttakurssiriskiä. Myös konsernin lainat ovat euromääräisiä.

25. Varaukset

Konserni				
1 000 euroa	Uudelleenjärjestelyvaraus	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
01.01.2015	412	145	1 178	1 734
Varausten lisäykset		201	22	223
Käytetyt varaukset	-81	-78	-958	-1 117
31.12.2015	330	268	242	840
Varausten lisäykset		2 963	230	3 193
Yritysjärjestelyissä tulleet		1 972		1 972
Käytetyt varaukset	-82	-479	-242	-803
31.12.2016	248	4 724	230	5 202

1 000 euroa	2016	2015
Lyhytaikaiset varaukset	2 265	592
Pitkäaikaiset varaukset	2 937	248
Yhteensä	5 202	840

Emoyhtiö				
1 000 euroa	Uudelleenjärjestelyvaraus	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
01.01.2015	412	145	1 178	1 734
Varausten lisäykset		201	22	223
Käytetyt varaukset	-81	-78	-958	-1 117
31.12.2015	330	268	242	840
Varausten lisäykset		134	124	258
Käytetyt varaukset		-39	-242	-282
Siirtyneet varaukset	-330			-330
31.12.2016	0	363	124	487

1 000 euroa	2016	2015
Lyhytaikaiset varaukset	381	592
Pitkäaikaiset varaukset	106	248
Yhteensä	487	840

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Uudelleenjärjestelyvaraukseen sisältyy lähinnä Turun Hoiva -liiketoiminnan lopettamiseen liittyviä kustannuksia. Varaus siirtyi 2016 liiketoimintasiirrossa Mehiläinen Hoivapalvelut -konserniyhtiöön. Varauksen odotetaan realisoituvan vuoteen 2020 mennessä.

Tappiolliset sopimukset

Tappiolliset sopimukset sisältävät vuokrat tyhjiillään olevista vuokratiloista, tappiollisen sopimuksen palveluhankinnoista sekä yrityskaupassa tulleen tappiollisen asiakassopimuksen. Varausten odotetaan realisoituvan vuoteen 2022 mennessä.

Muut varaukset

Muut varaukset sisältävät päättyneisiin työsuhteisiin liittyviä kustannuksia. Varausten odotetaan realisoituvan vuoden 2017 aikana.

26. Pääomarakenteen hallinta

Pääomana hallinnoidaan konsernitaseen osoittamaa omaa pääomaa. Konserniin ei sovelleta ulkopuolisia pääomavaatimuksia. Pääoman hallinnan tavoitteena on pyrkiä pääomarakenteeseen, jonka avulla konserni varmistaa liiketoiminnan normaalit pitkän ja lyhyen aikavälin toimintaedellytykset. Merkittävimmät pääomarakenteeseen vaikuttavat tekijät ovat mahdolliset konsernin rakennejärjestelyt, yrityshankinnat, osinkopolitiikka sekä liiketoiminnan kannattavuus. Pääomarakenteen kehitystä seurataan nettovelkaantumisasteella sekä vertaamalla korollisia nettovelkoja käyttökatteeseen, johon myös yksi konsernin lainajärjestelyn kovenanteista perustuu.

Nettovelkaantumisaste vuosina 2016 ja 2015

1 000 euroa	2016	2015
Korolliset rahoitusvelat	331 302	305 813
Korolliset saamiset	6 276	4 913
Rahavarat	39 627	30 677
Nettovelat	285 399	270 224
Oma pääoma yhteensä	68 369	2 993
Nettovelkaantumisaste (gearing)	417 %	9 029 %

27. Lähipiiritapahtumat

Konsernin lähipiiriin kuuluvat Mehiläinen-konsernin omistava Mehiläinen Holding AB, sen emoyritys ACTR Holding AB, konsernia omistavat pääomasijoittajat Triton ja Kohlberg, Kravis, Roberts & Co hallinnoimat rahastot sekä sisarkonserni Ambea AB.

Konsernin lähipiiriin luetaan lisäksi emoyhtiön hallituksen sekä konsernin johtoryhmän jäsenet, mukaan lukien toimitusjohtaja, sekä heidän läheiset perheenjäsenensä ja heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt.

Konsernin lähipiiriin kuuluvat myös tytäryritykset, osakkuusyritykset Laser-Porus Oy, Kotkan Radiologikeskus Oy ja Töölön Hammashoito Oy. Emoyrityksen lähipiiriin kuuluvat sen suorassa ja epäsuorassa omistuksessa olevat tytäryritykset. Konserniyhtiöt on lueteltu jäljempänä.

Emoyhtiön lähipiiri on sama kuin konsernilla. Konsernin lähipiiritapahtumina on esitetty sellaiset tapahtumat, jotka eivät eliminioidu Mehiläinen-konsernin konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa tapahtuneet liiketoimet ovat olleet markkinaehtoisia.

Lähipiirin kanssa toteutuneet liiketapahtumat sekä saamiset ja velat

Konserni				
1 000 euroa	Myynnit	Saamiset	Ostot	Velat
2016				
Osakkuusyritykset	93			
Omistajat		420	202	32
Yhteensä	93	420	202	32

2015				
Osakkuusyritykset	83			
Omistajat	3	420	486	
Yhteensä	85	420	486	

Emoyhtiö						
1 000 euroa	Myynnit	Saamiset	Ostot	Velat	Saadut korot ja osingot	Maksetut korot ja osingot
2016						
Tytäryritykset	1 408	25 100	348	24 410	1 614	68
Osakkuusyritykset	93					
Omistajat		420	202	32		
Yhteensä	1 500	25 520	550	24 442	1 614	68

2015						
Tytäryritykset	269	24 165	80	16 155	1 150	
Osakkuusyritykset	83					
Omistajat	3	420	486			
Yhteensä	355	24 585	567	16 155	1 150	

Mehiläinen Oy on antanut 5 miljoonan euron suuruisen yleistakauksen tytäryhtiövelkojen vakuudeksi. Lisäksi Mehiläinen Oy:n pankkitakausliimittiin sisältyy 0,5 miljoonaa euroa tytäryhtiöiden pankkitakauksia.

Johdon työsuhde-etuudet

1 000 euroa	2016	2015
Palkat ja palkkiot	2 197	1 577
Työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet		244
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet ¹⁾	118	118
Palkkiot hallituksen jäsenille	218	137
Yhteensä	2 532	2 076

1) Sisältää vain lisäeläkkeet

Johdon työsuhde-etuuksiin sisältyy toimitusjohtajan osalta palkkaa ja palkkioita 481,6 tuhatta euroa (455,0 tuhatta euroa) sekä vapaaehtoinen eläkekulu 75,0 tuhatta euroa (75,0 tuhatta euroa). Toimitusjohtajan lakisääteisen TyEL-lainsäädännön mukainen eläkekulu 68,9 tuhatta euroa (63,0 tuhatta euroa). Toimitusjohtajan irtisanomisaika on kuusi kuukautta ja yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajan maksettava erokorvaus vastaa 12 kuukauden palkkaa.

Vuonna 2016 konsernitilinpäätökseen sisältyvät konsernin emoyhtiö Mehiläinen Oy ja seuraavat tytäryhtiöt:

Tytäryhtiöt	Toimiala	Kotipaikka	Omistus (%)	Osuus ääni-vallasta (%)
Hoivapalvelu Metsätähti Oy	Terveyspalvelut	Espoo	100	100
Familiar Oy	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Helsinki	100	100
Mehiläinen Hoivapalvelut Oy ¹⁾	Kotipalvelut ikääntyneille ja vammaisille	Helsinki	100	100
Mehiläinen Hammashoitopalvelut Oy ¹⁾	Hammaslääkäripalvelut	Helsinki	100	100
Mehiläinen Terveyspalvelut Oy ¹⁾	Työvoiman vuokraus	Helsinki	100	100
Desiker-Aurinkomäki Oy	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Helsinki	100	100
Ilmaria Oy	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Juankoski	100	100
Lastensuojelulaitos Eemeli Oy	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Harjavalta	100	100
Palmukoti Oy	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Helsinki	100	100
Viitasaaren Ruustinna Oy	Ikääntyneiden palveluasuminen	Viitasaari	100	100
Hämeen Tukikoti Oy	Vammaisten palveluasuminen	Hämeenlinna	100	100
OmaPartners Oy ¹⁾	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	Helsinki	6,9	59,7
MV Partners Oy	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	Helsinki	90,9	100
Mediverkko OÜ	Hammaslääkäripalvelut	Tallinna	100	100
Riekkomäen Palvelu Oy	Vammaisten palveluasuminen	Rauma	100	100
Itä-Uudenmaan Palvelukoti Oy	Kotipalvelut ikääntyneille ja vammaisille	Loviisa	100	100
MilaPro Oy ²⁾	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Lieto	100	100
OIVA Riihi Oy ²⁾	Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito	Kuopio	100	100
Kiinteistöosakeyhtiö Kuoreniemen Suvi ²⁾	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Mänttä-Vilppula	100	100
Kauhavan Mummola Oy ²⁾	Kotipalvelut ikääntyneille ja vammaisille	Kauhava	100	100
Mainio Care Oy ²⁾	Muu rahoitusta palveleva toiminta	Helsinki	100	100
Mainio Vire Oy ²⁾	Ikääntyneiden palveluasuminen ja mielenterveyspalvelut	Helsinki	100	100
Lappeenrannan Palvelukoti Oy ²⁾	Mielenterveysongelmaisten asumispalvelut	Lappeenranta	100	100
Mainio Vire Arwola Oy ²⁾	Ikääntyneiden palveluasuminen	Akaa	100	100
Mainio Vire Raija Oy ²⁾	Ikääntyneiden palveluasuminen	Hausjärvi	100	100
SM Amiprix Oy ²⁾	Mielenterveyspalvelut	Raahe	100	100
Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy ²⁾	Hammaslääkäripalvelut	Espoo	100	100
Malmin Torin Hammaslääkärit Oy ²⁾	Hammaslääkäripalvelut	Helsinki	100	100
Iisalmen Hammaspaikka Oy ²⁾	Hammaslääkäripalvelut	Iisalmi	100	100
ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy ²⁾	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	Imatra	100	100
Kotkan Lääkärikeskus Oy ²⁾	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	Kotka	100	100
Kotkan Leikkaussali Oy ²⁾	Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	Kotka	100	100

Vuonna 2016 konsernin emoyhtiöön fuusioidut tytäryhtiöt	Toimiala	Kotipaikka
Otonhammas Oy	Hammaslääkäripalvelut	Jyväskylä
Leanportin Hammaslääkäriasema Oy ²⁾	Hammaslääkäripalvelut	Helsinki
Oulun HammasSalon Oy ²⁾	Hammaslääkäripalvelut	Oulu
Mehiläinen Hammaslaboratoriot Oy	Hammasproteesien, keinohampaiden ym. valmistus	Helsinki

Vuonna 2016 puretut tytäryhtiöt	Toimiala	Kotipaikka
Kiinteistö Oy Joensuun Kuhilaskuja 4	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Joensuu
Kiinteistö Oy Salon Puttehevoseentie 6	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Salo
Kiinteistö Oy Ylöjärven Harjutien Kartano	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Ylöjärvi
Kouvolan Röntgen Oy	Kuvantamistutkimukset	Kouvola

Osakkuusyhtiöt	Toimiala	Kotipaikka
Laser-Porus Oy	Silmien taittovirhekirurgia	Oulu
Kotkan Radiologikeskus Oy ²⁾	Kuvantamistutkimukset	Kotka
Töölön Hammashoito Oy	Ei liiketoimintaa	Helsinki

- 1) Nimenmuutos vuonna 2016
2) Hankinta vuonna 2016
Tiedot yrityshankinnoista on esitetty liitetiedossa 6.

28. Vastuositoumukset

EI-PURETTAVISSA OLEVIEN MUIDEN VUOKRASOPIMUSTEN PERUSTEELLA MAKSETTAVAT VÄHIMMÄISVUOKRAT 31.12.

Konserni vuokralleottajana

Toimitilavuokrat 1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	55 479	34 643	26 845	29 746
2-5 vuoden kuluessa	178 945	102 612	77 628	90 737
Yli viiden vuoden kuluessa	199 970	69 711	56 159	66 608
Yhteensä	434 394	206 965	160 632	187 091

Muut vuokrat 1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	2 361	1 266	1 149	508
2-5 vuoden kuluessa	2 322	902	1 080	359
Yhteensä	4 683	2 169	2 229	867

Konserni vuokralleantajana 1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	401	217	221	217
2-5 vuoden kuluessa	416	633	416	633
Yhteensä	817	850	637	850

Konserni on ottanut vuokralle lähes kaikki käyttämänsä toimitilat. Vuokravastuiden määrä on kasvanut merkittävästi konsernin yrityshankintojen ja laajentumisen seurauksena ja ne liittyvät uusiin hoivakoteihin, lääkärikeskuksiin sekä hammaslääkäriyksiköihin. Määriiltään merkittävimpien vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat pääsääntöisesti viidestä viiteentoista vuoteen. Suureen osaan vuokrasopimuksista sisältyy indeksi- ja osaan liittyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Konserni on edelleenvuokrannut yksittäisiä toimitiloja, jotka eivät ole liiketoiminnan käytössä.

Mehiläinen Terveyspalvelut Oy:llä on terveyspalveluiden ulkoistamissopimukseen liittyvä vuokravastuu, noin miljoona euroa vuodessa vuoteen 2026 asti. Yhtiöllä on oikeus laskuttaa vuokra edelleen sopimusosa-puolelta osana ulkoistamissopimusta, eikä vastuuta ole tästä syystä sisällytetty yllä esitettyihin lukuihin. Kaudella kuluksi kirjattujen vuokrien määrä on esitetty liitetiedossa 10 ja vuokratuotot liitetiedossa 7.

Vakuudet ja muut vastuositoumukset 1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Yrityskiinnitykset ¹⁾	975 117	850 200	795 600	795 600
Pantatut tytäryhtiöosakkeet ¹⁾	10 385		155 082	851
Talletus vuokrasopimuksen vakuutena	627	297	305	297
Pantatut muut osakkeet ²⁾	442	430	442	430
	986 571	850 928	951 428	797 179

1 000 euroa	Konserni		Emoyhtiö	
	2016	2015	2016	2015
Konserniyhtiöiden puolesta annetut vakuudet				
Yrityskiinnitykset ¹⁾	975 117	850 200	795 600	795 600
Pantatut tytäryhtiöosakkeet ¹⁾	10 385	851	158 237	851
Pantatut muut osakkeet ²⁾	442	430	442	430
Yhteensä	985 944	851 481	954 279	796 881

1) Konsernin lainajärjestelyn vakuutena ja 2) yleisvakuutena konsernin rahoittajapankeilla.
Taulukossa on esitetty pantatut tytäryhtiöosakkeet yhtiöistä, joihin ei kohdistu yrityskiinnitystä.

Muut vastuut

Konserni on tavanomaiseen liiketoimintaansa liittyen osallisena erinäisissä oikeuskäsittelyissä. Niillä ei arvioida olevan olennaista vaikutusta konsernin tulokseen tai taloudelliseen asemaan. Verotukseen liittyvästä riita-asiasta on lisätietoja liitetiedossa 12.

Konserniyhtiö Mainio Vire Oy:llä on vuokrasopimuksen päättymiseen liittyvä arviolta 0,2 miljoonan euron velvoite saattaa maa-alueet vuokrauksen edeltämistä vastaavaan tilaan. Vuokrasopimus on pitkäaikainen eikä vuokranantaja ole ilmaissut aietta muuttaa alueen käyttötarkoitusta, joten velvoitetta ei ole sisällytetty konsernin tuloslaskelmaan tai taseeseen.

29. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

1 000 euroa	2016	2015
Yrityskauppoihin liittyvät kulut	2 773	3 477
Liiketoimintojen integroimisesta ja uudelleenjärjestelystä aiheutuneet ja muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat kulut	5 643	1 457
Arvonalentumiset tavaramerkeistä	731	3 315
Yhteensä	9 147	8 248

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyvät poikkeukselliset tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluttamat tapahtumat, kuten yrityskauppoihin liittyvät kulut, joita ovat varainsiirtoverot, asiantuntijapalkkiot ja muut kaupan seurauksena syntyneet kulut, liiketoimintojen integroimisesta ja toiminnan uudelleenjärjestelystä aiheutuvat kulut, kuten toimipaikkojen yhdistelystä aiheutuneet kulut, tyhjiksi jääneistä toimitiloista tehdyt vuokratulovaroukset ja toiminnan tehostamiseen liittyvät kulut, sekä arvonalentumiset tavaramerkeistä.

1 000 euroa	2016	2015
Materiaalit ja palvelut	669	4
Henkilöstökulut	1 308	697
Poistot ja arvonalentumiset	731	3 315
Liiketoiminnan muut kulut	6 439	4 233
Yhteensä	9 147	8 248

30. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Mehiläinen Oy osti 2.1.2017 Hangon Lääkäritalo ja Fysioterapia Oy:n liiketoiminnan, 31.1.2017 Tomodent Oy:ltä suun terveyden liiketoiminnat sekä 1.2.2017 Hammaslääkäri Ulla Kantelisen hammaslääkäriaseman liiketoiminnan. Mehiläinen on allekirjoittanut kauppakirjan Dentrian liiketoiminnan hankinnasta 21.12.2016. Kauppa toteutuu huhtikuussa 2017, jolloin liiketoiminta yhdistellään konserniin.

Mehiläinen Oy osti 1.2.2017 mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita tarjoavien Kotinummi Oy:n koko osakekannan ja 1.3.2017 Kiikan Palvelukoti Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen-konserniin kuuluva Kotkan Lääkärikeskus Oy osti 16.2.2017 50% Kotkan Radiologikeskus Oy:n osakkeista. Kaupan jälkeen Mehiläinen-konserni omistaa Kotkan Radiologikeskus Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen Oy osti 14.3.2017 allekirjoitetulla ja 1.4.2017 voimaan tulevalla kaupalla lääkärikeskus- ja työterveyspalveluita tarjoavan Kajaanin Lääkärikeskus Oy:n koko osakekannan.

Mehiläinen Oy on sopinut 22.3.2017 hammaslaboratorio Vaasan Hammas Oy:n hankinnasta. Kauppa on ehdollinen ja toteutuu 1.5.2017.

Konsernirakennetta yksinkertaistettiin fuusioimalla 28.2.2017 Malmin Torin Hammaslääkärit Oy, lsalmen Hammaspaikka Oy, Kotkan Lääkärikeskus Oy ja Kotkan Leikkaussali Oy emoyhtiönsä Mehiläinen Oy:öön. Näiden lisäksi käynnissä on toimimattoman tytäryhtiön ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy:n purku ja Kauhavan Mummola Oy:n, Kotinummi Oy:n, Mehiläinen Hammashoitopalvelut Oy:n, Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy:n ja Ilmaria Oy:n fuusiot. Tavoitteena on purkaa ja fuusioida yhtiöt emoyhtiöihinsä vuoden 2017 aikana.

Hallituksen voitonjakoehdotus ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta ei jaeta osinkoa ja tulos siirretään voittovarat -tilille.

Helsinki 30. päivänä maaliskuuta 2017

Mikael Aro
hallituksen puheenjohtaja

Anders Borg
hallituksen jäsen

Oskari Eskola
hallituksen jäsen

Eveliina Huurre
hallituksen jäsen

Petri Parvinen
hallituksen jäsen

Jan Pomoell
hallituksen jäsen

Arja Talma
hallituksen jäsen

Hans Årstad
hallituksen jäsen

Janne-Olli Järvenpää
toimitusjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Helsinki, 30. päivänä maaliskuuta 2017

Ernst & Young Oy
Tilintarkastusyhteisö

Mikko Rytilahti
KHT

Tilintarkastuskertomus Mehiläinen Oy:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Mehiläinen Oy:n (y-tunnus 1927556-5) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2016. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön taloudellisesta asemasta, toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet

mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhtiö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota. Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastuksessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 30.3.2017

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Mikko Rytilahti
KHT

Konsernin taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2016	2015
Liikevaihto, 1 000 euroa	590 090	505 245
Oikaistu käyttökate, 1 000 euroa	64 358	50 086
% liikevaihdosta	10,9	9,9
Käyttökate (EBITDA), 1 000 euroa	55 942	45 153
% liikevaihdosta	9,5	8,9
Oikaistu EBITA, 1 000 euroa	47 057	36 351
% liikevaihdosta	8,0	7,2
EBITA, 1 000 euroa	38 641	31 418
% liikevaihdosta	6,5	6,2
Liikevoitto, 1 000 euroa	33 103	22 820
% liikevaihdosta	5,6	4,5
Tilikauden tulos, 1 000 euroa	13 190	6 311
Oman pääoman tuotto (ROE) %	37,0	16,5
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI) %	8,3	7,4
Taseen loppusumma, 1 000 euroa	498 089	384 712
Oma pääoma, 1 000 euroa	68 369	2 993
Investoinnit, 1 000 euroa	17 971	14 095
% liikevaihdosta	3,0	2,8
Omavaraisuusaste %	13,7	0,8
Nettovelkaantumisaste (gearing) %	419 %	9042 %
Korolliset nettovelat, 1 000 euroa	285 399	270 224
Henkilöstö keskimäärin, kpl	4 502	3 798
Liikevaihto / henkilö, 1 000 euroa	131	133

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO (ROE) %	=	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma yhteensä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
SJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO (ROI) %	=	$\frac{\text{Tulos ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat velat (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
OMAVARAISUUSASTE, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
NETTOVELKAANTUMISASTE, (GEARING), %	=	$\frac{\text{Korolliset velat - (rahavarat + korolliset saamiset)}}{\text{Oma pääoma yhteensä}} \times 100$
KÄYTTÖKATE	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset
OIKAISTU KÄYTTÖKATE	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset + vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
EBITA	=	Liikevoitto + yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot ja arvonalennukset
OIKAISTU EBITA	=	Liikevoitto + yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot ja arvonalennukset + vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Pohjoinen Hesperiankatu 17 C, 00260 Helsinki

 MEHILÄINEN
HOITAA. HOIVAA. HUOLEHTII.

ISO 9001

ISO 14001

Energiatohokkuusjärjestelmä (ETJ+)
Energy Efficiency System (EES+)